

Ink UD 97-11-04

Bilagor fränars i serie F1/b

Uppsala, den 3 november 1997.

Ambassadrådet, herr
Lage Olsson
Utrikesdepartementet
Enheten för europeisk integration
/ESEK
Box 161 21
103 23 Stockholm.

INK. UTRIKESD.
DNE 302/005
47-04

P 2 Eu1

Käre vän,

Härmed ber jag att få överlämna ett ex. av min bibliografi över Raoul Wallenberg. -

Tack för hjälpen med uppgifter till min annotation av Wilhelm Wachtmeisters memoarer, som återfinns på sidan 27.

I samband med att jag rättade tesaren, läste jag att UD offentliggjort ytterligare en del blå böcker men att allt ännu inte är offentliggjort. Lycka till med detta!

Jag är tacksam över Dina synpunkter på bibliografin. Efter Din genomläsning vill jag gärna skänka den till UD:s bibliotek.

Med vänlig hälsning,

Torsten Hernod.
Torsten H e r n o d.

Delgeskåhl bilaga:

von Dardel
Carl Persson
Magnusson, Riga
Hallqvist, EC 2
Olson, ESEK
Foyer, EC 4
Julin, GAT, EXP
Fredriksson, A-ARK
Backman, A-ARK
UD:s bibliotek
Raoul Wallenberg-Föreningen
Ann Moekke

Adress:

Norrandsgatan 42 B
752 29 Uppsala.

Tel: 018-471 33 56 (arb.)

a.a. / *[initials]*

exp. 97-11-06 / *[initials]*

ink, brev 97-11-04

RAOUL WALLENBERG

Detta porträtt av *Erik Hermansson* pryder omslaget till Rudolph Philipps biografi om Raoul Wallenberg (1946) och dess nya, uppdaterade, upplaga (1981).

Raoul Wallenberg

- hans liv, gärning och fångenskap.

En bibliografi sammanställd av
Torsten H è r n o d
vid Institutionen Bibliotekshögskolan,
Högskolan i Borås, 1996-1997.

Detta porträtt målades av *Stanislaw Dombrowszky*, år 1944, och skänktes till Raoul Wallenbergs mor, Maj von Dardel. Hon donerade det till Statens porträttsamling på Gripsholms slott i Mariefred. En trogen kopia utfördes av *Brita Soop-Juel* och kan beskådas i Judiska Församlingens bibliotek i Stockholm.

Institutionen
Bibliotekshögskolan
Kurs: *Kunskapsorganisation I*
Kursavsnitt: *Bibliografi, 2 p.*
Handledare: *Kasimir Zdanowski*
Upphovsman: *Torsten H è r n o d*
Inlämnat: *Vårterminen 1997*
Högskolan i Borås.

Innehållsförteckning.

	<u>Sida</u>
Förord.....	1
A. Monografier. (Biografier och böcker med bibliografiskt innehåll).....	3
B. Del av monografiskt verk. (Kapitel och utdrag ur kapitel)	16
C. Bidrag till seriella publikationer. (Tidskriftsartiklar)	29
D. Bidrag i seriella publikationer. (Artiklar i dagstidningar).....	34
<u>Övrigt.</u>	
E. Bibliografier.....	41
F. Filmer	42
G. Hearings	43
H. Konferenser	44
I. Musikframställningar.....	45
J. Projekt.....	45
K. Sveriges Riksdag. Interpellationer	46
L. Utställningar	48
Bilaga: Sammanfattning.....	49
Ämnesordsindex.....	54
Tesaurus - en inledande förklaring.....	57
Tesaurus	58
Appendix (I - VI)	72

av fil.dr. Carl Vilhelm Jacobowskys Judaicasamling vid Uppsala universitetsbibliotek. I jag ta initiativet till en studiecirkel om Raoul Wallenberg med stöd av Nykterhetsrörelsens (NBV) i Uppsala. På min arbetsplats, Pressarkivet vid Uppsala universitet, kan jag bevaka Raoul Wallenberg i svensk dagspress.

Jag är tacksam över, att jag, vid Bibliotekshögskolan (BHS) i Borås, har fått möjlighet att bibliografi över Raoul Wallenberg och utöka den med nytt värdefullt material. Att få skriv istället för en skrivmaskin är inspirerande och mindre tidskrävande.

Bibliografin omfattar ett representativt urval biografier om Raoul Wallenberg alltsedan han Sovjet i januari 1945. Redan 1946 gav Rudolph Philipp ut en första biografi och två år sen Intresset för Raoul Wallenbergs gärning och öde avspeglas i det som har skrivits om honom en komplettering och fördjupning av Berit Svahns specialarbete, vid BHS, år 1987 (post n

Denna bibliografi omfattar även ett antal poster, som utgör s.k. delar i verk. Med detta av särskilt avsnitt eller kapitel skildrar Raoul Wallenbergs gärning.

Artiklar i tidskrifter och dagstidningar i ett urval seriella publikationer representerar en vä bibliografin. Att behandla Raoul Wallenberg i ett presshistoriskt sammanhang, på ett grund fruktbart. Journalisters alster har en stor betydelse för vår förståelse av det som snart utvec "fallet Raoul Wallenberg". Berit Svahns bibliografi redovisar 154 intresseväckande tidning artiklar.

Under rubriken "Övrigt" presenterar jag andra medietyper, t.ex. film, televisionsprogram c framför ett tack till Arkivet för Ljud och Bild i Stockholm, som försett mig med utförliga t Ett intressant material om Raoul Wallenberg kan sökas på nätverket *Internet*. Detta materi logiserat delvis beroende på Internets obeständiga och rörliga karaktär. Lärare i formaterin varit Mikael Gunnarsson.

I en sammanfattande bilaga omnämner jag att ett antal föredrag har hållits i Raoul Wallent Stockholm sedan 1979 och i en studiecirkel om Raoul Wallenberg, i Uppsala, mellan år 19

Denna bibliografi består av 118 bibliografiska referenser, varav monografierna kan återfin nationalbiografier, såväl i tryckt som datorbaserad form (Libris i Sverige). Jag har sökt att grafipost med högst 50 ord och referera varje seriell publikation med högst 100 ord enligt vårterminen 1994. Ibland har jag haft svårt att komprimera en text och sett mig nödsakad i maximikrav med ett tiotal ord. Jag ber om överseende för detta.

Varje post har katalogiserats och klassificerats enligt gängse regler för svenska bibliotek. I det bokstavsbaseade klassifikationssystemet SAB (Sveriges Allmänna Biblioteksförening ofta en lokal variant av Melvil Deweys klassifikationssystem för amerikanska folkbibliotek indelat i tio huvudklasser med direkt underindelning i form av enbart siffror. Vid BHS får grunderna i den Universella Decimalklassifikationen som förkortas UDK. Varje SAB- och

har jag valt att förklara med ämnesord. Lärare i katalogisering och SAB har varit Göran Berntsson. Lärare i UDK har varit Miguel Benito.

Varje post har indexerats och försetts med högst åtta ämnesord, som bildar den kontrollerade vokabulär, varmed jag har framställt en thesaurus (eller thesaur). En sådan skapas genom att olika ämnesord, som hör samman, grupperas i ett termblock. Med hjälp av en trädkonstruktion kan ämnesordens inbördes förhållande fastställas. I en särskild inledning söker jag förklara hur, jag har uppfattat innebörden av en thesaurus och hur jag har framställt min egen. Lärare i indexering och thesauruskonstruktion har varit Kasimir Zdanowski. Min förståelse för hur en thesaurus skapas med hjälp av s.k. trädkonstruktioner har väsentligt ökat tack vare Marcus Söderlunds råd och synpunkter. Han lärde mig även att överföra bibliografisk information från en databas till ett ordbehandlingsprogram. Sara Nyström visade hur jag skulle konvertera en figur med text från *Microsoft works* till dito *words*.

De ämnesord som ingår i thesauren redovisas, dels i ett särskilt index med hänvisningar till de poster, där de förekommer, dels alfabetiskt i själva thesauren med dess förklarande noter och hierarkiska ordning. I några appendix söker jag illustrera betydelsen av termblock och trädkonstruktion för tillkomsten av en thesaur.

Jag riktar ett varmt tack till lärare, bibliotekarier, dataingenjörer och vänner, som har hjälpt mig att åstadkomma denna bibliografi! Gemenskapen vid Bibliotekshögskolan har varit stimulerande. Jag tackar mina framlidna föräldrar, som skänkt mig ekonomisk trygghet under studietiden. Min tro har hjälpt mig. Jag tackar min Himmelske Fader för alla gåvor och välsignelser.

Det är min förhoppning att de läsare, som vill fördjupa sina kunskaper om Raoul Wallenberg skall ha nytta och glädje av detta arbete. I annotationer till varje post har jag sökt förmedla mitt eget intresse för historia och de kunskaper som jag har erhållit vid genomgång av källorna till denna bibliografi. I en särskild bilaga sammanfattar jag mitt ämne med utgångspunkt från redovisade poster.

Borås, i maj 1997.

1) Nordesjö, Hans, Jacobowsky-samlingen på Carolina Rediviva : ett bibliotek för judisk kultur och historia.
// Multiethnica. - Årg. 9 (1996) : h. nr. 16/17, s. 40-44

A. Monografier.

(Biografier och böcker med biografiskt innehåll).

1. Anger, Per, Med Raoul Wallenberg i Budapest : minnen från krigsåren i Ungern.

- Stockholm : Norstedt, 1979. - 173 s. - ISBN 91-1-793462-1

SAB: Lz Anger, P. [Lz Wallenberg, R.] [Kf.54] - Biografi : Anger, P. : Biografi : Wallenberg, R. - Mellaneuropa. Historia. Andra världskriget.

UDK: 929 Anger, P : 943.9"1939/1945" - Biografi : Anger, P. : Ungerns historia. Andra världskriget.

Ämnesord : Dödsmarsch. - Fångutväxling. - Hjälparbete. - Medarbetare. - Träd.

Anm.: - [Ny utg.] - Stockholm : Norstedt, 1985. - 185 s. - (Norstedt facktapocket).

Innehåller ett nyskrivet efterord av författaren. - Amerikansk version utgiven i New York 1981 och i Washington 1995. - With Raoul Wallenberg in Budapest : memories of the war years in Hungary / foreword by Tom Lantos ; translated from Swedish by David M. Paul and Margareta Paul.

Annotation :

Författaren var attaché vid beskickningen i Budapest, när Raoul Wallenberg anlände dit 9 juli 1944. De samarbetade och delade ut livsmedel, kläder och medicin till människoffer, som drevs till fots i vinterkylan den 20 mil långa vägen till Hegyeshalom vid österrikiska gränsen. Författaren och Wallenberg har båda hedrats med planterade träd i Yad Vashem utanför Jerusalem.

2. Arnroth, Thomas, Äventyr med Raoul Wallenberg i Budapest : [historisk roman för barn och ungdom] / illustrationer av Anders Kvåle Rue. - Uppsala : Mediagruppen, 1992. - 108 s. : ill. - (Sara och Ferenc) - ISBN 91-88092-06-2

SAB: Hc,u [Hcg] - Svensk skönlitteratur för barn och ungdom. - Svensk skönlitteratur för mellanåldern.

UDK: 839.7 (02.053.6) : 929 Wallenberg, R. - Svensk skönlitteratur. Ungdomsböcker : Biografi om Raoul Wallenberg.

Ämnesord : Chaufförer. - Ghetto. - Massaker.

Annotation :

Författaren placerar barnen Sara och Ferenc i andra världskrigets Budapest. De möter Raoul Wallenberg och dennes chaufför Vilmos Langfelder. De sätter käppar i hjulen för nazisterna. Ferenc överlämnar ett hotfullt brev från Wallenberg till general Schmidhuber varmed en planerad massaker på 70.000 judar i ett ghetto avstyrs. Boken är tillägnad Ferenc Göndör och minnet av dem som inte hade lyckan att räddas av Raoul Wallenberg. Illustrationerna är välgjorda.

3. Berg, Lars G:son, Boken som försvann : vad hände i Budapest? / med en efterskrift om efterforskningar i fallet Wallenberg av Anders Hasselbohm. - [Ny utg.] - Arboga : Textab, 1983. - 207 s. - ISBN 91-85516-08-2

SAB: Lz Berg, L. G:son. [Kfc.54] - Biografi : Berg, L. G:son - Ungerns historia under andra världskriget.

UDK: 943.9 "1939/1945" : 343.337.5 - Ungerns historia under andra världskriget.

Ämnesord : Beslag (Konfiskation). - Förhör. - Krigsförbrytelse. - Rekrytering.

- Spionerianklagelse. - Tillfångatagning.

Anm.:

När boken utkom 1949 (hos Forsner) drogs den undan bokhandelsdiskarna. Författaren skildrar realistiskt bolsjevikernas härjningar mot civilbefolkningen. Utrikesdepartementet och Wallenbergs släktingar kan ha bedömt att boken skulle försämra möjligheterna att få tillbaka Raoul Wallenberg. Även Sovjet kan tänkas ligga bakom beslaget. - Engelsk översättning: The book that disappeared : what happened in Budapest. - New York : Vantage Press, cop. 1990.

Annotation:

Författaren var chef för Wallenbergs avdelning vid legationen i Budapest. I förhör hos general Tjernysjov blev greve Tolstoy-Kutusov pressad att berätta om Wallenbergs verksamhet. Därefter utnämndes Tolstoy till chef för den ryska hemliga polisens avdelning för utlänningskontroll i Budapest. Även författaren förhördes av Tjernysjov med anledning av att Raoul Wallenberg blivit häktad av ryssarna, den 7 februari 1945, för misstanke om spioneri. A. Hasselbohm träffade Tolstoy-Kutusov på Irland 1979.

4. Bierman, John, Raoul Wallenberg : en hjälte i vår tid : en biografi om "mannen som räddade 100.000 judar", hans liv, kamp och försvinnande / förord av Per Anger : översättning av Christina Monthan Axelsson. - Stockholm : AWE/Geber, 1982. - 312 s. : ill.

- ISBN 91-20-06544-2

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Brevväxling. - Fängelser. - Fängelsehiss. - Fängelsesjukhus.

- Televisionsprogram. - Vittnesmål.

Anm.:

Engelsk version: Righteous gentile : the story of Raoul Wallenberg, missing hero of the holocaust.

- New York : Viking Press, 1981. - Även: London : Allen Lane, 1981 samt Harmondsworth : Penguin, 1982.

Annotation:

Första delen skildrar Wallenbergs räddningsaktion i Budapest. Andra delen handlar om Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen och uppgifterna om honom från frisläppta fångar. Författaren återger ett brev från Eugenia Kaplan, i Moskva, till sin dotter, Anna Bilder i Israel, i vilket hon uttrycker oro för sin make, Jan Kaplan, som häktats i Sovjet för det brev han sänt dottern med uppgifter om en svensk, "Wallberg", som befann sig i Butyrskajas fängelsesjukhus 1975. - Ett annat märkligt vittnesmål härrör från Greville Wynne, som i en dokumentärfilm av BBC, visad i mars 1980, påminde sig ha utväxlat några ord med en svensk i en mötande hiss i Lubjankafängelset.

5. Dardel, Fredrik von, Raoul Wallenberg : fakta kring ett öde : en sammanfattning.

Stockholm : Proprius, 1970. - 110 s. - (Proprius pocket ; 10)

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord : Fångar. - Fängelser. - Livstecken. - Vittnesmål.

Annotation:

Författaren analyserar vittnesberättelser om sin styvsons fångenskap i Sovjetunionen; i Lubjanka och Lefortovo 1945-47, i Butyrka i januari 1951, i Vladimir under 1950-talet och på ett mentalsjukhus 1961. Claudio de Mohr avslöjade, i Rom 1951, att han varit cellgranne med Raoul Wallenberg i Moskva. Författaren anser det sannolikt, att både utrikesminister Vysjinskij och vice utrikesminister Vladimir Dekanosov, 1945, kände till att Wallenberg hölls fången i Moskva. Hur skulle annars Sovjets ambassadör i Sverige, Alexandra Kollontaj, kunnat meddela Maj von Dardel och utrikesminister Christian Günthers hustru, att Wallenberg befann sig i Sovjetryssland?

6. Derogy, Jacques, Fallet Raoul Wallenberg / översättning och författarpresentation av Svante Löfgren. - Malmö : Bergh, 1980. - 271 s. : ill. - ISBN 91-502-0578-1
SAB : Lz Wallenberg, R. [K.54] - Biografi : Wallenberg, R. - Historia. Allmänt. Andra världskriget.
UDK : 929 Wallenberg, R : 943.9 (=924) "1939/1945" - Biografi : Wallenberg, R. : Ungerns historia. Judar. Andra världskriget.
Ämnesord: Efterkrigsplan. - Koncentrationsläger. - Medarbetare. - Neutrala länder.
- Proviantering. - Röda Armén. - Skyddslingar. - Waadah.

Anm.:

Originalets titel: Le cas Wallenberg. - Paris : Ramsay, 1980. - Ny uppd. uppl. : Raoul Wallenberg: Le juste de Budapest / avec la collaboration de Fred Kupferman et Ariane Misrachi. - Nouvelle édition actualisée.
- Paris : Stock, 1994. - 319 s.

Annotation:

Raoul Wallenberg tog intryck av rapporterna om Auschwitz från fyra judar, som lyckats fly därifrån i april och maj 1944. Svenska legationen i Budapest sände iväg deras vittnesmål, det s.k. Auschwitzprotokollet, till regeringar i utlandet. Wallenberg tog sig an personer med latinamerikanska skyddsdokument via kontakt med Georges Mandel-Montello, konsul för El Salvador i Schweiz. Mot slutet av 1944 ville Raoul Wallenberg skapa en organisation för hjälp och återuppbyggnad i Ungern efter sovjetockupationen. För att få livsmedel och mediciner åt sina skyddslingar och garantier för sin efterkrigsplan, begav sig Raoul Wallenberg till Röda Arméns högkvarter i Debrecen, öster om Budapest den 17 januari 1945.

7. Fant, Kenne, R : en dokumentärroman. - Stockholm : Norstedt, 1988. - 328 s.
- ISBN 91-1-881262-7

SAB: Hc. 01 [Gc.01] [Lz Wallenberg, R.] - Svensk skönlitteratur. Roman. - Svensk litteraturhistoria. Dokumentärroman. - Biografi : Wallenberg, R.
UDK: 839.7-3 : 929 Wallenberg, R. - Svensk skönlitteratur. Romaner : Biografi : Wallenberg,
Ämnesord: Familj. - Köldskada - Lägersjukhus. - Vittnesmål.

Annotation:

Författaren låter Raoul Wallenberg berätta i jag-form om sitt liv med utgångspunkt i en dag, den 22 december 1986, när han befann sig på ett lägersjukhus i Blagovesjtjensk vid gränsen till nordöstra Kina. Författaren är insatt i vittnesmål och fakta i fallet Wallenberg. Han väver in dessa i minnessekvenser.

8. Isakson, Börje, Omöjligt uppdrag : Raoul Wallenbergs kamp i Budapest 1944-1945.
- Stockholm : Lindblad, 1975. - 128 sid. : ill. - ISBN 91-32-11397-8

SAB: Lz Wallenberg, R. [Kfc.54,u] - Biografi : Wallenberg, R. - Ungerns historia under andra världskriget. För barn och ungdom.

UDK: 943.9 "1939/1945" (02.053.6) : 929 Wallenberg, R. - Ungerns historia. Andra världskriget : Bibliografi : Raoul Wallenberg.

Ämnesord: Allierade. - Befrielse. - Medarbetare. - Räddningsaktion. - Röda Armén.

Annotation:

Läsaren förs genom trovärdiga dialoger till den farofyllda situationen i Budapest, där Raoul Wallenberg och hans medarbetare, med livet som insats, försöker rädda så många judiska människor som möjligt. De allierade landsteg i Normandie den 6 juni 1944 och befriade Paris den 25 augusti. Tyskarna försvarade sig, varför framryckningen inte skedde så snabbt. Till Raoul Wallenbergs olycka "befriades" Ungern av Röda Armén. Boken riktar sig till ungdom men läses med behållning även av en äldre läsekrets.

9. Joseph, Gilbert, Mission sans retour : l'affaire Wallenberg. - Paris : Albin Michel, 1982.
- 446 s. : ill. - ISBN: 2-226-01480-2
SAB : Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
Ämnesord: Ambassadörer. - Arkivstudier. - Fångar. - Familj. - Röda Korset.
- Wallenberghandlingarna, Raoul.

Annotation:

Författaren läser svenska och har kunnat tillgodogöra sig utrikesdepartementets handlingar om Raoul Wallenberg. Han har företagit arkivstudier hos Röda Korset i ett flertal västeuropeiska länder samt i Förenta Staterna. Författaren påpekar, att Edvard af Sandeberg var den förste frigivne fången ur Sovjetunionen som nämnde Raoul Wallenbergs namn. Enligt ett brev av Moskvaambassadören Gunnar Hägglöf, 7 oktober 1946, var det svårt att få något konkret gjort om Raoul Wallenberg, så länge frågan låg på Stalins bord. Författaren har haft personliga samtal med bl.a. Guy von Dardel, Nina Langlet och Charles Lutz' änka Gertrud Lutz.

10. Karlbom, Rolf, Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjet. - Göteborg : [Rolf Karlbom], 1987. - 103 s. - ISBN 91-7810-776-8
SAB: Lz Wallenberg, R. [Oeq-ma] - Biografi : Wallenberg, R. - Fångvård: Sovjetunionen.
UDK: 929 Wallenberg : 343.81(47) - Biografi : Wallenberg, R. : Fångvårdsantalter: Sovjetunionen.
Ämnesord: Domslut. - Fångregister. - Fängelser. - Fångar. - Smoltsovrappporten. - Vittnesmål.

Annotation:

Författaren har sökt att rekonstruera fångrullorna från Lefortovo- och Lubianka-fängelserna med hjälp av ett antal av varandra oberoende vittnen. Författaren anser, att Raoul Wallenberg befann sig ännu i början av 1948 i Lefortovo och att ett domslut då förkunnades mot honom. Hur skall vi annars förklara Emil Bruggers uppgift, att han i början av augusti 1954 haft kontakt med Raoul Wallenberg i Vladimirfängelset? Den s.k. Smoltsovrappporten måste konfonderas med berättelser från Wallenbergs medfångar, menar författaren.

11. Küng, Andres, Raoul Wallenberg : igår, idag. - Stockholm : Timbro, 1985. - 133 s. : ill.
- ISBN: 91-7566-071-7
SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
Ämnesord: Fängelser. - Hedersmedborgare. - Hjälparbete. - Uppväxt.
- Vittnesmål. - Wallenberg-hearingen, Raoul.

Anm.:

[Ljudupptagning.] - Enskede : Kassettbok, 1985. - 2 ljudkassetter (2 tim. 45 min.)

Annotation:

Författaren skildrar R. Wallenbergs barndom och uppväxt, hans hjälpverksamhet i krigets Ungern, där han räddade kanske 100.000 judar undan förintelsen. Författaren låter människor som räddats av Wallenberg berätta, hur det gick till. Författaren skriver om de människor, som vittnat om, att de träffat Raoul Wallenberg i sovjetisk fångenskap. Ett kapitel handlar om hur Raoul Wallenberg blev hedersmedborgare i Förenta Staterna 1981. Samma år hölls en hearing i Stockholm, där det framkom att han funnits vid liv efter 1947.

12. Langlet, Nina, Kaos i Budapest : berättelsen om hur svensken Valdemar Langlet räddade tiotusentals människor undan nazisterna i Ungern. - Vällingby : Harrier, 1982. - 198 s. : ill. - ISBN: 91-7068-167-8

SAB: Lz Langlet, N. [Kfc.54] - Biografi : Langlet, N. - Ungerns historia under andra världskriget.

UDK: 929 Langlet, N : 943.9"1939/1945" - Biografi : Langlet, N. : Ungerns historia under andra världskriget.

Ämnesord: Förföljelse. - Hjälparbete. - Röda Korset. - Skyddsdokument.

Annotation:

Boken handlar om Nina och Valdemar Langlets insats i andra världskrigets Ungern inom ramen för Röda Korset. Det var Valdemar Langlets idé att dela ut skyddsdokument till förföljda människor. I maj 1944 kunde Svenska Röda Korset förverkliga denna idé, som Raoul Wallenberg efter sin ankomst, i juli 1944, vidareutvecklade.

13. Langlet, Valdemar, Verk och dagar i Budapest. - Stockholm : Wahlström & Widstrand, 1946. - 221 s.

SAB: Lz Langlet, V. [Kfc.54] - Biografi : Langlet, V. - Ungerns historia under andra världskriget.

UDK: 929 Langlet, V. : 943.9(=924)"1939/1945" - Biografi : Langlet, V. : Ungerns historia.

Dess judar och andra världskriget.

Ämnesord: Förföljelse. - Nansenpass. - Röda Korset. - Skyddsdokument. - Skyddspass.

Annotation:

Författaren var Svenska Röda Korsets chefsdelegat i Ungern 1944 -1945. Han var en av de första utlänningar, som började kämpa för de förföljda i Ungern, ett land som han kände väl från sin ungdom. De skyddsdokument vilka Svenska Röda Korset utfärdade undertecknades av författaren. De liknade de s.k. Nansenpassen från första världskriget. De skyddspass vilka Raoul Wallenberg utfärdade i den svenska beskickningens namn utgjordes av ett stort pappersark med tre kronor och undertecknades av honom själv och envoyén Danielsson.

14. Lester, Elenore, Wallenberg : the man in the iron web / foreword by Simon Wiesenthal. - Englewood Cliffs, N.J. : Prentice Hall, cop. 1982. - viii, 183 s. : ill. - ISBN 0-13-944322-3

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Familj. - Information. - Livstecken. - Pressdebatt.

Annotation:

Simon Wiesenthals uppgift om att Raoul Wallenberg befann sig levande i Sovjetunionen publicerades i en notis på en sida i New York Times i november 1977. När Tom och Annette Lantos läst detta, började de agera för att sprida kunskap om Raoul Wallenberg i Förenta Staterna. Författarinnan fick kontakt med paret Lantos. Sedan skrev hon några artiklar och denna bok om Raoul Wallenberg.

15. **Lévai**, Jenő, Raoul Wallenberg : hjälten i Budapest : autentisk skildring av Kungl. Svenska beskickningens i Budapest räddningsaktion 1944-1945. - Stockholm : Saxon & Lindström, 1948. - 263 s. : ill.
SAB: Lz Wallenberg, R, [Koafh-fc.54] - Biografi : Wallenberg, R. - Judarnas historia i Ungern under Andra världskriget.
UDK: 929 Wallenberg, R : 943(=924)"1939/1945" - Biografi : Wallenberg, R : Ungerns historia. Dess judar och andra världskriget.
Ämnesord: Beslag (Konfiskation). - Efterkrigsplan. - Försvinnande. - Pilkorset. - Version. - Vittnesmål.

Anm.:

Engelsk översättning: Lévai, Jenő, Raoul Wallenberg : his remarkable life, heroic battles and the secret of his mysterious disappearance / translated by Frank Vajda. - Melbourne : WhiteAnt Occasional Publ., 1989. - xii, 313s. : ill.

Annotation:

Författaren har tidigare skrivit en biografi om Elsa Brändström. Denna bok bygger på fakta, insamlade i Ungern och under resor i Europa samt på omsorgsfullt prövade utsagor. Raoul Wallenberg hade en återuppbyggnadsplan för Ungern och önskade utverka ett tillstånd hos Sovjets överkommendant att få förhandla med Ungerns kommande regering därom. Författarens slutsats är att Wallenberg omkom i Ungern, vilket överensstämde med Sovjets uppfattning. Boken beslagtogs kort efter utgivningen (se 44. **Edström**, Mauritz). Författarens studie är väldokumenterad och grundläggande.

16. **Liechtenstein**, Heiner, Raoul Wallenberg, Retter von hunderttausend Juden : ein Opfer Himmlers und Stalins / Mit einem Vorwort von Simon Wiesenthal. - Köln : Bund, 1982.

- 171 s. : ill. - ISBN: 3-7663-0547-6

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Lastbilar. - Separatfred. - Västmakter. - Östfronten.

Annotation:

Författaren hävdar, att Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen beror på Himmlers plan att i utbyte mot 10.000 lastbilar frige 1 miljon judar och att efter en separatfred i väst fortsätta kriget på östfronten.

17. **Marton**, Kati, Wallenberg. - 1 ed. - New York : Random House, 1982.

- 243. : ill. - ISBN: 0-394-52360-1

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Dissidenter. - Fängelser. - Förräderianklagelse. - Mentalsjukhus.

- Rehabilitering. - Vittnesmål.

Anm.:

Andra utgåvor: 1.) - New York : Ballantine Books, 1985. - 2.) - New York : Arcade, 1995.

Annotation:

Författaren återger en uppgift från en rysk källa, publicerad i ett ryskt dissidentblad, med säte i München, enligt vilken en gammal svensk skulle befinna sig på ett psykiatriskt sjukhus i Blagovesjtjensk, i Amurregionen, intill kinesiska gränsen. General Gennadij Kuprianov var en av de officerare i Leningrad, som Stalin anklagade för förräderi. Han uppges ha träffat Wallenberg ett par gånger i Vladimirs fängelsesjukhus 1955-56. General Kuprianov rehabiliterades 1956.

18. Moshinsky, Efim, Raoul Wallenberg is alive! : the amazing autobiography of the KGB officer who arrested him in 1945 / introduction by Israel Cohen. - Jerusalem : Rescue Publishing Company, 1987. - 172 s. : ill.
 SAB: Lz Moshinsky, E. [Lz Wallenberg, R.] [Kma 5.] - Biografi : Moshinsky, E. - Biografi : Wallenberg, R. - Sovjetunionens historia 1917-
 UDK: 929 Moshinsky, Efim : 947 "1944/1965" [929 Wallenberg, R.] - Biografi : Moshinsky, E.: Sovjetunionens historia 1944-1965. - Biografi : Wallenberg, R.
 Ämnesord: Arktiska fångläger. - Asyl. - Fångregister. - Sovjets säkerhetsorganisation.

Annotation:

Författaren hävdar, att han, som KGB-officer, arresterade Wallenberg i Budapest. Wallenberg flögs till Moskva 4 februari 1945. Författaren föll i onåd hos KGB och fördes, i januari 1958, till Wrangels land, en arktisk ö i Sovjetunionen. På en fånglista fanns Raoul Wallenbergs namn. Böcker förmedlades till Wallenberg som tackade skriftligt 1960. Författaren återvände till Odessa i augusti 1962. Av hälsoskäl fick författaren resa till Österrike 1965, där han omedelbart begärde politisk asyl. 1973 berättade han för Avraham Shifrin, i Israel, att han träffat Wallenberg på Wrangels ö.

19. Nicholson, Michael, Raoul Wallenberg : diplomaten som räddade 100.000 judar från koncentrationslägren / Michael Nicholson and David Winner ; översättning av Kerstin Gårshjör ; förord av Ingvar Carlsson. - Örebro : Libris, 1990. - 63 s. : ill. (vissa i färg), kartor.
 - (De gjorde världen bättre) - ISBN: 91-7194-786-8
 SAB: Lz, u Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R. För barn och ungdom.
 UDK: 929 (02.053.6) Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R. Ungdomsbok.
 Ämnesord: Antisemitism. - Förintelsen. - Ghetto. - Porträtt. - Universitet.

Anm.:

Originalalets titel: People who have helped the world : Raoul Wallenberg : the Swedish diplomat who saved 100.000 jews from the nazi holocaust. - Watford, Hertfordshire, England : Exley Publ., 1989.
 - Utgiven även i Milwaukee, Wis., Förenta Staterna : Gareth Stevens, 1989.

Annotation:

Boken redogör för Adolf Hitlers plan att mörda Europas judiska befolkning. Världen teg, medan den judiska katastrofen växte. F.o.m. 1942 kom rapporter om nazisternas massmord till de allierades kännedom. När Ungerns judar stod på tur att förintas utsågs Raoul Wallenberg, i juni 1944, att försöka rädda så många människoliv som möjligt. Boken innehåller en detaljerad plan över det judiska ghattot i Budapest. Omslaget pryds av ett porträtt i färg på Raoul Wallenberg utfört av W.C. Burgard för University of Michigan i Ann Arbor, där R. Wallenberg utbildade sig till arkitekt 1931-1935.

20. Philipp, Rudolph, Raoul Wallenberg : diplomat, kämpe, samarit - och martyr / förord och tillägg av Sten Möllerström. - [Höganäs : Wiken, 1981.] - 256 s. - ISBN: 91-7024-012-4
 SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
 UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
 Ämnesord: Diplomater. - Efterforskning. - Frigivning. - Martyr. - Opinion.

Anm.:

Denna bok utgavs första gången hos Arvid Fredborgs förlag, 1946, utan tillägg av ordet "martyr" i titeln. Omslaget är tecknat av Erik Hermansson.

Annotation:

Författaren var en eldsjäl och pådrivare i fallet Raoul Wallenberg. Författarens syfte var att redogöra för Wallenbergs gärning i Budapest och att väcka en stark opinion för hans frigivning. Författaren var övertygad om att Wallenberg inte avlidit, utan satt fängslad i Sovjetunionen. I slutkapitlet sammanfattar Sten Möllerström författarens väldiga material i en genomgång år för år av Wallenbergaffärens utveckling.

21. Petö, Lászlo, Det ändlösa tåget : requiem / översättning av Calman de Pandy.

- Arboga : Textab, 1984. - 168 s. - ISBN: 91 - 85516 - 16 - 3

SAB: Hceuk. 01 [Lz Wallenberg, R.] - Ungersk skönlitteratur i svensk översättning. Roman.

- Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 894.511 - 3 = 397 - Ungersk skönlitteratur; romaner; översättning till svenska.

Ämnesord: Chaufförer. - Judiska Rådet. - Medarbetare. - Motstånd. - Tillfångatagning.

- Ungdomsvän. - Waadah.

Annotation:

När Raoul Wallenberg infann sig hos det Judiska Rådet i Budapest, i juli 1944, igenkände han ungdomsvännen Lászlo Petö. Raoul gästade familjen Petös hem och höll sig därmed underrättad. Den sionistiska motståndsgruppen, Waadah, upprättades i januari 1943. Författaren hade planerat att följa med Raoul Wallenberg och hans chaufför, Wilmos Langfelder, till Debrecen den 17 januari 1945, men avstod i sista stund och sökte istället upp sina föräldrar.

22. Rosenfeld, Harvey, Raoul Wallenberg : angel of rescue : heroism and torment in the Gulag / foreword by Jack F. Kemp ; afterword by Per Anger. - Buffalo, N.Y. : Prometheus, 1982. - xii, 261 s. : faks., ill. - ISBN: 0 - 87975 - 177 - 0

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Diagram. - Gulag. - Medarbetare. - Smoltsovrapporten. - Vittnesmål.

Annotation:

Författaren redogör för Raoul Wallenbergs liv och gärning. Han väver ett mönster med hjälp av vittnesmål från människor som frisläppts efter år av fångenskap i Sovjetunionen. En trovärdig bild framstår av var Raoul Wallenberg kan ha befunnit sig i Gulag långt efter det dödsdatum, 17 juli 1947, som Sovjet åberopar. Ett diagram med vittnesmål om Wallenbergs olika anhalter i Gulag, med årtal, återfinns i ett appendix.

23. Rosenfeld, Harvey, Raoul Wallenberg. - Ny utg., rev. uppl. - New York : Holmes & Meier, 1995. - 265 s. [8] pl. - s. - ISBN: 0 - 8419 - 1359 - 5

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Gulag. - Lägersjukhus. - Vittnesmål.

Annotation:

Ett av författarens många vittnesmål heter Jurij Belov som frigavs efter 15 års fångenskap i Sovjetunionen. Han intervjuades, 5 december 1979, av Svenska ambassaden i Wien. När Belov blev sjuk fördes han till sjukhuslägret i Barashevko. Där träffade Jurij Belov amerikanen Cecil August Stowner, som berättade, att han 1961 befunnit sig några dagar i Butyrkafängelset i Moskva tillsammans med Raoul Wallenberg.

24. Schiller, Bernt, Varför ryssarna tog Raoul Wallenberg. - Stockholm : Natur och Kultur, 1991. - 225 s. : ill. - ISBN 91 -27-02833 - X

SAB: Lz Wallenberg, R. [Kma 54.] - Biografi : Wallenberg, R. - Historia. Sovjetunionen. Ryssland. Andra världskriget.

UDK: 929 Wallenberg, R. : 974 "1939-1945" - Biografi : Wallenberg, R. : Sovjetunionens historia under andra världskriget.

Ämnesord: Kapitulation. - Separatfred. - Sovjets säkerhetsorganisation.

- Spionerianklagelse. - SS. - Televisionsprogram. - Tillfångatagning. - Östfronten.

Annotation:

Under arbetet med en TV-serie om Raoul Wallenberg, som visades i februari-mars 1974 (post nr. 107), utformade författaren en teori, som kunde ge svar på följande frågor? Varför sökte Sovjet dölja hans tillfångatagning? Varför behandlades Raoul Wallenberg som en viktig politisk fånge? Enligt författaren misstänktes Raoul Wallenbergs hjälpverksamhet vara ett kamouflage för samarbete med SS (Schutz-Staffel). Dess chef, Heinrich Himmler, utnyttjade räddningsaktionerna av judar för att söka kontakt med västmakterna. Syftet var att uppnå en ensidig kapitulation för att kunna fortsätta kriget i öster mot Sovjetunionen.

25. Sjöquist, Eric, Affären Raoul Wallenberg. - Stockholm : Bonnier, 1974. - 211 s. : ill. - ISBN: 91 - 0 - 039392 - 4

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Arktiska fångläger. - Efterforskning. - Intervju. - Medarbetare. - Vittnesmål.

Ämnesord:

Boken handlar om Wallenbergs insats i Ungern och innehåller intervjuer med hans medarbetare i Budapest Per Anger och Göte Carlsson. Flera avsnitt ägnas åt vittnesmål om Wallenberg av bl.a. Zoltan Toth, Mogens Carlsson, Karl Kraemer, Boris Björkelund, Emil Brugger, Lucien Gouazé, Horst Th. Mulle, Simon Gogoberidze och Menahem Melzer. Författaren återger tre samtal, i september 1973, med Haim (Jefim) Moshinski i Israel. Enligt denne var Wallenberg fånge på Wrangels ö, i Norra Ishavet 1962.

26. Sjöquist, Eric, Raoul Wallenberg : diplomaten som försvann. - Stockholm : Askild & Kärnekull, 1981. - 247 s. - ISBN: 91 - 582 - 0350 - 8

SAB: Lz Wallenberg, R. [Gc. 01] - Biografi : Wallenberg, R. - Dokumentärroman; svensk.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Dagböcker. - Fångläger. - Vittnesmål. - Wallenberg-hearingen, Raoul.

Annotation:

Författaren skriver om Edvard af Sandebergs och Marvin Makinens vittnesmål, om general Kuprianovs dagböcker, om baronessan Elisabeth Kemeny, som tack vare sitt inflytande över sin make, inrikesminister i pilkorsregeringen, lyckades hjälpa Raoul Wallenberg och hans medarbetare. Författaren redogör för vittnesmålen från Raoul Wallenberg-hearingen i Stockholm 15-16 januari 1981. En rysk advokat, "Mr. Ivanov", hade fått höra att en sjuk svensk vistades i ett fångläger för utlänningar, i Mordvinien, 1972. Amerikanen, Leon Milton, som tillfångatogs före andra världskriget i samband med ett fabriksbygge i Sovjetunionen, tillbringade många år i Spets Korpus, i Gorkijregionen, där han träffade flera utlänningar bl.a. en svensk, som, enligt en medfånge, skulle ha varit Raoul Wallenberg. (Se även 110. Raoul Wallenberg Hearing, The).

27. **Sjöquist**, Eric, Raoul Wallenberg. - Stockholm : Den Kristna Bokringen / Norman, 1985.
- 216 s. - ISBN: 91 - 536 -5087 - 5
SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi: Wallenberg, R.
UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
Ämnesord: Hemligstämpel. - Information. - Kabinettssekreterare.
- Wallenberghandlingarna, Raoul.

Annotation:

Författaren har följt Wallenbergärendet sedan 1965. Boken är en nytgivning och bearbetning av "Affären Raoul Wallenberg" (1974). Ny information har blivit tillgänglig sedan UD i två omgångar, 1980 och 1982, frisläppte hemligstämplade dokument om Raoul Wallenberg. I en promemoria från maj 1955 erkände Arne S. Lundberg, kabinettssekreterare vid UD, att ett mistag begicks när Edvard af Sandebergs vittnesmål, 1946, ej togs på allvar.

28. **Smith**, Danny, Raoul Wallenberg : försvunnen hjälte / förord av Peter Benenson ; översättning av Carin Bleckert. - Uppsala : Mediagruppen, 1991. - 225 s.
- ISBN: 91 - 88092 - 01 - 1
SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
Ämnesord: Amnesty International. - Fångar. - Fångläger. - Mentalsjukhus. - Vittnesmål.

Anm.: Originalets titel: Wallenberg : lost hero. - Basingstoke : Marshall Pickering, 1986.

Annotation:

I förordet skriver Peter Benenson, grundare av Amnesty International, att Kreml har på svenska förfrågningar lämnat tre motsägelsefulla uppgifter om Raoul Wallenbergs död. Vittnesmål från frigivna fångar antyder, att han har setts i fängelser, i sibiriska arbetsläger och psykiatriska sjukhus. Författaren redogör för vittnesmål från bl.a. Menachem Meltzer, Greville Wynne, Marvin Makinen, Svartz-Miasnikov, Emil Brugger, Haim Moshinski, Gennadij Kuprianov, Jan Kaplan, Avraham Kalinski och Jurij Belov. En uppställning i slutet av boken redovisar de tillfällen, under årens lopp, som Raoul Wallenberg enligt olika vittnesmål har setts i Sovjetunionen.

29. **Ströbinger**, Rudolf, Das Rätsel Wallenberg : Dokumente zum Fall Raoul Wallenberg, der Ende des 2. Weltkriegs in Budapest von einem Kommando der Abteilung Smerch des sowjetischen Geheimdienstes festgenommen und seitdem nichts mehr gesehen wurde.
- Stuttgart : Burg, cop. 1982. - 247 s. : ill. - ISBN: 3 - 922801 - 99 - 4
SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
Ämnesord: Familj. - Fångar. - Fångelsehiss. - Intervju. - Sovjets säkerhetsorganisation.

Annotation:

Författaren följer i Wallenbergs fotspår. Han har samtalat med halvsystem, Nina Lagergren, och Wallenbergs vänner. Han har intervjuat män och kvinnor, som räddats till liv av Wallenberg. Författaren har besökt f.d. krigsfångar, som varit fängslade samtidigt med Wallenberg i Lublianka. Han återger Greville Wynnes erfarenhet av Lubliankafängelset och dennes ordväxling med en svensk i en mötande hiss.

30. Villius, Hans, Fallet Raoul Wallenberg / Elsa och Hans Villius. - Stockholm : Geber, 1966. - 157 s. : ill.

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Andrahandsuppgift. - Fångar. - Fängelser. - Historievetenskap.

- Knackningskontakt. - Livstecken. - Vittnesmål.

Annotation:

Författarna analyserar bl.a. vad frigivna fångar ur Sovjetunionen sagt om Raoul Wallenberg. - Emil Brugger avslöjade i Berner Tagblatt, 22 november 1958, sin knackningskontakt med Raoul Wallenberg i Vladimir-fängelset, 3-4 augusti 1954. Författarna anser, att Bruggers trovärdighet kan ifrågasättas eftersom han förändrade sin version efter tre veckor. Författarna antar, att Bruggers vittnesmål, liksom Horst Theodor Mulles, Gustaf Rehekampffs och Lucien Armand Gouazés andrahandsuppgifter, härrör från en och samma källa, nämligen Simon Goguberidze, en georgier, som sagt, att Raoul Wallenberg befann sig i Vladimir 1948-1953. Dit flyttade i början av 50-talet flera av Wallenbergs medfångar från Ljubljanka och Lefortovskaja. Enligt källkritiska regler kan utsagorna därmed icke betraktas som oberoende av varandra. De får icke användas för att styrka varandra, menar författarna.

31. Wallenberg, Gustaf, Älskade farfar : brevväxlingen mellan Gustaf och Raoul Wallenberg 1924-1936 / utgiven och kommenterad av Gustaf Söderlund och Gitte Wallenberg.

- Stockholm : Bonnier, 1987. - 207 s. : ill. - ISBN: 91 -0 -047359 - 6

SAB: Lz (s) Wallenberg [Gc.06] - Wallenberg; samlingsverk. - Brev. Svensk litteraturhistoria.

UDK: 929 (044) Wallenberg, R. : 929 (044) Wallenberg, G. - Biografi : Wallenberg, R.;

brevväxling : Biografi : Wallenberg, G.; brevväxling.

Ämnesord: Brevväxling. - Familj. - Uppväxt. - Utbildning.

Annotation:

Raoul Wallenberg skriver till sin farfar, som hade det ekonomiska ansvaret för hans utbildning efter faderns bortgång. Raouls brev handlar bl.a. om hans sommarvistelse i Frankrike, tre års arkitektstudier i Förenta staterna, volontärbete i Sydafrika och banktjänstgöring i Haifa. Farfadern, svensk minister i Turkiet, svarar från Konstantinopel och Nice. Även brev till och från modern, Maj von Dardel, finns med.

32. Wallenberg, Raoul, Letters and dispatches, 1924-1944 / translated by Kjersti Board ;

editor's note by Timothy Bent ; introduction to letters by Gustaf Söderlund and Gitte

Wallenberg ; introduction to dispatches by Per Anger ; afterword by Rachel Oestreicher

Haspel. - 1. uppl. - New York : Arcade, 1995. - viii, 286 s. : ill. - ISBN: 1 - 559 - 70275 - 3

SAB: Lz Wallenberg, R. [Lz (s) Wallenberg, R.] - Biografi : Wallenberg, R. - Wallenberg, R.; samlingsverk.

UDK: 929 (044) Wallenberg, R. - Biografi; brevväxling : Wallenberg, R.

Ämnesord: Brevväxling. - Familj. - Hedersmedborgare. - Karaktär. - Kreativitet.

- Medarbetare. - Myndigheter.

Annotation:

Raoul Wallenbergs brev från ungdomsåren introduceras av familjemedlemmar. Hans brev och rapporter från Budapest kommenteras i ett förord av Per Anger, kollega från krigsåren. Raoul Wallenbergs farfar beundrade amerikanarnas framåtanda och praktiska sinnelag. Han försökte ingjuta dessa karaktärsdrag hos sonsonen.

33. Wallenberg, Raoul : dokumentsamling jämte kommentarer rörande hans fångenskap i Sovjetunionen. - Stockholm : [Fritzes hovbokhandel], 1957. - 104 s. : ill. - (Aktstycken utgivna av Utrikesdepartementet. Ny serie II, 0562 - 8881 ; 9)
SAB: Lz Wallenberg, R. [Aa-c. 018] - Biografi : Wallenberg, R. - Officiellt tryck. Sverige.
UDK: 929 : 087.7 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R. ; samlingsverk; officiella publikationer; vita böcker.
Ämnesord: Bevis. - Fångar. - Fängelser. - Notväxling. - Smoltsovrappporten. - Statsbesök. - Vitböcker.

Annotation:

Vitboken utgavs med anledning av det sovjetiska påståendet, 6 februari 1957, att Raoul Wallenberg skulle ha avlidit i Ljubljanskafängelset, i Moskva, den 17 juli 1947. Vitboken innehåller ett stort antal vittnesmål från f.d. italienska och tyska krigsfångar, som delat cell med Raoul Wallenberg och/eller stått i kontakt med honom via knackningar i väggen. Detta bevismaterial medfördes av den svenska regeringen till Sovjet vid statsbesöket i mars/april 1956.

34. Wallenberg, Raoul : dokumentsamling rörande efterforskningarna efter år 1957.
- Stockholm : [Fritzes hovbokhandel], 1965. - 44 s. - (Aktstycken utgivna av Utrikesdepartementet. Ny serie II, 0562 - 8881 ; 16)
SAB: Lz Wallenberg, R. [Aa-c.018] - Biografi : Wallenberg, R. - Officiellt tryck. Sverige.
UDK: 929 : 087.7 Wallenberg, R. - Biografi : vitbok; Wallenberg, R.
Ämnesord: Fångar. - Fängelser. - Mentalsjukhus. - Notväxling. - Vitböcker.

Annotation:

I ett memorandum till Sovjets utrikesministerium, 18 juli 1959, lämnade Kungl. UD preciserade uppgifter från några fångar, som återvänt från Sovjetunionen. Schweizaren Emil Brugger uppgav, att Wallenberg skulle ha vistats i Vladimirfängelsets Corpus II i början av 50-talet. En österrikare hävdade, att han i början av 1955 delat cell med Wallenberg i samma fängelse, beläget 20 mil öster om Moskva. Horst Theodor Mulle och Gustaf Rehekampff, hade var för sig erfarit av en sovjetisk medfånge att Raoul Wallenberg vistades i Vladimirs Corpus II i början av 50-talet. Vitboken offentliggör samtal och brevväxling mellan professor Nanna Svartz och professor Myasnikov om Raoul Wallenberg. Den 27 januari 1961 skall Alexander Myasnikov ha sagt till Nanna Svartz, att Raoul Wallenberg befann sig på ett mentalsjukhus i ett dåligt hälsotillstånd.

35. Wallenberg, Raoul : [handlingar i Utrikesdepartementets arkiv om Raoul Wallenberg].
- Stockholm, 1980 - - : Helt faks.
SAB: Lz Wallenberg, R. [Koafh-fc. 54] - Biografi : Wallenberg, R. - Historia. Judar. Ungern. Andra världskriget.
UDK: 929 : 087.7 Wallenberg, R. [943.9 (=924) "1939/1945"] - Biografi : Blå böcker ; Wallenberg, R. - Ungerns historia. Judar. Andra världskriget.
Ämnesord: Hemligstämpel. - Säkerhetshänsyn. - Wallenberghandlingarna, Raoul.

Annotation:

Samlingen, vilken ibland kallas för de "blå banden", har utkommit i två omgångar. 1980 utgavs delarna 1-7, vilka omfattar tiden 1944-1949. Delarna 8-49 utgavs 1982 och omfattar åren 1950-1969. Återstoden av UD:s Raoul Wallenberghandlingar har ännu, i april 1997, icke offentliggjorts. Som skäl åberopas, dels hemligstämpeln på 50 år, dels särskilda hänsyn till uppgiftslämnare med anhöriga i Sovjetunionen och Östeuropa. Med dessa hänsyn i beaktande planerar UD ändå att utgiva resten av Raoul Wallenberghandlingarna, som gäller tidsperioden f.o.m. år 1970.

36. Werbell, Frederick E., Raoul Wallenberg : en försvunnen hjälte / Frederick E. Werbell & Thurston B. Clarke ; översättning av Tommy Schinkler. - Stockholm : B. Wahlström, 1985. - 276 s. - ISBN: 91 - 32 - 42578 - 3
SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R. [K. 54] - Historia. Andra världskriget.
UDK: 929 Wallenberg, R. : 940.53 [323.28 (47)] - Biografi : Wallenberg, R. : Andra världskriget. - Terror. Sovjetunionen.
Ämnesord: Diplomater. - Efterforskning. - Fångläger. - Fängelser. - Räddningsaktion.

Anm.:

Originalets titel: Lost hero : the mystery of Raoul Wallenberg. - New York : Mc Graw-Hill, cop. 1982. - xix, 284 p. : ill.

Annotation:

Boken är uppdelad i fyra kronologiska avsnitt. Första delen handlar om diplomaten Wallenberg och hans konfontation med situationen i Budapest juli - oktober 1944. Andra delen handlar om händelseutvecklingen i Budapest 15 oktober 1944 - 17 januari 1945 och Wallenbergs räddningsaktion. Tredje delen handlar om hans fångenskap i Sovjetunionen 1945-1954. Fjärde delen handlar om efterforskningarna 1945-1981. Författarnas slutsats är, att Wallenberg avled 1965.

37. Wulf, Joseph, Raoul Wallenberg. - Berlin : Colloquium, 1958. - 96 s. - (Köpfe des XX. Jahrhunderts ; 9)

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Domslut. - Fångar. - Fångläger. - Knackningskontakt. - Kolbrytning. - Livstecken.

Anm.:

Fransk översättning: Raoul Wallenberg : il fut leur espérance / traduit de l'allemand par Francine Miroux. - Tournai : Casterman, 1968. - 145 s. : 16 pl. bl. - (Vies et témoignages)

Annotation:

Författaren namnger, i sista kapitlet, de krigsfångar, som suttit i samma cell som Raoul Wallenberg i Lubyanka; Gustav Richter, Otto Scheuer, Jan Loyda, Wilhelm Roedel samt de fångar, som stått i knackningsförbindelse med honom i Lefortovskaja, Moskva; bl.a. Karl Supprian, Heinz-Helmut von Hinkeldey, Bernhard Rensinghoff, Ernst Wallenstein och Claudio de Mohr. Författaren hävdar, att andra tyska krigsfångar, som frisläpptes senare än de namngivna, berättat, att de träffat Raoul Wallenberg senast 1951 i Vorkuta, ett läger för kolbrytning, nära Ishavet.

B. Del av monografiskt verk.
(Kapitel och utdrag ur kapitel).

38. Andrew, Christopher, KGB inifrån / Christopher Andrew, Oleg Gordievskij ; översättning av Karin Malmsjö. - Stockholm : Bonnier, 1991. - D. 2 : Spionskandalernas tid, s. 262 - 267
SAB: Oepb-ma [Sei-ma] - Polisväsen och spionage i Sovjetunionen.
UDK: 351.746 : 327.84(74) - Säkerhetspolis : Spionage. Sovjetunionen.
Ämnesord: Agenter - Avrättning. - Gulag. - Personakt. - Rekrytering. - Röda Armén. - Sovjets säkerhetsorganisation.

Anm.:

- Del 1: Från Tjeckan till Potsdam. - Stockholm : Bonnier, 1991.

Annotation:

Författarens teori om Wallenbergs öde är följande: KGB:s vägran att släppa ifrån sig akten över Wallenberg ledde till rykten - alla tyvärr lika ogrundade - om att han fortfarande fanns i livet i Gulagarkipelagen. KGB:s akt²⁴ avslöjar, att NKVD, kort efter att Röda Armén kommit till Budapest, försökte rekrytera Wallenberg som agent. När Wallenberg vägrade blev NKVD oroligt över, att han skulle avslöja detta närmande varför han greps och deporterades till Sovjetunionen. Ytterligare försök att övertala Wallenberg att bli sovjetagent gjordes i Moskva och misslyckades. Han arkebuserades senast 1947.

39. Bakatin, Vadim, Att bli kvitt KGB / Översättning och efterord av Hans Björkegren.

- Höganäs : Wiken, 1993. - Om Raoul Wallenberg s. 136, 143-149.

SAB: Oepb-ma : bf KGB - Poliväsen: Säkerhetsorganisation. Sovjetunionen.

UDK: 351.746 (74) - Säkerhetspolis: Sovjetunionen.

Ämnesord: Arkiv. - Dokument. - Fängelser. - Sovjets säkerhetsorganisation.

Annotation:

Författaren utnämndes, i augusti 1991, till ordförande i KGB med uppdrag att avveckla Sovjets säkerhetsorganisation. Idag vet vi med säkerhet att Raoul Wallenberg fördes till Lubjankas rannsakningsfängelse, där han förhöordes i februari och april 1945. Den 29 maj 1945 överfördes han till Lefortovofängelset, där han befann sig till den 1 mars 1947. Han förhöordes där i juli och augusti 1946. Den 11 mars 1947 förhöordes Wallenberg åter i Lubjankafängelset. Dokument i utrikesministeriets arkiv visar, att Viktor Abakumov, i spetsen för kontrapionaget SMERSJ och senare minister för statens säkerhet, hemlighöll för utrikesminister Molotov att Raoul Wallenberg hade förts till Moskva från Budapest.

40. Bartal, David, Imperiet : hur Wallenbergarna byggde Europas mäktigaste familjedynasti. / översättning av Carolina Johansson och Mikael Widell. - Stockholm : Dagens industri, 1996.

- Kapitel 8 : Raoul, s. 126-142. Även s. 108

SAB: Ldz Wallenberg. - Särskilda släkter: Wallenberg.

UDK: 929.2 Wallenberg. - Släkthistoria: Wallenberg.

Ämnesord: Antisemitism. - Filantropi. - Fångutväxling. - Hedersmedborgare.

- Hemligstämpel.

Anm.: Originalets titel : The Empire : the rise of the house of Wallenberg. - Stockholm : Dagens industri, cop. 1996.

Annotation:

Författaren lyfter på förlåten till två hemliga dokument. Ambassadör Rune Nyström skriver i en rapport, 1986, om Wallenbergfallet, att Sovjet på ett tidigt stadium antydde möjligheten av en utväxling. I Stalins ögon var Raoul Wallenbergs koppling till The American Jewish Joint Distribution Committee komprometterande men skulle kunna användas för att misskreditera "vissa judiska element" i Östeuropa. Enligt de uppgifter som ambassadör Sven Allard redovisar, i en rapport från 1957, skulle Raoul Wallenberg utnyttjas som huvudvittne i en antisemitisk rättegång. Efter Stalins död, 1953, skrinlades dessa planer. Kan vi härav dra slutsatsen, att Raoul Wallenberg levde ännu vid Stalins död?

41. **Bauer**, Yehuda, American Jewry and the Holocaust : The American Jewish Joint Distribution Committee, 1939 - 1945. - Detroit : Wayne State University P., 1981.

- Om Raoul Wallenberg, s. 441 - 447

SAB: Koafh-a. 54 [Obq-qa : bf Joint Distribution Committee] - Förintelsen. Nazisternas folk mord. - Internationell hjälpverksamhet. USA. Joint Distribution Committee.

UDK: 940.531.8 : 974 (=924) "1939/1945" - Förintelsen : Förenta staternas historia. Judar.

Andra världskriget.

Ämnesord: Filantropi. - Flyktingbyrå. - Förfalskning. - Pilkorset. - Skyddsdocument.

- Skyddade hus. - Ungdomsorganisation.

Annotation:

När de ungerska pilkorsfascisterna störtade amiral Miklos Horthy, med nazisternas hjälp, den 15 oktober 1944, utökade Charles Lutz och Raoul Wallenberg sin verksamhet. Ett nära samarbete utvecklades med ledarna för en sionistisk ungdomsorganisation. Dessa tillsatte arbetsgrupper, som förfälskade skyddsdocument för de judar, som inkvarterades i de c:a fyrtio skyddade husen. Wallenberg finansierades med pengar från Joint Distribution Committee, vilka transfererades till Stockholm via War Refugee Board.

42. **Bauer**, Yehuda, A history of the Holocaust / with the assistance of Nili Keren.

- New York : F. Watts, cop. 1982. - Om Raoul Wallenberg s. 323 - 325

SAB: Koafh-a.54 [Obr] - Förintelsen. Nazisternas Folk mord. - Röda Korset.

UDK: 940.531.8 [341.33 : 341.35] - Förintelsen. - Folkrätt under krig. Röda Korset : Neutrala stater under krig.

Ämnesord: Förfalskning. - Neutrala länder. - Röda Korset. - Skyddsdocument.

- Skyddade hus. - SS. - Terror - Ungdomsorganisation.

Annotation:

Charles Lutz' och Raoul Wallenbergs exempel verkade som en snöbollseffekt. Representanter för Internationella Röda Korset, Vatikanen, Spanien, Portugal och Turkiet utfärdade också skyddspapper till ett bestämt antal judar. SS-mannen Kurt Becher, som bl.a. förhandlade med Saly Mayer, representant för Joint Distribution Committee i Schweiz, lyckades dämpa pilkorsarnas terrorvåg. Majoriteten av Budapests judar räddades av de sionistiska ungdomsrörelserna. De förfälskade tiotusentals skyddspapper, och såg till, att allt fungerade i de bostäder, inklusive barnhem, vilka stod under Schweiz' och Sveriges beskydd.

43. Braham, Randolph Lewis, The politics of genocide : the Holocaust in Hungary.
- New York : Columbia University Press, 1981. - D. 2 : Om Raoul Wallenberg. s. 1083 - 1091 ; 1130 - 1132
SAB: Koafh-a.54 [Kfc.54] - Förintelsen. Nazisternas folkmord. - Ungerns historia under andra världskriget.
UDK: 940.531.8 : 943.9 "1939/1945" - Förintelsen : Ungerns historia under andra världskriget.
Ämnesord: Ghetto. - Proviantering. - Soppkök. - Skyddsverksamhet. - Uppväxt.

Anm.: Bokverket består av två delar.

Annotation:

Författaren redogör för Raoul Wallenbergs bakgrund och hur han utsågs till ambassadsekreterare i Budapest. Wallenberg satte upp en organisation med 355 anställda, två sjukhus och ett soppkök. I slutet av oktober 1944 ansvarade den för 10.000 judar som inkvarterades i 32 byggnader. Samtidigt som Wallenberg ryckte ut för att rädda judar, kämpade han för mattillförsel till sina skyddslingar.

44. Edström, Mauritz, Medan världen dör : en generationsbok.
- Stockholm : Norstedt, 1971. - Om Raoul Wallenberg, s. 91 - 93
SAB: Lz Edström, M. - Biografi: Edström, M.
UDK: 929 Edström, M. - Biografi: Edström, M.
Ämnesord: Censur. - Försvinnande. - Opinion. - Version. - Översättning.

Annotation:

Författaren var anställd hos Saxon & Lindströms förlag i Stockholm, när han fick i uppdrag att granska översättningen av Jenö Levais bok (nr. 15) om Raoul Wallenberg. Levais slutsats var att Wallenberg fallit offer, på väg till Debrecen, för antingen nazister eller pilkorsband. Detta var den sovjetiska versionen men varken förlagets eller den svenska opinionens åsikt. De omdiskuterade partierna togs bort och boken gavs ut rump-huggen 1948. Efter några hundra försålda exemplar drogs upplagan in och makulerades trots bokens grundläggande karaktär.

45. Erlander, Tage, 1955 - 1960. - Stockholm : Tiden, 1976. - Om Raoul Wallenberg, s. 290 - 317.
SAB: Lz Erlander, T. [Kc.55] - Biografi : Erlander, T. - Sveriges historia från 1945.
UDK: 929 Erlander, T. - Biografi : Erlander, T.
327 (485 : 47) "1956" - Diplomatiska förbindelser mellan Sverige och Sovjet 1956.
Ämnesord: Bevis. - Fångar. - Förhör. - Notväxling. - Smoltsovrappporten. - Sovjets säkerhetsorganisation. - Statsbesök.

Annotation:

Vid statsbesöket i Sovjetunionen, mars-april 1956, ville Bulganin inte diskutera Wallenbergaffären, men statsministern och inrikesminister Gunnar Hedlund insisterade på, att sovjetledningen skulle granska det bevismaterial, som utrikesdepartementet hade framställt efter förhör med flera från Sovjet frigivna krigsfångar. Dessa hade haft kontakt med Raoul Wallenberg via murtelegrafi i Lubyanka- och Lefortovofängelserna i Moskva. Att Kreml fram till februari 1957 givit felaktiga besked till Sverige berodde, enligt Gromyko, på vilseledande uppgifter om Raoul Wallenberg från Viktor Abakumov, chef för Sovjets säkerhetsorgan.

46. **Fein**, Helen, Accounting for genocide : national responses and Jewish victimization during the Holocaust. - New York : Free P., cop. 1979. - Om Raoul Wallenberg, s. 171, 175, 190, 312.

SAB: Koafh-a.54 [K.54be] - Förintelsen. Nazisternas folkmord. - Motståndsrörelser under andra världskriget.

UDK: 940.531.8 : 323.26 "1939/1945" - Förintelsen : Motståndsrörelser under andra världskriget.

Ämnesord: Flyktingbyrå. - Förintelsen. - Motstånd. - Neutrala länder.

Annotation:

Attachén vid svenska legationen i Budapest, Raoul Wallenberg, arbetade i samråd med War Refugee Board (WRB), ett flyktingorgan, som president Franklin D. Roosevelt inrättade, i januari 1944, på inrådan av sin finansminister, Henry D. Morgenthau Jr.. WRB skulle verka för att hindra Nazityskland från att förinta alla judar.

47. **Feingold**, Henry L., The politics of rescue : the Roosevelt administration and the Holocaust, 1938 - 1945. - New Brunswick, N. J. : Rutgers University Press, 1970.

Chap. 9 : The War Refugee Board, s. 248 - 294

SAB: Koafh-a.54 [Kqa.54] - Förintelsen. Nazisternas folkmord. - Förenta Staternas historia 1939 - 1945.

UDK: 940.531.8 : 973 "1939/1945" - Förintelsen : Förenta Staternas historia 1939-1945.

Ämnesord: Flyktingbyrå. - Förintelsen. - Judiska församlingen. - Karaktär.

- Koncentrationsläger. - Neutrala länder.

Annotation:

John Pehle, direktör för War Refugee Board, vände sig till de neutrala staterna med en begäran om, att dessa skulle förstärka bemanningen vid sina ambassader och konsulat i Ungern. Detta ledde till att Raoul Wallenberg rekryterades i Sverige. Gilel Storch, som representerade World Jewish Congress, och överrabbinen Marcus Ehrenpreis, i Stockholm, rekommenderade Raoul Wallenberg, för hans egenskaper, till Herschel Johnson, Förenta Staternas minister i Sverige. Tack vare Wallenberg undgick minst 20.000 människor döden i Auschwitz-Birkenau gaskammare.

48. **Friedman**, Philip, Their brother's keeper / with a foreword by John A. O'Brien.

- New York : Crown, 1957. - Chap. 13 : Raoul Wallenberg : hero of Budapest, s. 159 - 167

SAB: Koafh-a 54 [Kfa.53] [Kfc.54] - Förintelsen. Nazisternas folkmord. - Tysklands historia 1933-1945. - Ungerns historia 1939-1945.

UDK: 940.531.8 : (=1.439 =924) "1944/1945" - Förintelsen : Judiska befolkningen i Ungern 1944-45.

Ämnesord: Ghetto. - Massaker. - Pilkorset. - Röda Armén. - SS.

Annotation:

Raoul Wallenberg anlände till Budapest, den 9 juli 1944, med en lista över judar som skulle räddas i första hand. I december 1944 belägrade Röda Armén Budapest. De ungerska fascisterna, det s.k. Pilkorset, ville inför det stundande nederlaget, tillsammans med hundratals SS-män och ungerska poliser, förinta de två ghettorna som upprättats. Wallenberg varnade general August Schmidhuber, befälhavare över de tyska styrkorna i staden. Uppskrämd inför hotet att ställas inför rätta efter kriget beordrade denne sina trupper att istället upprätthålla ordningen i de hotade områdena.

49. **Gilbert**, Martin, The Holocaust : a history of the Jews of Europe during the Second World War. - 1st American ed. - New York : Holt, Rinehart and Winston, 1986. - Om Raoul Wallenberg, s. 752 - 754
SAB: Koafh-a.54 [Kfa.53] [Kfc.54] - Förintelsen. Nazisternas folkmord. - Tysklands historia 1933 - 1945. - Ungerns historia 1939-1945.
UDK: 940.531.8 : (=1.4 =924) "1944/1945 - Förintelsen : Den judiska befolkningen i Europa. 1944-1945.
Ämnesord: Dödsmarsch. - Röda Armén. - Skyddsdocument. - Skyddspass.

Annotation:

I oktober 1944, när sovjetiska trupper närmade sig Budapest från sydost, tvingades judar att marschera västerut för att gräva diken mot de annalkande stridsvagnarna. En affisch proklamerade att judar med utländska pass inte berördes. Charles Lutz, konsul för Schweiz, utfärdade nya skyddsdocument liksom Raoul Wallenberg. De samarbetade och räddade flera hundra judar, som beordrats marschera till den österrikiska gränsen.

50. **Jarring**, Gunnar, Rikets förhållande till främmande makt : memoarer 1952-1964. - Stockholm : Bonnier, cop. 1983. - Om Raoul Wallenberg, s. 30, 39, 44, 48, 50-57
SAB: Lz Jarring, G. [Kc.55] - Biografi : Jarring, G. - Sveriges historia efter 1945.
UDK: 929 Jarring, G. : 351.88 (485) "1952/1964" - Biografi : Jarring, G. : Svensk utrikesförvaltning 1952 - 1964.
Ämnesord: Bevis. - Flygplan. - Fångläger. - Kommuniké. - Statsbesök.

Annotation:

I förhandlingar med Nikolaj Bulganin, Vjatjeslav Molotov och Nikita Chrusjtjov, vid statsbesöket i Sovjetunionen 1956, tog statsministern upp Wallenbergfrågan samt den över Östersjön, i juni 1952, nedskjutna DC-3:an. Inrikesminister Gunnar Hedlund sade till sovjetledningen, att människor som räknades som försvunna kunde finnas vid liv någonstans i ett läger eller i ett fängelse. Sverige önskade, att Sovjet granskade bevismaterialet om Wallenbergs fångenskap samt sökte efter honom i fångelser och fångläger. Dessutom ville Sverige få med en passus i kommunikén, som efterlyste Wallenberg.

51. **Jarring**, Gunnar, Utan glasnost och perestrojka : memoarer 1964 - 1973. - Stockholm : Bonnier, 1989. - Om Raoul Wallenberg, s. 26-28, 43, 45, 47, 58, 87-88, 90, 163-183, 237
SAB: Lz Jarring, G. [Kc.55] - Biografi : Jarring, G. - Sveriges historia efter 1945
UDK: 929 Jarring, G. : 351.88 (485) "1964/1973" - Biografi : Jarring, G. : Svensk utrikesförvaltning 1964 - 1973.
Ämnesord: Fångelser. - Smoltsovrappporten. - Statsbesök. - Statsminister (Sverige).

Annotation:

Författaren, som var Sveriges ambassadör i Moskva 1964 - 1973, redogör för Chrusjtjovs Sverigebesök, sommaren 1964, och Tage Erlanders besök i Sovjetunionen 10-12 juni 1965. Båda gångerna sökte statsministern, förgäves, få ytterligare upplysningar om Raoul Wallenberg. Författaren redogör för sina samtal, 1965, med Aleksej Kosygin och Andrej Gromyko, som båda höll fast vid Sovjets besked, i februari 1957, att Wallenberg avlidit i Lubjankafängelset. Författaren organiserade Nanna Svartz' möte, i Moskva den 6 juli 1965, med professor Aleksandr Mjasnikov.

52. Koblik, Steven, "Om vi teg, skulle stenarna ropa" : Sverige och judeproblemet 1933-1945 / översättning av Erik Frykman ; översättning av inledande texter till dokumenten av Barbro Iveroth Lagergren. - Stockholm : Norstedt, 1987. - Om Wallenberg, s. 8, 50, 60, 73-81, 163f, 216, 219-223, 226-231, 235-237, 240-244
SAB: Kc.5 [Koafh.5] - Sveriges historia 1905- . - Judarnas historia efter 1914.
UDK: 940.531.8 : 948.5 (=924) "1933/1945" - Förintelsen : Sveriges historia. Judarna. 1933-1945.
Ämnesord: Förintelsen. - Medarbetare. - Pilkorset. - Röda Korset.

Annotation:

Beslutet att sända Raoul Wallenberg till Budapest fattades av såväl Sverige som Förenta staterna. Legationschefen i Budapest, Carl Ivan Danielsson och legationssekreterare Per Anger begärde förstärkning för att hjälpa de ungerska judarna. Valdemar Langlet föreslog, i maj 1944, att Internationella och Svenska Röda Korset skulle inskrida för att skydda judarna i Ungern. UD godkände Langlets förslag, och gav honom i uppdrag att tjänstgöra som företrädare för Svenska Röda Korset. I utbyte mot svenskt erkännande av den nya ungerska regeringen under general Géza Lakatos, i slutet av augusti 1944, kunde Carl Ivan Danielsson utverka dess löfte att lämna "svenska judar" i fred. Denna överenskommelse gjorde det möjligt för Wallenberg och Langlet att operera effektivt. Per Anger samordnade deras hjälpaktion.

53. Kranzler, David, Thy brother's blood : the orthodox Jewish response during the Holocaust / foreword by Isaac Lewin. - Brooklyn, N.Y. : Mesorah, 1987. - (The ArtScroll Judaiscope series) - Om Raoul Wallenberg, s. 59, 103, 106, 115-116, 120, 215, 257
SAB: Koafh-a.54 [K.54be-oafh] - Förintelsen. Nazisternas folkmord. - Motståndsrörelser. Andra världskriget. Judar.
UDK: 940.531.8 : 323.26 (=924) - Förintelsen : Motståndsrörelse. Judar.
Ämnesord: Deportation. - Information. - Konzentrationsläger. - Skyddsdokument. - Skyddade hus.

Annotation:

Tusentals judar överlevde i Polens och Budapests ghetton tack vare förfälskade latinamerikanska pass, vilka tillhandahållits av konsulin för El Salvador i Bern, George Mandel-Mantello. Idén kom från Yitzchok Sternbuch och Yisrael Chaim Eis, som visste att innehavare av sådana dokument hade särbehandlats i Warszawa 1941. Den 21 juni 1944 läste George Mantello en kopia av Auschwitzprotokollen, d.v.s. den rapport som avgivits av Rudolf Vrba och Alfred Wetzler, när de lyckats fly från detta koncentrationsläger. Han lät sammanfatta innehållet i fyra telegram och gav dessa till utlandspressen. Reaktionen i omvärlden blev omedelbar. Riksföreståndaren Miklos Horthy avbröt deportationerna den 8 juli 1944. Carl Lutz och Raoul Wallenberg räddade mer än 100.000 judar i Budapest genom att placera dem i skyddade hus.

54. Levin, Nora, The Holocaust : the destruction of European Jewry, 1933-1945. - New York: T.Y. Crowell, 1968. - Om Raoul Wallenberg, s. 657- 658, 663 - 665
SAB: Koafh-a.54 - Förintelsen. Nazisternas folkmord.
UDK: 940.531.8 - Förintelsen.
Ämnesord: Avdelning C. - Lilla ghettot. - Neutrala länder. - Proviantering. - Röda Korset. - Skyddsverksamhet

Annotation:

Wallenberg överflyttade sina kontor till Pest, på vänstra sidan om Donau, för att bättre kunna hjälpa de hotade judarna. Han hyrde 32 byggnader i samarbete med Svenska Röda Korset och andra neutrala ambassader. Det s.k. internationella ghettot kom till på detta vis. Det gav skydd åt 35.000 judar. Svårigheter uppstod att förse alla dessa människor med mat.

55. **Marrus**, Michael, The Holocaust in history. - New York, N.Y. : New American Library, cop. 1987. - Om R. Wallenberg, s. 178, 240-241
SAB: Koafh-a.54 [Aak] - Förintelsen. - Bibliografi i historia.
UDK: 940.531.8 (048) - Förintelsen. Bibliografi.
Ämnesord: Filantropi. - Flyktingbyrå. - Förintelsen. - Neutrala länder. - Neutralitet.
- Räddningsaktion.

Annotation:

Författaren analyserar olika aspekter av förintelsen under andra världskriget med hjälp av den omfattande litteratur som skrivits. Energiska räddningsaktioner koordinerades via svenska ambassaden i Budapest och Raoul Wallenberg. Finansierad av Joint Distribution Committee, genom War Refugee Board, och stödd av sin egen regering använde Wallenberg metoder, som mutor, bluff och list för att rycka tusentals judar ifrån en säker död. Det finns knappast ett bättre exempel på, hur en oförvägen och strategiskt placerad person kunde dra fördel av sin nations neutralitet för att genomföra ett räddningsarbete i stor skala.

56. **Morse**, Arthur D, While six million died : a chronicle of American apathy. - New York : Random House, [1968] - Chap. XX : The rescuers, s. 362-374
SAB: Kqa.54 [Koafh-a.54] - Förenta staternas historia 1939 - 1945. - Förintelsen.
UDK: 940.531.8 : 973 "1939/1945" - Förintelsen : Förenta staternas historia under andra världskriget.
Ämnesord: Deportation. - Järnvägsstationer. - Medarbetare. - Nätverk.

Annotation:

Genom att Wallenberg hade upprättat ett nätverk av lyssnarposter i Budapest, visste han om förestående deportationer. När han anlände till järnvägsstationen, visade han upp en mängd officiella papper, och gav upprörda order på tyska, ungerska och ibland svenska. En gång, med tyska gevärsmynningar riktade mot sig, tog han fram sitt svenska kreditiv, och marscherade iväg med trehundra judar från stationen. En annan gång befriade hans medarbetare, Per Anger, 150 judar från en tysk transport, fastän endast två hade en avlägsen anknytning till Sverige.

57. **Möller**, Yngve, Östen Undén : en biografi. - Stockholm : Norstedt, 1986.
- Om Raoul Wallenberg, s. 268, 274-290, 404, 419, 428, 529
SAB: Lz Undén, Ö. [Kc.5] - Biografi : Undén, Ö. - Utrikespolitik. Sverige 1905-
UDK: 929 Undén, Ö : 351.88 (485) "1945/1962" - Biografi : Undén, Ö. : Svensk utrikesförvaltning 1945 - 1962.
Ämnesord: Efterspaning. - Kabinettssekreterare. - Neutralitet. - Notväxling.
- Smoltsovrappporten. - Utrikesminister (Sverige). - Utrikesförvaltning (Sverige).

Annotation:

Östen Undén var svensk utrikesminister 1924-1926 och 1945-1962. Från början hade Undén en skeptisk hållning till fallet Wallenberg. Han trodde på vice utrikesminister Andrej Vysjinskijs meddelande, 18 augusti 1947, att Raoul Wallenberg inte befann sig i Sovjetunionen. Undén lade emellertid ej hinder för kabinettssekreterare Arne S. Lundbergs efterspaningar och démarcher. Efter beskedet, i februari 1957, om Wallenbergs död, fanns det, enligt Undén, ingen anledning att hålla igång ett kontinuerligt gräl med Moskva.

58. **Nilsson**, Torsten, Människor och händelser i Europa. - Stockholm : Tiden, 1978.
- Om Raoul Wallenberg, s. 240, 269-273, 276
SAB: Lz Nilsson, T. [Kc.55] - Biografi : Nilsson, T. - Sveriges historia 1945-
UDK: 929 Nilsson, T. - Biografi : Nilsson, T.
327 (485 : 47) "19" - Diplomatiska förbindelser mellan Sverige och Sovjetunionen under
1900-talet.
Ämnesord: Fångläger. - Fängelser. - Försvinnande. - Mentalsjukhus. - Terror.

Annotation:

Vid mötet i Kreml med Nikita Chrusjtjov, i maj 1963, tog utrikesministern upp professor Nanna Svartz' samtal med medicinprofessorn Alexander Myasnikov, som på tyska förklarat för henne, att Raoul Wallenberg var inlagd på ett sovjetiskt sinnessjukhus. Chrusjtjov svarade, att förhållandena under Stalins terror var sådana, att människor kunde försvinna. Wallenberg var ett fall bland tusenden andra. Det fanns inget rimligt skäl att dölja eller förtiga, om han ännu befann sig i livet. I så fall hade Sovjet utlämnat Raoul Wallenberg till Sverige.

59. **Ohlin**, Bertil, Memoarer 1940-1951 : socialistisk skördetid kom bort.
- Stockholm : Bonnier, 1975. - Den mystiska Wallenbergaffären, s. 70-76
SAB: Lz Ohlin, B [Occ.06z Folkpartiet] - Biografi : Ohlin, B. - Folkpartiet.
UDK: 929 Ohlin, B. : 329.12 (485) "19" - Biografi : Ohlin, B. : Folkpartiet.
Sverige.1900- talet.
Ämnesord: Hänvändelse. - Instruktion. - Notväxling. - Riksdag (Sverige).
- Smoltsovrappporten. - Sovjets säkerhetsorganisation. - Spioneri.

Annotation:

I slutet av mars 1945 fick samlingsregeringen veta, att Sovjet misstänkte Wallenberg för spioneri. Likväl dröjde det till den 25 april s. å. innan svenske ministern i Moskva, Staffan Söderblom, instruerades att göra en hänvändelse om Wallenberg i Kreml. Sverige borde ha begärt Wallenbergs hemsändande, innan han hamnade i NKVD:s våld. Folkpartiledaren ansåg, att uttryckssättet i Sovjets not, av den 6 februari 1957, var för vagt för att den skulle kunna anses som ett bevis på, att Wallenberg avlidit. I en interpellation, i Andra Kammaren, i mars 1964, bad författaren utrikesminister Torsten Nilsson, att övertyga Sovjet om nödvändigheten av att effektivt efterforska Wallenbergs vistelseort.

60. **Pankin**, Boris, De sista hundra dagarna : Sovjetunionens dramatiska upplösning /
översättning av Hans Björkegren ; förord av Gunnar Jarring. - [Höganäs] : Wiken, cop. 1982.
- Om Raoul Wallenberg, s. 12, 199, 221-223, 226-231
SAB: Kma.5 [Ocgde-ma : k.5] - Sovjetunionens historia 1917-. - Kommunism i Sovjet efter
1914.
UDK: 947 : 329.15 (47) "19" - Sovjets historia : Kommunistiska partiet i Sovjet under 1900-
talet.
Ämnesord: Arkiv. - Avrättning. - Brevväxling. - Dokument. - Domslut. - Sovjets
säkerhetsorganisation.

Annotation:

Victor Abakumov, chef för statssäkerhetstjänsten, arkebuserades tillsammans med Lavrentij Beria bl.a. p.g.a. fallet Wallenberg. - Som utrikesminister överlämnade författaren, den 20 november 1991, till Sveriges ambassadör i Moskva, Örjan Berner, dokument i utrikesministeriets arkiv om Raoul Wallenbergs öde; i huvudsak korrespondens mellan utrikesminister Molotov och Abakumov. I denna fanns inget domslut, ej heller några dokumentära vittnesbörd om verkställd dom. Enligt författaren ställer korrespondensen utom allt tvivel att ett sådant direktiv hade getts och att Raoul Wallenberg inte finns vid livet.

61. **Penkower**, Monty Noam, The Jews were expendable : free world diplomacy and the Holocaust. - Urbana : University of Illinois Press, cop. 1983. - Chap. 7 : Auschwitz-Birkenau and the martyrdom of Hungarian Jewry, s 183 - 222. Om Raoul Wallenberg, även s. 267 - 268
SAB: Koafh.54 [K.54] - Judarnas historia under andra världskriget. - Historia Allmänt. Andra världskriget.

UDK: 940.531.8 : 327 - Förintelsen : Internationella politiska relationer.

Ämnesord: Diplomater. - Förintelsen. - Koncentrationsläger. - Motstånd. - Människovärde.

Annotation:

Raoul Wallenberg hade planerat att resa till Ungern först i augusti 1944. När han fick kännedom om en ögonvittnesskildring av Rudolf Vrba och Alfred Wetzler, som lyckats fly från Auschwitz-Birkenau, påskyndade han sin avresa. Författaren redogör för Wallenbergs ansträngningar att motverka pilkorsregeringens onda avsikter mot Budapests judiska befolkning. Raoul Wallenberg gjorde allt, han kunde förmå för att återupprätta mänsklig värdighet i det blodiga kaos, som han var satt att verka i.

62. **Persson**, Carl G., Utan omsvep / i samarbete med Anders Sundelin.

- Stockholm : Norstedt, 1990. - Fallet Raoul Wallenberg, s. 121-143

SAB: Lz Persson, Carl G. [Oepb-c : bf Rikspolisstyrelsen] - Biografi: Persson, Carl G.

- Rikspolisstyrelsen. Sverige.

UDK: 929 Persson, Carl G. : 351.745 (485) - Biografi: Persson, Carl G. : Rikspolis. Sverige.

Ämnesord: Fångutväxling. - Mentalsjukhus. - Rikspolisstyrelsen. - Senat (USA).

- Statsminister (Sverige). - Svenska säkerhetspolisen.

Annotation:

Författaren informerades om fallet Wallenberg av Otto Danielsson, kriminalkommissarie vid säkerhetspolisen (SÄPO). Professor Nanna Svartz berättade för dem om sina samtal, i januari och mars 1961, med professor Aleksandr Mjasnikov i Moskva. Vid januarimötet hade Mjasnikov sagt, att Raoul Wallenberg befann sig på mentalsjukhus. Mjasnikov hade dryftat fallet Wallenberg med sin patient, utrikesminister Vladimir Semjonov. Efter en avbasning av Nikita Chrusjtjov tog Mjasnikov tillbaka det, han hade sagt om Raoul Wallenberg. Författaren beskriver förhandlingarna om en eventuell utväxling av spionen Stig Wennerström mot Wallenberg. Rikspolischefen vidarebefordrade nyheten om senatsförhört med Avraham Shifrin i Washington, den 1 februari 1973, till statsminister Olof Palme och UD.

63. **Reitlinger**, Gerald Roberts, The final solution : the attempt to exterminate the Jews of Europe 1939-1945. - London : Vallentine, Mitchell, 1953. - Chap 16 : the last deportation.

SAB: Koafh-a.54 [Na-oafh] - Förintelsen. Nazisternas folkmord. - Den judiska befolkningen i Europa.

UDK: 940.531.8 : (=1.4 =947) "1939/1945" - Förintelsen : Europas judar under andra världskriget.

Ämnesord: Deportation. - Filantropi. - Röda Korset. - Tillfångatagning.

Ännu:

Denna bok har utkommit i flera engelska upplagor, t.ex. : 2d rev. and augmented ed. - South Brunswick, N.J. : T.Yoseloff, [1968, cop. 1961] samt hos Jason Aronson, 1987, i Northvale, New Jersey och London.

Annotation:

Det naziöckuperade Ungerns kapitulation inför Sovjetunionen medförde inte ett slut på det judiska samhällets bekymmer, ty de utländska legationernas personal och Röda Korsets representanter beordrades lämna av marskalk Malinovski. Det blev omöjligt att använda de medel vilka tilldelats av The Joint Distribution Committee. För den sakens skull avreste Raoul Wallenberg med två sovjetiska officerare, den 17 januari 1945, för att uppsöka Rodion Malinovski i dennes högkvarter.

64. **Sabille**, Jacques, Lueurs dans la tourmente : épisodes de la lutte pour la défense des juifs persécutés en Europe du Nord pendant la guerre de Hitler / préface de Justin Godart ; avant-propos de Isaac Schneersohn. - Paris : Editons du Centre, 1956. - (Publications Centre de documentation juive contemporaine ; 27) - L'épopée de Raoul Wallenberg, s. 91-133, 168-169

SAB: Koafh. 54 - Judarnas historia under andra världskriget.

DK: 940.531.8 : (=1.4 =947) "1939/1945" - Förintelsen : Europas judar under andra världskriget.

Ämnesord: Deportation. - Handlingskraft. - Koncentrationsläger.

- Lilla ghettot. - Proviantering. - Röda Armén. - Stora ghettot.

ANM.

Ett kapitel handlar om hur holländarna organiserade strejker i protest mot judeförföljelserna i februari 1941. Ett annat kapitel handlar om hur de danska judarna räddades. Bokens längsta kapitel handlar om Raoul Wallenbergs räddningsaktion i Budapest.

Annotation:

I tre månader f.o.m sin ankomst, i juli 1944, lyckades Raoul Wallenberg fördröja deportationen av stadens judar. Det var avgörande månader, ty f.o.m. oktober s.å. var kommunikationerna mellan Ungern och "det polska slakthuset" avbrutna p.g.a. Röda Arméns framryckning. Wallenbergs handlingskraft smittade av sig på den judiska befolkningen. Dess ungdom hjälpte till med att förse det internationella ghettot med förnödenheter från landsbygden, som även det stora ghettot fick del av i hemlighet.

65. **Shifrin**, Avraham, The first guidebook to the USSR classified according to cities, regions and territories, to prisons and concentration camps of the Soviet Union. - CH - Seewis :

Stephanus, 1980. - Om Raoul Wallenberg, s. 248, 334, 345-347

SAB: Oeq-ma (y) - Fångvård. Sovjet. Kartor och bilder.

UDK: 343.81 (47)(084.3) - Fångläger i Sovjetunionen. Kartor.

Ämnesord: Fångläger. - Fängelser. - Forskningscenter. - Gulag. - Kartor.

Annotation:

Boken är en produkt av det forskningscenter, som författaren förestår, sannolikt i Israel. Den redogör för över 3.000 straffanstalter i samtliga sovjetiska delstater och regioner. Dessa lokaliseras på kartor, teckningar och fotografier. F.d. politiska fångar har vittnat om, att Raoul Wallenberg befunnit sig i ett hemlig läger för utlännningar i Zabaikal'e och i ett fängelse i Verkhneural'sk. Författaren nämner tre personer, som sett Wallenberg; Efim Moshinski, på Wrangels ö, 1962, Avraham Kalinski i Vladimirlängelset, 1959, och Yan Kaplan i Butyrkafängelset, i Moskva, 1975.

Original:
- Boston : Little, Brown, cop. 1994.

Annotation:

Vice försvarskommissarien Nikolaj Bulganin underteckade ordern att gripa Wallenberg, som fördes till Moskva per tåg. Wallenberg förhöordes av officerare i det militära kontraspionaget, främst Dmitrij Kopov. Wallenberg vägrade att låta sig rekryteras till spion och eliminerades därför genom en giftspruta av chefen för det psykologiska laboratoriet, "Lab X", professor Grigorij M. Majronovskij. Av ett dokument, i maj 1961, författaren slutsatsen att Stalin, Vysjinskij och Molotov godkände likvideringen av Wallenberg.

67. **Svartz**, Nanna, Steg för steg : en självbiografi. - Stockholm : Bonnier, 1968.

- Om Raoul Wallenberg, s. 129, 213-215.

SAB: Lz Svartz, N. - Biografi : Svartz, N.

UDK: 929 Svartz, N. - Biografi : Svartz, N.

327 (485 : 47) "196" - Diplomatiske förbindelser mellan Sverige och Sovjet under 1960-talet.

Ämnesord: Mentalsjukhus. - Munkavle. - Vetenskap.

Annotation:

Under ett kongressbesök i Moskva, i januari 1961, passade författaren på att ställa frågor om Raoul Wallenberg till chefen för ett forskningsinstitut, professor Aleksandr Myasnikov. Hon fick beskedet att Raoul Wallenberg fortfarande levde, men på ett mentalsjukhus. Vid sitt nästa samtal med professorn, i mars 1961, sade han endast fick samtala om vetenskap. Fru Svartz skriver, att ministerpresident Chrusjtjev förbjöd henne att diskutera Wallenberg, att gå in på diskussioner om Wallenberg.

68 **Thor**, Clas, Budapest : Europas hjärta. - Stockholm : Ordfront, 1986.

- Raoul Wallenberg en hjälte, s. 141-151. Se även s. 137

SAB: Nfc.08 - Resehandbok. Ungern.

UDK: 914.39 (026) - Europas geografi. Ungern. Resehandböcker.

Ämnesord: Davidsstjärnor. - Deportation. - Järnvägsvagnar. - Röda Korset. - Skulptur.

- Skyddsverksamhet.

Annotation:

Efter förhandlingar med ungerska myndigheter slapp innehavare av skyddspass att bära gul stjärna. Langlet och Asta Nilsson arbetade för Röda Korset. De utfärdade egna "skyddsbrev" och hyrde flera rum. Wallenbergs kontorister tog reda på när deportationerna skulle äga rum. Genom deras insatser lyckades Wallenberg rädda många människor som redan lastats i järnvägsvagnar. I början av 1987 ett fotografi på Imre Vargass skulptur av Raoul Wallenberg, vilken avtäcktes i Budapest i maj 1987.

69. **Toth**, Zoltan, Prisionero en la URSS : once años de cautiverio. - 2. uppl.
- Madrid : Vassallo de Mumbert, 1981. - Innehåller ett kapitel om Raoul Wallenberg.
SAB: Lz Toth, Z. [Oeq-ma] - Biografi : Toth, Z. - Fångläger i Sovjetunionen.
UDK: 929 Toth, Z : 343.81 (47) - Biografi : Toth, Z. : Fångläger i Sovjetunionen.
Ämnesord: Fångläger. - Gulag. - Myteri. - Skyddsverksamhet. - Spioneri. - SS. - Tortyr.

Anm.:

Tysk upplaga : Gefangen in der Sowjetunion : 1945-1956. - Wien, Köln, Zurich : Ed-El International Publishers, 1974. - 252 s. : ill., kart. Engelsk upplaga : Prisoner of the Soviet Union. - Old Woking, Surrey : Gresham, 1978. - 202 p. : maps.

Annotation:

Författaren skildrar sina erfarenheter från 11 års fångenskap i Sovjetunionen 1945-1956. Han vistades i mer än 143 arbetsläger, belägna på långt avstånd ifrån varandra. Författaren redogör för hur fängelselägren organiserades, om speciallägren och myterierna i Pechora 1948 och Vorkuta 1953. Sannolikt anklagades Wallenberg för samröre dels med den tyska säkerhetstjänsten, dels med Förenta staterna. Svenska skydds- handlingar påträffades i orättmätiga händer. Wallenberg misstänktes vara spion och utsattes för hård tortyr.

70. **Wachtmeister**, Wilhelm, Som jag såg det : Händelser och människor på världsscenen.
- Stockholm : Norstedt, 1996. - Om Raoul Wallenberg, s. 66, 88-89, 179, 181, 282.
SAB: Lz Wachtmeister, W. [Odcz Utrikesdepartementet] [Kc.55] - Biografi :
Wachtmeister, W. - Kungl. Utrikesdepartementet. - Utrikespolitik: Sverige 1945 -
UDK: 929 Wachtmeister, W. : 351.88 (485) "1946/1989" - Biografi : Wachtmeister, W. :
Svensk utrikesförvaltning 1946-1989.
Ämnesord: Bevis. - Kommuniké. - Pressdebatt. - Statsbesök. - Tillfångatagning.

Annotation:

Under överläggningarna med sovjetledningen i Kreml, 1956, förklarade statsminister Tage Erlander, att Sverige hade ett omfattande material, som visade att Raoul Wallenberg alltjämt kunde vara vid livet i Sovjetunionen. Sedan inrikesminister Gunnar Hedlund ingripit i debatten, gick ryssarna motvilligt med på att ta emot materialet. I slutkommunikén, som publicerades i sovjetisk press, intogs ett stycke om Raoul Wallenberg, varmed den ryska allmänheten fick kännedom om honom. Sveriges förhoppning var att nya vittnesmål därigenom skulle framkomma. - I en pressdebatt med George F. Will, i Washington Post i januari 1983, tillstod författaren, att det i inledningsskedet gjordes misstag från svensk sida i Wallenbergstragedien. - De grundades inte på rädsla för Moskva utan på vad som senare skulle visa sig vara en omotiverad tilltro till officiella ryska försäkringar, att Wallenberg befann sig under ryskt beskydd och skulle återvända.

71. **Wiesenthal**, Simon, Rättvisa men inte hämnd : memoarer / översättning av Dag Malm.
- Stockholm : Natur och kultur, 1989. - Kap. 23 : Fallet Wallenberg, s. 210 - 223.
Även s. 225, 281
SAB: Lz Wiesenthal, S. [Koafh-a.54] - Biografi : Wiesenthal, S. - Förintelsen.
UDK: 929 Wiesentahl, S. : 940.531.8 [341.322.5] - Biografi : Wiesenthal, S. : Förintelsen. -
Folkrätt under krig. Krigsförbrytelser.
Ämnesord: Efterforskning. - Fångläger. - Information. - Läkare. - Radioprogram.

Anm.:

Originallets titel: Recht nicht Rache : Erinnerungen. - Frankfurt/M ; Berlin : Ullstein, 1988. - 456 s.

Annotation:

Maj von Dardel bad författaren, i mars 1971, att hjälpa henne med efterforskningarna om sin son. Den israeliska radion, som även kunde höras i Sovjetunionen, sände information om Raoul Wallenberg regelbundet f.o.m. april 1971. Författaren berättade om Wallenberg i sin bulletin. Menahem Meltzer uppgav för författaren, att han, som läkare, undersökt Raoul Wallenberg i Chalmer-Ju, i Vorkuta-området (se post nr. 78. Hasselbohm, Anders). - Jurij Belov hörde talas om Wallenberg i ett fångläger 1963.

72. Wyman, David, The abandonment of the Jews : America and the Holocaust, 1941 - 1945. - 1st ed. - New York : Pantheon, cop. 1984. - Chap.13 : Hungary, s. 235 - 254. Om Raoul Wallenberg även s. 334

SAB: Koafh-a.54 [Kqa.54] - Förintelsen. Nazisternas folk mord. - Historia. Förenta Staterna. Andra världskriget.

UDK: 940.531.8 : 973 (=924) "1941/1945" - Förintelsen : Förenta Staternas historia. Judar. 1941-1945.

Ämnesord: Förintelsen. - Karaktär. - Neutrala länder. - Pilkorset. - Röda Korset. - Skyddsverksamhet.

Annotation:

Raoul Wallenberg var en centralgestalt i ansträngningarna att rädda Budapests judar. Han gav dem tak över huvud och skyddsdokument. Han räddade sin personal ur pilkorsarnas händer och lyckades få ett förbud mot skyddspassen upphävt. Wallenbergs personliga mod och initiativförmåga placerar honom bland de främsta hjältarna i kampen mot förintelsen. Hans exempel var indirekt orsaken till att den påvliga nuntien, Internationella Röda Korset, de schweiziska, spanska och portugisiska legationerna utvidgade sin hjälpverksamhet i Budapest.

73. Yahil, Leni, The Holocaust : the fate of European Jewry, 1932 - 1945 / translated from Hebrew by Jan Friedman and Haya Galai. - New York : Oxford University Press, 1990.

- Om Raoul Wallenberg, s. 604, 642-643, 645-648, 736-737, 744-746

SAB: Koafh-a.54 [Na-oafh] - Förintelsen. Nazisternas folk mord. - Europas judar.

UDK: 940.531.8 : (=1.4 =924) - Förintelsen : Europas judiska befolkning.

Ämnesord: Lilla ghettot. - Neutrala länder. - Skyddsverksamhet. - Stora ghettot. - Utresetillstånd.

Anm.:

Detta är pocketbokupplagan i serien Studies in Jewish history med ISBN 0-19-504523-8.

Annotation:

Samtidigt som Raoul Wallenberg anlände till Budapest, den 9 juli 1944, accepterade Hitler den ungerske riksföreståndaren Miklos Horthys erbjudande om utresetillstånd för c:a 17.500 judar, varav 10.000 var barn under tio år. Wallenberg såg som sin uppgift att förse dessa människor med svenska pass och se till att de kunde avresa till Sverige. Englands och Förenta staternas klartecken, den 17 augusti 1944, kom dessvärre för sent. Svenskarna hårbärgerade de judar som ansökte om skyddspass och utresetillstånd i särskilda byggnader. Pil Korsregringen inrättade, i november 1944, ett stort ghetto vid sidan av det internationella, s.k. lilla ghettot, som administrerades av de neutrala ländernas representanter.

C. Bidrag till seriella publikationer.
(Tidskriftsartiklar).

74. Bethell, Nicolas, Unmasked : KGB man with secret of Wallenberg death.

// The Observer. - 1992-10-18

SAB: Sei-ma : k.5 [Oepb-ma] - Underrättelseverksamhet. Spionage 1917-.

- Polisväsen. Sovjet.

UDK: 351.746 : 323.28 (47)(045) - Säkerhetspolis och terror i Sovjet. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Dokument. - Förhör. - Fängelser. - Sovjets säkerhetsorganisation. - Terror.

Referat:

Av de sovjetiska handlingar, som nyligen frisläppts framgår, att Dmitri Kopylanski förhörde Raoul Wallenberg, den 16 juli 1946, i Lefortovofängelsets rum 203. Kopylanski, född 1918, var en av säkerhetstjänstens bästa språkmän och mest effektiva förhørsledare under Stalins och Berias terror. Han lämnade KGB 1951. Hans namn finns varken i Moskvas telefonkatalog eller i några andra offentliga register.

75. Carlbäck - Isotalo, Helene, Glasnost and the opening up of the Soviet archives : time to conclude the Raoul Wallenberg case? // Scandinavian Journal of History.

- Vol. 17 (1992) : h. nr. 1. s. 175 - 207

SAB: Sei-ma : k.5 [Ocma.01] - Kontraspionage. Sovjet 1917- . - Mänskliga Rättigheter.

Tortyr. - Sovjetunionen.

UDK: 351.746 : 342.721 (47) (045) - Säkerhetspolis : Medborgerliga rättigheter. Personlig frihet. Sovjetunionen. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Dokument. - Förhör. - Notväxling. - Smoltsovrappporten. - Sovjets säkerhetsorganisation. - Tortyr. - Vittnesmål. - Wallenbergprojektet, Raoul.

Referat:

Författaren är doktorand i historia och ingick i det Raoul Wallenbergprojekt, som från 1989-1991 hade till uppgift att dokumentera vittnesmål om Wallenberg. Författaren är rysktalande och har granskat de 104 dokument, inalles 367 sidor om Raoul Wallenberg, vilka ryska myndigheter frisläppte hösten 1991. Dessa finns tillgängliga hos UD. Dokumenten visar bl.a., att chefen för kontraspionaget Smersj, Abakumov, fram till februari 1947, vägrade att besvara förfrågningar om Wallenberg från Sovjets utrikesministerium. Wallenberg förhördes sex gånger fram till den dag, den 17 juli 1947, då han enligt fängelseläkaren, Smoltsov, skall ha avlidit av en hjärtattack. Är den s.k. Smoltsovrappporten riktig torterades Wallenberg tills han avled. Först i februari 1957 informerades Sverige, i en not, om Wallenbergs död. Skulden lades på Abakumov, som hade avrättats, 1954, för sina brottsliga gärningar.

76. Carlbäck - Isotalo, Helene, Dags att avsluta Wallenbergfallet? : Noteringar om dokument, gamla ståndpunkter och en nyutkommen bok [recension]. // Historisk Tidskrift.

- Årg. 101 (1992) : h. nr. 3, s. 408 - 414

SAB: Sei-ma : k.5 [Ac-maz] - Underrättelseverksamhet. Sovjet. Historia. Modern tid.

- Arkiv ; särskilda länder. Sovjet.

UDK: 351.746 "1944/1947" (74) (0.067.2) - Säkerhetspolisen. 1944-1947. Sovjetunionen.

Konfidentiella dokument.

Ämnesord: Arkiv. - Dokument. - Handstilsexperter. - Motstånd. - Smoltsovrappporten. -

Sovjets säkerhetsorganisation. - Utrikesdepartement (Sverige).

militära kontrapionaget Smersj. Författaren anser, att dokumenten styrker Hans och Elsa Villius slutsatser, att Smoltsovrappporten, enligt vilken Wallenberg skulle ha avlidit 1947, är korrekt. Läkarrapporten har företetts i original, har prövats av svenska och ryska handstilsexperter och godkänts. Författaren anser, att styrkan i Bernt Schillers bok "Varför ryssarna tog Wallenberg" (se post nr. 24) ligger i hans klargörande framställning av relationerna mellan de judiska räddningsaktionerna, storpolitiken och nazisternas försök att rädda sitt eget skinn.

77. **Freed**, G. B. pseud. för Baranyi, George, Humanitarianism v.s. totalitarianism : the strange case of Raoul Wallenberg. // Papers of the Michigan Academy of Science, Arts and Letters. - Vol. XLVI (1961), s. 503 - 528.

SAB: Lz Wallenberg, R. [Bf] [Obb] - Biografi : Wallenberg, R. - Nobels fredspris. - Freds- och nedrustningsfrågor.

UDK: 929 Wallenberg, R : 172.4 (079.2) (045) - Biografi : Wallenberg, R. : Pacifism.

Utmärkelser. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Förenta Nationerna. - Initiativförmåga. - Neutrala länder. - Nobels fredspris.

Skyddsverksamhet. - Universitet.

Anm.:

Enligt Eric Sjöquist (1974) har George Baranyi varit verksam vid South University i Denver, Colorado.

Referat:

Författaren noterar, att Raoul Wallenberg studerade fyra år vid universitetet i Michigan 1931-1935.

Wallenbergs initiativförmåga och tapperhet i Budapest inspirerade diplomater från andra neutrala länder

att också utfärda skyddspass och hyra fastigheter, där förföljda judar kunde åtnjuta en temporär fristad.

Författaren föreslår, att Förenta Nationerna undersöker fallet Raoul Wallenberg och att hans kandidatur till Alfred Nobels fredspris förnyas.

78. **Hasselbohm**, Anders, Fallet Raoul Wallenberg : "Jag heter Raoul, inte Paul". //

VeckoJournalen. - Årg. 68 (1978) : h. nr. 15, s. 10-13

SAB: Oeq-ma [Pdab-ma] [Nmaz Chalmer-Ju] - Arbetsläger och kolbrytning i

Sovjetunionen. Chalmer-Ju.

UDK: 343.81 : 622.33 (47) (045) - Fångvårdsanstalter : Kolbrytning i Sovjetunionen.

Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Fångläger. - Kolbrytning. - Kolgruvor. - Läkare.

Anm.:

Se även Hasselbohms intervju med Efim Moshinski, i VeckoJournalen, h. nr. 16 (1978) samt med

Anna Bilder, i VeckoJournalen, h. nr. 10 (1979).

Referat:

Författaren återger ett samtal, i Wien, med läkaren Menachem Meltzer (72 år), som per brev, i mars 1974,

meddelade Simon Wiesenthal, att han, sommaren 1948, undersökte Raoul Wallenberg i fänglägret

Chalmer-Ju, norr om Vorkuta. (Se post nr. 71. **Wiesenthal**, Simon).

79. **Hèrnod**, Torsten, Rapport från ett seminarium. // Kyrkan och Judendomen-information.

- Årg. 9 (1988) : h. nr. 4

SAB: Koafh-a.54 [Ppbdf] [Noafz Jerusalem] - Förintelsen. Nazisternas folkdöd.

- Byggnader för undervisning, vetenskap och kultur, t.ex. muséer, bibliotek i Jerusalem.

UDK: 940.531.8 : 351.852 (569.4) (045) - Förintelsen : Samlingar. Museer. Bibliotek.

Arkiv i Israel. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Förintelsen. - Medarbetare. - Minnesmärken. - Rättfärdighet. - Smoltsovrappporten.

- Träd.

Referat:

Den 11 oktober 1988 talade rumänskan, Mina Iancu, i Kyrkans Hus i Uppsala om sitt arbete vid Yad Vashem i Jerusalem, som instiftades 1953 och betyder äminnelse och namn. Namnet är hämtat ur Jesaja 56:5 i Gamla Testamentet. En särskild avdelning ägnar sig åt att leta rätt på personer, som under andra världskriget riskerade sina liv för att rädda judar undan förintelsen. Sex svenskar har hedrats med ett träd i de rättfärdigas lund vid Yad Vashem. Fem träd har planterats i Yad Vashem till minne av Raoul Wallenberg och hans medarbetares insatser i Ungern. Mina Iancu tror inte på ryssarnas besked, att Raoul Wallenberg dog, i juli 1947, i Ljubliankafängelset. Det finns vittnesmål om att han skall ha vistats på sjukhus i Sovjetunionen långt efter detta datum.

80. **Johannes** Paulus II, påve, Universitetens kallelse i människans tjänst : påvens universitetsföreläsning. // Svensk Pastoraltidskrift. - Årg. 30 (1989) : h. nr 25, s. 432 - 436

SAB: Ep-cz Uppsala : Uppsala universitet [Ckba] [Cf] - Uppsala universitet. Påven.

Kristen etik.

UDK: 378.4 (485 Uppsala) : 262.13 (045) - Uppsala universitet i Sverige : Påvedömet. Heliga

Stolen. Vatikanen. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Förintelsen. - Konzentrationsläger. - Mod. - Motstånd. - Mänskliga Rättigheter.

- Människovärde. - Universitet.

Referat:

Under sitt besök i Sverige, i juni 1989, talade påven i Uppsala universitets aula. Påven hänvisade till Uppsala universitets grundläggelsebulla, i vilken det heter att människosläktet styres och ledes av den naturliga och moraliska ordningen. Detta århundrades tragiska händelser har visat hur människor kan hotas och förintas när regeringar förnekar människans fundamentala värdighet. Vi har sett, sade påven, hur stora nationer glömt sina kulturella traditioner och stiftat lagar för att utrota hela befolkningsgrupper. Vi har dock även bevittnat den moraliska integriteten hos män och kvinnor, som heroiskt bekämpat sådana brott genom modiga handlingar av motstånd och medlidande. Påven sade, att Raoul Wallenberg, som på ett beundransvärt sätt räddade många judar från koncentrationslägren, är ett inspirerande föredöme till en kamp för Mänskliga Rättigheter.

81. **Lester**, Elenore, The lost hero of the Holocaust : the search for Sweden's Raoul Wallenberg / Elenore Lester och Frederick E. Werbell. // The New York Times Magazine.

- 1980 - 03 - 30, s. 21-25, 28, 32, 35, 37 - 39, 62 - 63

SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.

UDK: 929 (045) Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R. - Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Frigivning. - Hjälparbete. - Livstecken. - Opinion. - Vittnesmål.

Anm.:

Suppl. till : The New York Times.

Referat:

Författarna redogör för Raoul Wallenbergs insats och för vittnesmål om, att han ännu kan vara vid liv.

Artikeln väckte stort intresse och en internationell opinion för att få Raoul Wallenberg frigiven.

82. Levine, Paul A., Oral history and the Holocaust : Some methodological reflections.

// Multiethnica. - Årg. 5 (1992) : h. nr.10, s. 6 - 10

SAB: Koafh-a.54 [Oa : dd] - Förintelsen. - Intervjuteknik.

UDK: 940.531.8 : 303.62 (045) - Förintelsen : Historia; metodlära. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Förintelsen. - Historievetenskap. - Intervju. - Medarbetare.

- Skyddsverksamhet. - Wallenbergprojektet, Raoul. - Översättning.

Referat:

Författaren var inom Raoul Wallenbergprojektet, 1989 - 1991, ansvarig för den muntliga intervjumetod, som inom historieämnet kallas för "oral history". De intervjuade hade antingen räddats eller hjälpts både direkt och indirekt av Wallenberg. Några av de intervjuade var hans medarbetare och kolleger i diplomatisk tjänst. Muntliga hägkomster, om Nazitysklands förföljelse och utrotning av judar, utgör intensivt personliga och djupt mänskliga bidrag till eftervärldens kännedom om andra världskriget. Tack vare kommunismens sönderfall i Östeuropa underlättades uppgiften att intervjua människor med dessa erfarenheter. En ursprunglig lista med 75 namn kunde snart utökas till 400. Intervjuarna utgick från en kronologiskt sammansatt frågelista, som gav struktur åt samtalet. Författaren var mån om att framkalla minnesbilder av intresse för projektet. De intervjuade fick berätta om hur de mottog sina skyddspass eller någon annan form av hjälp från Wallenbergs organisation samt i vilka sammanhang de såg eller mötte honom.

83. Molin, Karl, Raoul Wallenberg-arkivet i Uppsala. // Arkiv, samhälle och forskning.

- Årg. 40 (1993) : h. nr 3, s. 7 - 20

SAB: Koafh-a.54 [Nfc-oafh] [Oa : dd] - Förintelsen. Judarna i Ungern. Intervjuteknik.

UDK: 930 : 303.62 (045) [940.531.8] - Historievetenskap : Intervjumetoder. Tidskriftsartikel.

- Förintelsen.

Ämnesord: Administration. - Dokument. - Historievetenskap. - Intervju. - Wallenberg-arkivet, Raoul. - Wallenbergprojektet, Raoul. - Wallenbergdonation. - Översättning.

Anm.: En engelsk version återfinns i **Stark, Tamás**, Hungary's human losses in World War II.

- Uppsala : Centre for Multiethnic Research, Uppsala University, 1995. - (Uppsala Multiethnic Papers ; 33)

Referat:

Författaren var, i egenskap av docent i historia, forskningsledare för Raoul Wallenbergprojektet i Uppsala 1989-1991. Det administrativa ansvaret låg hos Svenska Institutet för Nordamerikastudier (SINAS).

Uppgiften bestod i att dokumentera händelserna i Budapest under andra världskrigets slutskede genom att intervjua överlevande, som kom ihåg sin egen situation och Wallenbergs räddningsinsats. Detta kallas med engelsk terminologi för "oral history". C:a 215 personer intervjuades i Sverige, Sovjetunionen, Tyskland, Italien, Kanada, Förenta staterna, Ungern och Israel. Två Wallenbergsstiftelser finansierade projektet.

Intervjuerna bandinspelades, översattes till engelska och indexerades d.v.s. försågs med ett hundratal sökbegrepp. Utskrifterna utgörs av c:a 10.000 maskinskrivna A4-sidor. - När Ungern återfick en del andområden 1938 infördes antisemitiska lagar. 250.000 judar blev utan arbete. Ungern allierade sig med Tyskland 1941. Den 19 mars 1944 ockuperade Hitler Ungern. Eichmann sände 435.000 judar från den ungerska landsbygden till Auschwitz-Birkenau mellan den 15 maj och 8 juli 1944. Författaren redogör för bakgrunden till Raoul Wallenbergs räddningsaktion, som omfattade sjukhus, livsmedelskort, bostäder och bespisning. Denna administration sköttes av c:a 355 personer.

84. Philipp, Rudolph, Raouls öde. // Tidskriften OBS! - Årg. 3 (1946) : h. nr. 13, s. 7 - 14, 64

SAB: Lz Wallenberg, R. [Kfc-oafh] - Biografi : Wallenberg, R. - Ungerns historia och judarna.

UDK: 929 Wallenberg, R. : 943.9 (=924) (045) - Biografi : Wallenberg, R. : Ungerns historia. Judarna. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Dödsmarsch. - Militärtjänst. - Pilkorset. - Spår. - Utbildning.

Referat:

Raoul Wallenberg fick ett gott studentbetyg, 1930, i tillvalsämnet ryska vid Nya Elementar i Stockholm. Han fullgjorde rekryttjänstgöring vid I 3 i Örebro och låg inkallad som sergeant när han erbjöds bli legationssekreterare i Budapest 1944. Författaren skildrar judarnas ställning under dubbelmonarkin Österrike-Ungern 1867-1914. Riksföreståndare Miklos Horthy bröt med den traditionellt välvilliga politiken mot judarna och organiserade förföljelser samt diskriminerande lagstiftning. En av Wallenbergs farligaste motståndare var Horst Grell, chef för judefrågor vid naziambassaden i Budapest. Via baronessan Kemény, hustru till pilkorsregeringens utrikesminister, lyckades Raoul Wallenberg rädda åtskilliga människor som dömts till att vandra mot Österrikes gräns i november 1944. Tacksamhetsskulden till Raoul Wallenberg kan endast betalas om samtliga spår utforskas i samarbete med press och demokratiska regeringar i Europa och Förenta staterna.

85. Samuelson, Maurice, What happened to Wallenberg? // New Statesman.

- Årg. 66 (1979), 18 maj

SAB: Ocea.05 [Oeq-ma] - Parlamentarism i England. - Fångvård i Sovjetunionen.

UL 342.534 (410) : 343.81 (47) (045) - Parlamentsledamöter i England :

Fångvårdsanstalter i Sovjetunionen. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Fångläger. - Fängelser. - Notväxling. - Opinion. - Parlament (England).

- Vittnesmål.

Referat:

Brittiska parlamentsledamöterna Greville Janner och Winston Churchill Jr. har bildat en kommitté för att agera i Wallenbergfrågan. De har fått stöd av politiker i andra länder. En antikivitetshandlare i Moskva har rapporterat, att han, 1975, under en treårig fängelsevistelse, träffade en oidentifierad svensk, som varit fängslad i 30 år. Den 3 januari 1979 avsände Sveriges regering en not till Moskva med uppgifter om, att Wallenberg befann sig i Verchne-Uralskfängelset i Chelyabinskregionen från slutet av 1940-talet till 1953. Därefter i Alexandrovskis centrala fängelse i Irkutsk, från 1953 till 1955 och i Vladimirfängelset från 1955 till slutet av 60-talet. Strömmen av vittnesmål om Wallenberg har bidragit till att hålla intresset uppe för den stora frågan om hans verkliga öde.

86. Tham, Pieter, Staffan Söderblom, svenskt sändebud i Moskva, 1944-46, berättar om kriget, Stalin, Molotov och Wallenbergaffären : "Skulle jag ha kallat Stalin mördare?"

// VeckoJournalen. - Årg. 70 (1980) : h. nr. 8, s. 18 - 20

SAB: Obac [Kc.55] - Folkkrätt; Neutralitet; Sverige. - Utrikespolitik; Sverige 1945-.

UD 327 (485 : 47) "1945/1947" (045) - Diplomatiske förbindelser mellan Sverige och Sovjet 1945-1947. Tidskriftsartikel.

Ämnesord: Audiens. - Agenter. - Röda Armén. - Tillfångatagning.

- Utrikesdepartement (USA).

Referat:

Staffan Söderbloms företrädare som beskickningschef i Moskva, envoyé Vilhelm Assarsson, hade utvisats av Kreml, i december 1943, p.g.a. Sveriges tyskvänliga hållning och fängslandet av den sovjetiske spionen Sidorenko. Söderblom talade flytande ryska och fick god kontakt med vice utrikesminister Dekanosov, som meddelade utrikesdepartementet, i januari 1945, att Wallenberg påträffats i Budapest och ställts under Röda Arméns beskydd. Söderblom ville ej äventyra de förbättrade relationerna genom ett aggressivt uppträdande. Den 15 juni 1946 fick Söderblom träffa Josef Stalin, i en avskedsaudiens i Kreml, och frågade då, var Raoul Wallenberg befann sig. Stalin bad att få namnet bokstaverat och skrev ned det på ett papper. Söderblom undrade om Raoul Wallenberg omkommit i Ungern. - I april 1945 tog Förenta Staternas ambassadör i Moskva, Averell Harriman, kontakt med Söderblom och erbjöd hjälp i framställningarna till ryssarna om Wallenberg. Söderblom accepterade icke detta erbjudande, eftersom det hade kunnat väcka misstankar om, att Raoul Wallenberg var en amerikansk agent.

D. Bidrag i seriella publikationer.
(Artiklar i dagstidningar).

87. Berman, Nils, Cancerforskaren berättar minnen [recension]. // Smålandsposten.

- 1984 -12- 07

SAB: K.54 be [Nfc-oafh] - Motståndsrörelser under andra världskriget. - Judarna i Ungern.

UDK: 323.26 "1944/1946 : (=1.439 =924) (046) - Aktivt motstånd. Motståndsrörelse.

1944-1946 : Judarnas befolkning i Ungern. Dagstidningsartikel.

Ämnesord: Förintelsen. - Judiska Rådet. - Koncentrationsläger. - Motstånd. - SS.

Anm.:

Georg Klein har även utgivit: Pietà. - Stockholm : Bonnier, 1989. - I denna bok återger G. Klein bl.a sina samtal med Rudolf Vrba, medförfattare till Auschwitzprotokollen. - Om Raoul Wallenberg, s. 180-184.

Referat:

Författaren recenserar professor Georg Kleins memoarer "... Istället för hemland" (Bonnier, 1984).

- Georg Klein fick jobb som springpojke hos Judiska Rådet, ett motståndsgör, som tvingades till samarbete med SS-högkvarteret i Budapest. Han fick läsa en 20-sidig rapport från dödslägren i Auschwitz, skrivna i en vetenskapligt korrekt ton där gaskamrarna och selektionsproceduren förklarades. Den var författad av två slovakiska judar, Rudolf Vrba och Fred Wetzler, som hade lyckats fly från Auschwitz. Kleins farbror sade, att det var hysteri att tro på något sådant som denna rapport. Genom sitt arbete i Judiska Rådet kunde Georg Klein följa Wallenbergs insatser i humanitetens tjänst.

88. Björck, Anders, Släpp vitboken om Wallenberg! // Svenska Dagbladet. - 1975 - 04 - 22

SAB: Lz Wallenberg, R. [Occ. 05] [Occ.03] - Biografi: Wallenberg, R. - Sveriges Riksdag.

- Sveriges regering.

UDK: 929 : 087.7 Wallenberg, R. (046) - Biografi : Wallenberg, R. : Offentliga

publikationer. Vita böcker. Dagstidningsartikel.

328.18 (485)(046) - Riksdag och regering i förhållande till offentligheten i Sverige.

Dagstidningsartikel.

Ämnesord: Hemligstämpel. - Riksdag (Sverige). - Vitböcker. - Vittnesmål.

- Wallenberghandlingarna, Raoul.

Anm.:

Författaren riktade en interpellation, (nr. 20), i Sveriges riksdag, den 16 januari 1974, till utrikesminister Sven Andersson om hemligstämpeln på UD:s Raoul Wallenberghandlingar. Även de senaste vittnesmålen togs upp.

Referat:

Författaren är riksdagsman (m) och efterlyser större öppenhet hos riksdag och regering i Wallenbergfrågan.

Tretton från varandra fristående vittnesmål hävdar att Wallenberg varit vid liv efter 1947. Han redogör för fyra av dessa. Materialet är viktigt och motiverar en ny vitbok från regeringen. Den femtioåriga hemligstämpeln på UD:s Raoul Wallenberghandlingar bör upphävas.

UDK: 943.9 (=924) "1944/1945" : 791.43 (485)(049.32) - Ungerns historia. Judarna. 1944-1945 : Svensk filmkonst. Recensioner.

Ämnesord: Antisemitism. - Filmer. - Förintelsen. - Medarbetare. - Räddningsaktion.

Anm.:

Författaren recenserar en under hösten utgiven biografi om Raoul Wallenberg av Michael Nicholson och David Winner samt Kjell Gredes film "Godafton, herr Wallenberg". (1990).

Referat:

Boken av Nicholson och Winner innehåller foton, teckningar och kartor, vilka bidrar till dess överskådlighet. Bakgrunden till infernot i Ungern och nazismens ideologi beskrivs. Boken är i marginalerna fylld av citat från författare till andra böcker om Wallenberg, från de som överlevde förintelsen, från vänner och medarbetare, från politiker och Wallenberg själv. Raoul Wallenberg tog intryck av den ungerskfödda baronessan Emmuska Orczys bok "Röda Nejlikan" vilken filmades (1934) med Leslie Howard i huvudrollen. - Kjell Gredes film handlar om Wallenbergs sista månad i Budapest. Fastän regissören, med ömsinhet och charm, skildrar judarna, saknar artikelförfattaren scener med handling och dynamik. Endast i början visas en av Wallenbergs räddningsaktioner.

90. Carlsson, Thomas, Nya teorier om Raoul Wallenberg [recension]. // Dagen. - 1988-04-13

SAB: Oeq-ma [K:dd] - Fångvård i Sovjetunionen. - Historieforskningens metod.

UDK: 343.81 (47) : 930.22 (049.32) - Fångvårdsanstalter i Sovjet : Historievetenskap.

Urkundslära. Källstudier. Recension.

Ämnesord: Fängelser. - Historievetenskap. - Rättegång. - Smoltsovrappporten.

Anm.:

Författaren anmäler docent Rolf Karlboms bok "Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjet". (1987).

Referat:

Smoltsovrappporten finns återgiven i en sovjetisk not från 1957. På dess uppgifter grundar Sovjet sitt konstaterande, att Raoul Wallenberg avled i januari 1947. Elsa och Hans Villius menar, att detta är en historisk kvarleva. Karlbom hävdar däremot, att Smoltsovrappporten är en berättelse, som kan vara ett falsifikat. Undersökningen utmynnar i en helt ny bild av Raoul Wallenbergs fångenskap. Han avled inte enligt Smoltsovrappporten i Ljubljankafängelset utan hölls kvar i Lefortovo. Förhören, under sommaren 1947, med fångar, som haft kontakt med Wallenberg, kan tyda på att förhørsledarna planerade en rättegång mot honom.

91. Ekström, Jan Anders, "Wallenberg avrättades 1947" : KGB-general hävdar att han försökte rädda den svenske diplomaten. // Svenska Dagbladet. - 1995-09-21

SAB: Sei-ma [Oclb-ma] - Underrättelseverksamhet, inklusive kontraspionage i Sovjet. - Konspirativ verksamhet, terrorism inklusive kidnappning i Sovjet.

UDK: 351.746 : 343.43 "1945/1947" (47) (046) - Säkerhetspolisen : Frihetsberövande.

Kidnappning. 1945-1947. Sovjet. Dagstidningsartikel.
Ämnesord: Avrättning. - Frigivning. - Rekrytering. - Sovjets säkerhetsorganisation.

- Tillfångatagning.

SAB: Oepb-ma : bf KGB [Oeq-ma] - Säkerhetspolisen i Sovjet; KGB - Fångvård
UDK: 351.746 : 343.81 (47) (046) - Säkerhetspolis : Fångvårdsanstalter i Sovjet
Dagstidningsartikel.

Ämnesord: Dagböcker. - Fångar. - Fängelser. - Rehabilitering. - Sovjets
säkerhetsorganisation. - Vittnesmål.

Referat.

Författaren har tagit del av general Gennadij Kuprianovs handskrivna manus, vilket visats för h
Avraham Kalinski under ett besök i Malmö. Kalinski, en polskfödd officer, uppger, att Kuprian
med Raoul Wallenberg 1953 och 1955 i Novosibirsk, Kirov och Gorkij. Kalinski har i ett brev
KGB, Jurij Andropov, uppmanat denne att låta höra Kuprianov i Wallenbergaffären. Kuprianov
rehabilitering vunnit en sådan ställning att han icke behöver riskera repressalier, anser Kalinski
myndigheter borde begära att få tillträde såväl till Kuprianov som Jan Kaplan (75 år). Den sena
sin dotter, Anna Bilder, i Israel, att han i Butyrkafängelset, i Moskva, träffat en svensk, som sut
trettio år.

93. Hamrin, Arne, [Serie om sex artiklar om f.d. italienska krigsfångars vittnes
Wallenberg i Lefortovskajafängelset i Moskva]. // Dagens Nyheter. - 1953 - 02
SAB: Oeq-ma [Oclb-ma] - Fångvård. Sovjet : Konspirativ verksamhet. Terroris
kidnappning i Sovjet.

UDK: 343.81 : 351.746 "194/195" (47) (046) - Fångvårdsanstalter : Säkerhetsp
1940- och 50-talen. Sovjetunionen. Dagstidningsartikel.
Ämnesord: Diplomater. - Fångar. - Knackningskontakt. - Vittnesmål.

Referat:

Italienska diplomater, f.d. krigsfångar i Sovjetunionen, vittnar om åren i Moskva-fängelset Lefo
Claudio de Mohr var stationerad i Sofia, Bulgarien, när han tillfångatogs. (SDS 1 februari 1953
Mohr beskriver cellen i Lefortovskaja. (SDS 3 februari 1953). - Claudio de Mohr berättar om s
Raoul Wallenberg via "murtelegrafi". (SDS 4 februari 1953). - Claudio de Mohr avslutar sitt v
Raoul Wallenberg. Murtelegrafen varade fram till början av 1948. Även Giovanni Ronchi hade
med Raoul Wallenberg. (SDS 5 februari 1953). Armando Odenigo bekräftar Claudio de Mohrs
sent som 1949 befann sig Raoul Wallenberg i Lefortovskaja. Armando Odenigo, vars hustru on
Lefortovskaja, vill skriva en bok om fängelsetiden i Sovjet. (SDS 6 februari 1953). - Se Odeni
Pregione moscovite. (Bologna, 1955). - Artikelserien är ett betydelsefullt och mänskligt dokum
Fotografierna belyser den realistiska skildringen.

94. Hèrnod, Torsten, Offer för det kalla kriget : ryssarna litade inte på de egna uppgifterna om Wallenbergs öde. // Skånska Dagbladet. - 1992-09-21

SAB: Eve-cz Uppsala [Oclb-ma] [K.55] - Studiecirkel i Uppsala. - Konspirativ verksamhet, inklusive kidnappning. Sovjet. - Kalla kriget.

UDK: 327.54 : 343.43 "1945" (47) (046) [374.018.42/48 (485)] - Kalla kriget :

Frihetsberövande; kidnappning. 1945. Sovjet. Dagstidningsartikel. - Folkbildning.

Fritidsstudier. Sverige.

Ämnesord: Diplomater. - Fängelser. - Spår. - Tillfångatagning. - Vittnesmål.

Anm.:

Den svenske journalisten Edvard af Sandeberg tillfångatogs, i juni 1945, av Sovjet i Berlin. Han frigavs, svårt medtagen, ett år senare. Redaktör af Sandeberg skildrade sina upplevelser i "Nu kan det sägas - sanningen om min fångenskap i Sovjet och Berlins fall" (1946).

Referat:

I oktober 1991 inbjöds envoyé Arne S. Lundberg och ambassadör Sven Dahlman att, i Uppsala, hålla föredrag inför en studiecirkel om Raoul Wallenberg. Enligt ambassadör Dahlman fanns det fram till 1951 icke ett enda spår, som var hållbart med undantag av en svensk journalist som tillfångatogs av ryssarna i Berlin i juni 1945. Vid sin frigivning, ett år senare, avslöjade redaktör Edvard af Sandeberg, att han träffat både en rumän och en ysk, i Moskva fängelset Butyrka, som talat med honom om Raoul Wallenberg och dennes chaufför, Vilmos Langfelder. Nyheten slogs upp på första sidan i Stockholms-Tidningen, den 28 juni 1946. Det framkom så småningom, att rumännen hette Stefan Carl och tysken Erhard Hille.

95. Köster, Lena, Ny syn på Sverige under andra världskriget : UD tog ställning för judarna.

// Uppsala Nya Tidning . - 1996-06-04

SAB: Koafh-a.54 [Kc.54] [Odcz Utrikesdepartementet] - Förintelsen. - Svensk utrikespolitik under andra världskriget. - Sveriges centralförvaltning : Utrikesdepartementet.

UDK: 940.531.8 : 351.88 (485) "1939/1944" (046) - Förintelsen : Utrikespolitisk förvaltning. Sverige. 1939-1944. Dagstidningsartikel.

Ämnesord: Deportation. - Dokument. - Räddningsaktion. - Utrikesdepartement (Sverige).

Anm.:

Paul A. Levine intervjuas inför disputationen, den 7 juni 1996, av sin doktorsavhandling i historia

From indifference to activism : Swedish diplomacy and the Holocaust, 1938-1944."

- Diss. Uppsala : Univ., 1996.

Referat:

Paul A. Levine har studerat dokument i utrikesdepartementets arkiv och funnit, att Gösta Engzell, chef för UD:s rättsavdelning, arbetade för att hjälpa judarna under andra världskriget. När Nazityskland började deportera norska judar, i november 1942, erbjöd sig Sverige i förhandlingar att ta emot Norges judiska befolkning. I oktober 1943 räddades 80.000 danska judar över till Sverige. I en kommentar i anslutning till Levines bok, säger Gösta Engzell, 99 år, att han fått många brev och tacksamhetsbevis från judar, som kom till Sverige. Bokens handling förs fram till den 9 juli 1944 när Raoul Wallenberg inledde sin räddningsaktion i Budapest.

96. Lantos, Tom, Kampen för Wallenberg fortsätter / Tom Lantos och Annette Tillemann

Lantos. // Svenska Dagbladet. - 1989-01-14

SAB: Oc.01 [Ocqa.08] - Mänskliga rättigheter. - Medborgarskap i Förenta staterna.

UDK: 342.7 (100) : 342.71 (73) - Mänskliga rättigheter : Medborgarskap i Förenta staterna.

Ämnesord: Frigivning. - Förintelsen. - Glasnost. - Hedersmedborgare. - Kongress (USA).

- Människovärde. - Opinion. - Skyddade hus.

Referat:

Författaren blev amerikansk kongressledamot efter att ha undgått förintelsen genom att fly från ett nazistiskt "arbetsläger" till en av Wallenbergs skyddade bostäder. Hans hustru föddes också i Budapest och överlevde tack vare Wallenberg. De har haft två mål för ögonen; att rikta världens uppmärksamhet på Raoul Wallenbergs storhet och söka utverka hans frigivning. Det första målet har till stor del uppnåtts bl.a. genom att Raoul Wallenberg utnämnts till hedersmedborgare i Förenta staterna 1981. Författarna har uppmuntrats av de förändringar som ägt rum i Sovjetunionen. De fortsätter att arbeta för att uppnå målet om Wallenbergs frigivning. Wallenberg satte sitt liv på spel för människor, han inte kände, därför att han trodde på varje människas rätt att leva.

97. Lindmarker, Ingmar, Raoul Wallenberg och likgiltigheten [recension]. // Svenska

Dagbladet. - 1982-08-04

AB: Lz Wallenberg, R. [Obac] - Biografi: Wallenberg, R. - Folkrätt; Neutralitet; Sverige

929 Wallenberg, R. : 341.214 (485-652) (049.32) - Biografi: Wallenberg, R. : Svensk

neutralitet. Recension.

Ämnesord: Biografier. - Feltolkning. - Neutralitet. - Statsminister (Sverige).

Referat:

Författaren anmäler biografier om Raoul Wallenberg av Elenore Lester, Kati Marton och Frederick E. Werbell/Thurston B. Clarke. - Werbell och Clarke påstår, att Tage Erlander och Nanna Svartz, 1981, skulle ha berättat och bekräftat, att professor Mjasnikov och förre biträdande utrikesministern Semjonov, sommaren 1965, omtalade, att Wallenberg "nyligen" hade avlidit på ett sjukhus. Författaren anser det vara egendomligt, att två så seriösa författare, som Werbell och Clarke, har missat utsagor av högst betrodda svenskar. Än mer otroligt är deras påstående, att Tage Erlander och Nanna Svartz skulle ha hemlighållit beskedet om Wallenbergs död. De amerikanska böckerna tyder på att omvärldens dom över Sverige inte blir mild. Priset för neutraliteten är ibland för högt.

98. Lindmarker, Ingmar, Wallenberg fångad på bild? : "Raulis Valenbergis spelade i läger."

// Svenska Dagbladet. - 1993-02-13.

SAB: Oeq-ma [Nsac] - Fångvård i Sovjet. - Arktiska öar i Sovjetunionen, bl.a Wrangels land eller Wrangels ö.

UDK: 343.81 (47- 922) - Arktiska fångläger i Sovjetunionen.

Ämnesord: Arktiska fångläger. - Kvinnoläger. - Ledtråd - Orkester. - Präst.

- Sovjets säkerhetsorganisation.

Referat:

Natalia Sjinkarenko (64 år) arresterades av KGB, i Kiev, 1951. Hon satt först i ensamcell i sju månader innan hon fördes till ett kvinnoläger i Gorkijregionen. Där fanns 33 straffläger. Kvinnorna arbetade 12-14 timmar om dygnet med bl.a skogsavverkning. Fru Sjinkarenko hörde namnet Raoul Wallenberg första gången vid årsskiftet 1954-55. En tysk eller österrikare, Wilhelm Ferschietz, besökte kvinnoläget. Han påstod att han vistats med Wallenberg i ett läger i den arktiska regionen. - 300 man från läger 6 för män, i Gorkijregionen, besökte kvinnoläger 5 i september 1955. En orkester spelade. Fru Sjinkarenko hörde en konferencier säga namnet Raul Valenbergis. Denne sjöng tyska visor och spelade handklaver. Den katolske prästen, Dmitrij Diduj, sade, att mannen egentligen hette Raoul Wallenberg. Av Diduj fick Natalia Sjinkarenko ett fotografi, vilket föreställer orkestern, där Raul Valenbergis är porträttlikt avbildad.

UDK: 343.81 : 329.13 (47) (049.32) - Fångvård : Kommunism. Sovjetunionen. Recension.
Ämnesord: Fängelser - Glasnost. - Smoltsovrappporten. - Studiecirkel. - Vittnesmål.

Referat:

Artikelförfattarna nämner, att de båda under sin fritid är aktiva i en studiecirkel, i Uppsala, om Raoul Wallenberg. I maj 1987 inbjöds docent Rolf Karlbom att tala om sin bok "Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjet". För att styrka att Wallenberg fanns i Lefortovofängelset efter angivet dödsdatum, 17 juli 1947, återoppar Rolf Karlbom flera vittnesmål, bl.a Roland Gottlieb, F. Bajer och Emil Bruggcr. - I ett tal i Storkyrkan i Stockholm, 17 januari 1988, sade Georg Klein, att Wallenbergfrågan är en verklig barometer på, om Michail Gorbatsjov menar allvar med "glasnost" och den historiska sanningens principer.

10. Nya vittnen i svensk bok : Wallenberg fanns på mentalsjukhus / Tidningarnas Telegrambyrå. // Smålands-Posten. - 1988-08-25

SAB: Oeq-ma [Oc.01: bf Amnesty International] [Vp-maz Blagovesjtjensk] [Nogz Amur]
- Fångvård. Sovjet. - Amnesty International. - Sjukvårdsanstalter; Sovjet; Blagovesjtjensk.
Sibirien: Amur.

UDK: 343.81 : 362.2 (47) (046) [343.293 (47)] - Fångvårdsanstalter : Mentalsjukhus. Sovjet.
Dagstidningsartikel. - Amnesti; Straffrätt. Sovjetunionen.
Ämnesord: Amnesty International. - Dissidenter. - Dokumentationscenter. - Efterforskning.
- Fångläger. - Köldskada. - Mentalsjukhus. - Uppgift (Upplysning).

Referat:

Efter sex års efterforskningar och samtal med 63 sovjetiska dissidenter har Kenne Fant utkommit med en dokumentär roman om Raoul Wallenberg. Kenne Fant anser det sannolikt, att Wallenberg fanns i fånglägret Blagovesjtjensk, vid gränsen till nordöstra Kina, i december 1986. Ett vittne, som Fant inte vill namnge av säkerhetshänsyn, har fått veta, att en äldre, kutryggig svensk, vårdades för köldskador på foten i Blagovesjtjensks lägersjukhus. - En sovjetisk dataingenjör, Viktor Davidov, internerades i detta fångläger, i december 1980. Han frisläpptes, i januari 1983, efter påtryckningar från Amnesty International. Wallenbergs vistelse på ett psykiatriskt sjukhus i Blagovesjtjensk, Amurregionen, 1978, har omvittnats av utsmugglade uppgifter från Sovjetunionen till Chronid Lubarsky, som förestår ett dokumentationscenter i München. Dessa uppgifter har bekräftats av Victor Davidov i Förenta staterna.

101. Raoul Wallenbergs dagbok / sammanställd av Richard Björk, Lena Blomqvist, Arne Lapidus, Christel Persson och Lasse Persson. // Expressen. - 1990-01-13--14

AB: Lz Wallenberg, R. [Lk] - Biografi : Wallenberg, R. - Biografisk vetenskap, dagböcker.
UDK: 929 Wallenberg, R. : 329.18 "1944/1945" (439) (046) - Biografi : Wallenberg, R. :
Fascistiska partier. 1944-1945. Ungern. Dagstidningsartiklar.
Ämnesord: Agendor. - Lastbilar. - Pilkorset.

Anm.:

Artikelserie i två avsnitt. - Richard Björk får hjälp av Per Anger att tyda Raoul Wallenbergs dagbok för perioden 9 juli till den 11 november 1944. (Expressen, 13 januari 1990). I andra avsnittet, den 14 januari 1990, är Richard Björk och Lena Blomqvist författare till två artiklar vardera. Dagbokens sista notering var fredag, den 29 december 1944.

102. Sandeberg, Edvard af, Raoul Wallenberg lever - vistas i Sovjet : befriade af Sandeberg avslöjar : kamrat i fängelset såg Wallenberg i år. // Stockholms-Tidningen. - 1946-06-28
SAB: Oeq-ma [Oclb-ma] Fångvård i Sovjet. - Konspirativ verksamhet; Sovjet. Politiska kampmetoder som t.ex. kidnappning; Sovjetunionen.
UDK: 351.746 : 343.43 "1945/1946" (47)(046) - Säkerhetspolisen : Straffrätt.
Frihetsberövande. 1945-1946. Sovjetunionen. Dagtidningsartikel.
Ämnesord: Chaufförer. - Familj. - Fångar. - Fångläger. - Fängelser. - Tillfångatagning.

Anm.:

Enligt docent Rolf Karlbom (1987, s. 92, n. 9) publicerade Edvard af Sandeberg en artikelserie om sin fångenskap, i Stockholms-Tidningen, 4/7 - 8/7, 11/7 1946. Av artiklarna 6-7 juli 1946 framgick, att samvaron med den tyske fången, d.v.s. Erhard Hille, är att datera till oktober 1945. Utrikesdepartementet lyckades spåra rumänen, Stefan Carl, år 1950. Erhard Hille lokaliserades till Östberlin. Rudolph Philipp fick över Hille till Västberlin, med redaktör af Sandeborgs hjälp, och förhörde honom där 1954.

Referat:

När författaren frigavs från Krasnogorskläret, den 2 april 1946, och kom till Moskva, fördes han först till ett samlingsställe för internerade utlänningar. Där träffade han en rumän, vars namn han fick veta. Rumänen undrade, om författaren kände Raoul Wallenberg. Han sade sig ha arbetat på samma plats, som Wallenberg. Författaren uppfattade det som om rumänen skilts från Wallenberg, i februari 1946, d.v.s. strax innan han själv fördes till samlingsstället i Moskva. Rumänen nämnde också något om en chaufför i samband med Wallenberg. - I ännu ett sammanhang hörde författaren talas om Raoul Wallenberg. Det var innan han träffade rumänen. När författaren satt i Butyrkafängelset i Moskva placerades en tysk fånge i hans cell. Han hade även suttit inspärrad i Lubjanka och Lefortovo. Tysken sade sig ha råkat Wallenberg och yttrade också någonting om en chaufför. - Vid hemkomsten satte författaren sig i förbindelse med Raoul Wallenbergs mor, fru von Dardel, och berättade vad han med säkerhet visste.

103. Schiller, Bernt, Legenden Raoul Wallenberg [recension]. // Dagens Nyheter.
- 1974-10-17

SAB: Dokaa [Cjz] - Ledarskapets psykologi. - Helgon och martyrer.
UDK: 253.3 : 231.73 "1944/1945" (439) (046) [398.2 (439)] - Helgon : Underverk.
1944-1945. Ungern. Dagstidningsartikel. - Folklore; legender i Ungern.
Ämnesord: Legend. - Lidande. - Räddningsaktion. - Underverk.

Anm.:

Författaren, recenserar "Affären Raoul Wallenberg" av Eric Sjöquist.

Referat:

Det som konstituerar en legend är helgonets underverk och lidande, skriver författaren. Berättelserna om Raoul Wallenbergs räddningsaktioner för judarna i Budapest, 1944 - 1945, fyller högt ställda krav på underverk. Sjöquist använder tidigare framställningar, men har också själv, som journalist, skaffat fram ytterligare material.

Övrigt.

E. Bibliografier.

- 104. Hèrnod**, Torsten, Bibliografi över Raoul Wallenberg. - [Uppsala ; T. Hèrnod], 1982. - 171 bl.
SAB: Aalz [Lz :a Wallenberg] - Bibliografi; särskilda personer. - Bibliografi över Raoul Wallenberg.
UDK: 929 (01) Wallenberg, R. - Bibliografi över Raoul Wallenberg.
Ämnesord: Bibliografier. - Gulag. - Kartor. - Nobels fredspris.
- Wallenbergföreningen, Raoul.

Annotation:

1977 läste författaren i Svenska Dagbladet ett upprop till bildandet av en Raoul Wallenberg-förening. Under åren 1979-1982 sammanställde han en förteckning över böcker om Raoul Wallenberg på kvällstid. Författarens kunskaper om Raoul Wallenberg var ringa. Vid ett besök i det Norska Nobelinstitutets bibliotek i Oslo kunde författaren ej finna något större antal böcker om Raoul Wallenberg i dess systematiska kartotek. Ändå hade Raoul Wallenberg varit aktuell i fredsprissammanhang; första gången redan 1947 genom Albert Einstein. Detta gav författaren impulsen att sammanställa en bibliografi över Raoul Wallenberg. Han utgick från litteraturlistan i Per Angers bok från 1979. - Bibliografien består av monografier, men även av bokverk, vilka avhandlar Wallenbergs insats i ett eller flera kapitel s.k. delar i verk. Tidningsartiklar och recensioner finns också representerade. Tre kartor visar fånglägrens och fångelsernas spridning i Sovjetunionens Gulagarkipelag.

- 105. Svahn**, Berit, Raoul Wallenberg : en litteraturförteckning. - Borås, 1987. - 27 bl.
- (Specialarbete / Högskolan i Borås. Institutionen Bibliotekshögskolan, 1987 ; 106)
SAB: Aalz [Lz:a Wallenberg] - Bibliografi; särskilda personer. - Bibliografi : Wallenberg, R.
UDK: 929 (01) Wallenberg, R. - Bibliografi över Wallenberg, R.
Ämnesord: Bibliografier. - Flyktingbyrå. - Katalogisering. - Opinion. - Pressdebatt.

Annotation:

Författaren redogör i korthet för personen Raoul Wallenberg, situationen i Ungern 1944, flyktingorganisationen War Refugee Board, Wallenbergs utnämning till legationssekreterare i Budapest och hans räddningsarbete där. Hon omnämner Wallenbergs försvinnande, UD:s efterforskningar och världsoptionens betydelse. I en särskild rapportdel kommenterar författaren böckerna om Raoul Wallenberg. Bibliografien är uppdelad i två avdelningar; i den ena katalogiseras 21 böcker och skrifter och i den andra 154 tidnings- och tidskriftsartiklar.

F. Filmer.

106. Ljubljanka - Lefortovskaja - Vladimir [Film] : vad vi vet och inte vet om Raoul Wallenberg / redovisat av Hans Villius ; Sveriges Televisions AB ; producenter : Hans Villius och Staffan Lamm. - Stockholm : Sveriges Televisions AB, 1965. - 16 mm. Neg. Kop. Magn. ljud. (38 min. 10 sek.). Sämt 1965-02-02, kl. 20.25
SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi : Wallenberg, R.
UDK: 791.43-92 : 7.097 (485) - Filmjournalistik. Dokumentärfilm : Konst. TV-inspelning. Sverige.
Ämnesord: Filmer. - Fängelser. - Medarbetare. - Räddningsaktion. - Skyddspass. - Televisionsprogram. - Vittnesmål.

Annotation:

Vissa avsnitt är hämtade ur filmen "Eichmann - dödens agent". Journalfilmer från Budapest 1944-45 och från Tage Erlander-Gunnar Hedlunds statsbesök i Sovjetunionen, mars - april 1956. Affärsmannen Ernst Ludwig Wallenstein berättar om sin kontakt med Raoul Wallenberg i Vladimirkängelset, som han demonstrerar i modell. Bernhard Rensinghoff, vid västtyska ambassaden i Rom, berättar om sin egen och Raoul Wallenbergs fångenskap. Wallenbergs affärskompanjon i Stockholm, Koloman Lauer, berättar om räddningsaktionen. Docent Lars och fru Edith Ernster, bosatta i Solna, uppvisar sina skyddspass. Göte Carlsson, möbelfabrikant i Rydaholm, minns sin tjänstgöring vid svenska legationen i Budapest. Hans Villius redogör för vittnesutsagor om att Raoul Wallenberg fanns i liv i Vladimir den 4 augusti 1954.

107. Vad hände Raoul Wallenberg? [Videoupptagning] / Sveriges Televisions AB, TV 1 ; Producent : Gunnar Möllerstedt ; Historisk konsult : Bernt Schiller. - Stockholm : Sveriges Televisions AB, 1974. - 1 videokassett (VHS) med filminslag, som sändes vid tre olika tillfällen : färg.
SAB: Lz Wallenberg, R. - Biografi: Wallenberg, R.
UDK: 791.43-92 : 778.534.2 (485) (086.8) - Filmjournalistik. Dokumentärfilm : Färgfilm. Sverige. Videoband.
Ämnesord: Arkiv. - Filmer. - Intervju. - Skulpturer. - Televisionsprogram. - Videoband.

Annotation:

Innehåll: D. 1 : Diplomaten Raoul Wallenberg försvann i Budapest vid krigsslutet 1945. Han hade räddat människor undan nazismens våldsdåd. Arkivfilmer, nyinspelade intervjuer med Carl Lutz, Jonny Moser och Andreas Biss. Gemensamt för de tre spelscenerna är att Måns Westfelt innehar rollen som Raoul Wallenberg. (38 min.) - Sämt 1974-02-24, kl. 20.00.
D 2. : Hemlighetsmakeri och ovisshet. Intervjuer med Bertil Ohlin, Fredrik von Dardel, Jonny Moser. Om Wallenbergmonumentet av skulptör Paul Pätzay, vilket aldrig restes i Budapest. (38 min.) - Sämt 1974-03-03, kl. 20.00.
D. 3 : En bricka i det storpolitiska spelet. Intervjuer med Wilhelm Carlgren, Fredrik von Dardel, Nanna Svartz, Carl Lutz, Gilel Storch, Jonny Moser och Andreas Biss. (40 min.) Sämt 1974-03-10, kl. 20.00.

108. Wallenberg [Videoupptagning] : en försvunnen hjälte = Wallenberg : a hero's story / Paramount Pictures Inc. ; Producent : Richard Irving ; regissör : Lamont Johnson. - Solna : Esselte video, 1985. - 2 videokassetter (VHS) (91 min. vardera) : hi-filjud, färg.
 SAB: Lz Wallenberg, R. [Imbad-qa / V] - Biografi : Wallenberg, R. - Krigsfilm. Förenta Staterna + video.
 UDK: 791.43-2 : 778.534.2 (73) (086.8) [929 Wallenberg, R.] - Filmdramatik : Färgfilmning. Förenta Staterna. Videoband. - Biografi : Wallenberg, R.
 Ämnesord: Filmer. - Förintelsen. - Räddningsaktion. - Televisionsprogram.
 - Tillfångatagning. - Videoband.

Anm.:

Dialog på engelska, svensk undertext. Medverkande : Richard Chamberlain (R. Wallenberg), Kenneth Colley (A. Eichmann), David Robb (P. Anger). Produktionsuppgifter : Filmmanus av Gerald Green baserat på "Lost hero : the mystery of Raoul Wallenberg" av Frederick E. Werbell och Thurston B. Clarke (1987).

G. Hearings.

109. Förenta Staterna. Congress. House of Representatives. Committee on Foreign Affairs. Subcommittee on Human Rights and International Organizations.
 Update on Raoul Wallenberg : Hearing before the Subcommittee on Human Rights and International Organizations of the Committee on Foreign Affairs, House of Representatives, Ninety-eighth Congress, First version, August 3, 1983. - Washington : U.S. Government Printing Office, 1983. -100 s.
 SAB: Ocf-qa.05 - Främmande länders statskunskap och politik : Förenta Staterna. Parlamentsväsen.
 UDK: 342.532.044 (73) (093.2) : 342.7 (100) - Förenta Staternas kongress. Representanthuset. Utskott. Officiell källa : Mänskliga Rättigheter.
 Ämnesord: Hedersmedborgare. - Kongress (USA) - Lagtexter. - Mänskliga Rättigheter. - President (USA). - Vittnesmål.

Annotation:

Vittnesmål om Raoul Wallenbergs gärning. Uttryck för önskan och vilja att bringa klarhet i hans öde. Bilagor med ett direktiv från presidenten, i mars 1983, med uppmaning till amerikanska statstjänstemän att verka i detta syfte bl.a. genom påtryckningar på Sovjetunionen. Innehåller den lagtext, vilken president Ronald Reagan undertecknade, 5 oktober 1981, varmed Raoul Wallenberg utnämndes till hedersmedborgare i Förenta staterna.

110. Raoul Wallenberg Hearing, The (1981, 15-16 Jan. : Stockholm) / arranged by the Swedish Raoul Wallenberg Association in cooperation with the International Sakharov Committee, Copenhagen. - Stockholm : Raoul Wallenbergföreningen, 1981. - 4 s. c:a 44 bl. SAB: Bkz (k) Raoul Wallenbergföreningen [Bkz (k) International Sakharov Committee]. - Allmänna sällskap och föreningar; Raoul Wallenbergföreningen och International Sakharov Committee.

UDK: 929 Wallenberg, R. : 061.3.053.7 (485) [342.7 (100)] - Biografi : Wallenberg, R. : Möten. Kongresser. Konferenser. Sverige. - Mänskliga Rättigheter. Ämnesord: Dokument. - Mänskliga Rättigheter. - Resolution. - Vittnesmål. - Wallenbergföreningen, Raoul. - Wallenberg-hearingen, Raoul.

Anm.:

Överläggningarna ägde rum i Spegelsalen, Grand Hôtel, Stockholm.

Annotation:

Dokumentet innehåller: Deltagarlista över personer, som satt i panelen bl.a. fru Ingrid Gärde-Widemar, Gideon Hausner, Elie Wiesel och Simon Wiesenthal. Uttalanden av Marvin Makinen, f.d. lägerfånge i Vladimirfängelset och Chronid Lubarsky, utgivare av USSR News Brief, en pamflett om situationen för dissidenter och politiska fångar i Gulag. - Uttalande av en vän till framlidne generalen Gennadij Kuprianov. - Vittnesmål av André Schimkévitsh (Lipschitz), "Mr. Ivanov" och Leo Milton. - Dokument från Simon Wiesenthal Center i Los Angeles. Enligt rabbinen Abraham Cooper filmades hela hearingen för detta centers arkiv. Resolution med krav på att Sovjet skulle undersöka Raoul Wallenbergs fall på nytt. - Brev av utrikesminister Ola Ullsten. Skriftlig resumé av hearingen. (Se även 26. Sjöquist, Eric).

H. Konferenser.

111. Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa. Meeting (2 : 1984 : Stockholm) Provisional record of the second meeting held at Sergels Torg, Stockholm on tuesday, 17 January 1984 at 3.00 p.m. : Chairman: H.E. Mr. Peter Barry, T.D. (Minister for Foreign Affairs, Ireland) / CSEE / Conference on confidence and security-building measures and disarmament in Europe.

SAB: Obb [Obd] [Ocma.01] - Freds- och nedrustningsfrågor. - Internationellt samarbete; allmänt. - Mänskliga rättigheter; Sovjet.

UDK: 341.67 : 341.1 (042) [342.7 (100)] - Nedrustning; internationell rätt : Internationella konferenser. Anförande. - Mänskliga Rättigheter.

Ämnesord: Fred. - Förintelsen. - Mänskliga Rättigheter. - Nedrustning.

Anm.:

Dokumentbeteckning: CSCE/SC/RR2 . - Secretary of State, George P. Shultz' tal, s. 41-48

Annotation:

Förenta staternas utrikesminister, George P. Shultz, påminner i sitt anförande om Raoul Wallenberg, som under andra världskrigets två sista år räddade tusentals ungerska judar från förintelse. Han prisar Sverige för dess långa tradition av aktiv och ogynnyttig hängivenhet för fredens och de Mänskliga Rättigheternas sak, vilket Raoul Wallenberg exemplifierar.

I. Musikframställningar.

112. Pollack, Ann, Hyllningssång till Raoul Wallenberg [Ljudupptagning]. - (4 min. 54 sek.)
// Jubla över Sion : sånger om Israel och det judiska folket. - Uppsala : Livets ord, 1992.
- 1 cd. - LOVCDM

SAB: Ijsfä-c [Ijp] / L - Andlig schlager : Sverige + körsång. Ljudupptagningar.

UDK: 783.6 : 78.087.68 (485) (086.7) - Andliga sånger : Körsång; musikaliska former.

- Sverige. - Ljudupptagningar.

Ämnesord: Körsång. - Populärmusik.

Ann.:

Carola Häggkvist-Sörgaard sjunger melodin "Raoul - en hjälte för vårt land".

Trummor : Michael Ulvsgård. - Bas : Peter Carlsohn. - Keyboards : Bo Järpehag. - Gitarr : Thomas Thorsen.

Kör : Anna och Jarle Steen, Anna Sjögren, Elisabeth Agnarsson, Per Odebäck, Christi Johansson.

- Bo Järpehag, Ann Pollack.

J. Projekt.

113. Raoul Wallenberg-projektet. Arkivet.

Arkivförteckning : Raoul Wallenberg-projektets arkiv. - Uppsala : Uppsala universitets arkiv, [1994]. - c:a 20-25 bl.

SAB: Lz Wallenberg, R. [Ac-cz.01 Uppsala universitet] - Biografi : Wallenberg, R. - Arkiv; Sverige; Offentligt. Uppsala universitet.

UDK: 351.852 : 027.7 (485*03) [929 Wallenberg, R.] - Arkiv; offentlig förvaltning :

Högskole- och universitetsbibliotek. Uppsala län. - Biografi : Wallenberg, R.

Ämnesord: Arkiv. - Dokument. - Hjälparbete. - Intervju. - Wallenbergprojektet, Raoul.

- Översättning.

Annotation:

Raoul Wallenberg-projektet bedrevs åren 1989-1991. Syftet var att genomföra och bevara intervjuer - på ljudband och i utskrifter - med människor, som kom ihåg den svenska hjälpverksamheten i Budapest 1944-1945 och som räddats av Raoul Wallenberg. Intervjumaterialet har ordnats i två ljudbandsserier, dels originalupptagningar, dels brukskopior samt en serie med utskrifter och översättningar. Dessutom finns en översiktstabell med alfabetiskt register över de intervjuade. I samlingen ingår även värdefulla dokument från utländska arkiv. För vidare information; se uppsatser av Karl Molin (nr 83) och Paul A. Levine (nr 82).

**K. Sveriges Riksdag.
Interpellationer.**

114. Håstad, Elis, Interpellation, nr 122, ang. vissa frågor i samband med dep. sekr. Raoul Wallenbergs försvinnande, [13 november 1946]. // Riksdagens protokoll nr 36. Andra Kammaren. - Stockholm : Riksdagen, 1946. - s. 76

SAB: Occ.05 (p) - Sveriges Riksdag. Protokoll.

UDK: 328.3.053.7 (485) (093.2) - Sveriges Riksdag; politik; dess funktioner; protokoll.

- Officiella källor.

Ämnesord: Andra Kammaren. - Efterforskning. - Riksdag (Sverige).

- Spioneri. - Tillfångatagning. - Uppgift (Upplysning).

Annotation:

Interpellanten frågade, vad regeringen visste om Wallenbergs öde, och om den var beredd att tala om vad som gjorts eller skulle komma att göras för att få Wallenberg tillbaka till Sverige, eller utröna vad som hänt honom.

Interpellanten lovordar Rudolph Philipp för hans bok om Raoul Wallenberg med dess praktiska uppslag. - Interpellanten anser att utsagorna om Wallenbergs död motsägs av andra uttalanden; bl.a. av redaktör Edvard af Sandeberg, Dekanosovs besked om Wallenbergs omhändertagande, Madame Aleksandra Kollontays lugnande försäkran till fru Maj von Dardel, i februari 1945, samt Lars G:son Bergs uppgifter om att Wallenberg spionanklagades av Sovjet.

115. Erlander, Tage, Svar på interpellation, nr 122, av Elis Håstad, ang. vissa frågor i samband med leg. sekr. Raoul Wallenbergs försvinnande, [27 november 1946]. // Riksdagens protokoll nr 38. Andra Kammaren. - Stockholm : Riksdagen, 1946, s. 12-16

SAB: Occ.05 (p) - Sveriges Riksdag. Protokoll.

UDK: 328.3.053.7 (485)(093.2) - Sveriges Riksdag; Politik; dess funktioner; protokoll.

- Officiella källor.

Ämnesord: Andra Kammaren. - Audiens. - Hänvändelse. - Instruktion. - Livstecken.

- Riksdag (Sverige). - Tillfångatagning.

Anm.:

I utrikesminister Östen Undéns frånvaro besvarade statsministern Elis Håstads (h) interpellation.

Annotation:

Envoyén Söderblom underrättades, 17 januari 1945, i Moskva, av vice utrikesminister Dekanosov om att Raoul Wallenberg lyckats ta sig över till den av ryssarna erövrade delen av Budapest. De sovjetiska myndigheterna hade, hette det, vidtagit åtgärder för att skydda Wallenberg och hans egendom. Sändebudet i Moskva instruerades, i början av mars 1945, att förhöra sig om Wallenberg. Instruktion om förnyade démarcher telegraferades till Moskva den 17 mars och den 27 mars 1945. Den 25 april 1945 lovade Dekanosov att genast vidtaga erforderliga åtgärder. Den 18 maj 1945 gjorde envoyén Söderblom en ny hemställan hos Dekanosov om besked rörande Wallenbergs öde. - Den 3 januari 1946 meddelade Söderblom, att han haft ingående samtal med herr Abramov, vid utrikesministeriet, och Madame Kollontay ang. Wallenbergs försvinnande. I samband med att envoyén Söderblom, i juni 1946, lämnade ministerposten i Moskva, lovade marskalk Stalin, under en personlig audiens, att söka bringa klarhet i affären Wallenberg. När journalisten af Sandeberg, i slutet av juni 1946, berättade, att han i ett ryskt fängslager träffat en rumän och en tysk, som skulle ha sett Wallenberg i februari, gjorde beskickningen i Moskva nya démarcher hos ryska vederbörande. Den 25 juli 1946 rapporterades att dessa ej haft några upplysningar att lämna.

116. Gärde-Widemar, Ingrid, Interpellation, nr. 47, ang. redogörelse för efterforskningarna efter Raoul Wallenberg, [27 februari 1951]. // Riksdagens protokoll nr 8. Andra Kammaren.
- Stockholm : Riksdagen, 1951. - s. 25-26
SAB: Occ.05 (p) - Sveriges Riksdag. Protokoll.
UDK: 328.3.053.7 (485) (093.2) - Riksdagens funktion. Protokoll. Sverige. Officiell källa.
Ämnesord: Andra Kammaren. - Riksdag (Sverige). - Spioneri. - Tillfångatagning.
- Utrikesdepartement (Sverige).

Annotation:

Interpellanten vill veta vad Sveriges representation i Moskva utträttat eller kunnat uträtta för att undsätta Wallenberg. Hon ber utrikesministern om en fullständig redogörelse för hur efterforskningarna bedrivits och vilka åtgärder som vidtagits för att söka rädda Wallenberg. I en replik på utrikesministerns svar, säger interpellanten, att det mellan den 17 januari och den 2 februari 1945 skett en viktig förändring i Wallenbergs förhållanden. Från att tidigare ha varit omhändertagen för att beredas skydd blev han häktad därför att han misstänktes för det allvarliga brottet spioneri. Hon anser det egendomligt att dessa uppgifter, som tidigare publicerats, bl.a. i Lars G:son Bergs bok, inte alls berörts i UD:s handläggning av frågan. Med anledning härav borde démarcherna ha blivit kraftigare i tonen. Interpellanten anser att handelsförhandlingarna mellan Sverige och Sovjetunionen borde avbrytas såsom skett med Tjeckoslovakien. Hon sade, att såväl Dekanosovs som Madame Kollontays meddelanden om Raoul Wallenberg gör, att bevisbördan bör åligga den ryska och icke den svenska regeringen. Interpellanten hänvisade flera gånger till bevisen i Anders Örnes utredning och sade, att Sverige inte kan acceptera de metoder för folks försvinnande, som råder i Sovjetunionen.

117. Undén, Östen, Svar på interpellation, nr. 47, av Ingrid Gärde-Widemar (fp) ang. efterforskningarna efter Raoul Wallenberg, [22 maj 1951]. // Riksdagens protokoll nr. 20. Andra Kammaren. - Stockholm : Riksdagen, 1951.- s. 115-120
SAB: Occ.05 (p) - Sveriges Riksdag. Protokoll.
UDK: 328.3.053.7 (485)(093.2) - Sveriges Riksdag. Protokoll. Officiell källa.
Ämnesord: Andra Kammaren. - Bevis. - Efterforskning. - Fångutväxling. - Notväxling.
- Riksdag (Sverige). - Tillfångatagning. - Utredningar.

Annotation:

Utrikesministern påpekar, att UD, under de första månaderna av 1945, hyste största oro för Budapest-beskickningens medlemmar, vars öden icke var kända, men att UD saknade anledning till oro för Raoul Wallenberg, som de ryska militärmyndigheterna sade sig ha tagit under sitt beskydd. Den 23 mars 1945 fick UD veta att Budapestbeskickningen anlant till Bukarest. Den 27 mars 1945 telegraferade Utrikesdepartementet till Moskva, att det var särskilt angeläget erhålla upplysningar om Raoul Wallenberg. (Utrikesministern återopar envoyé Erik Sjöborgs utredning.) I den efterföljande debatten sade herr Yngve Häckner (fp), att Sverige inte borde nöja sig med Sovjets allmänna förklaringar eller bortförklaringar. Utrikesministern hänvisade till Vysjinskijs not, den 18 augusti 1947, enligt vilken Raoul Wallenberg var okänd för Sovjetunionen och icke fanns där. Utrikesministern sade, att Sverige icke bör göra några démarcher utan att ha några utsikter att nå ett positivt resultat. Herr Yngve Häckner menade, att Sverige, genom UD, borde avkräva ett svar från Sovjet om var den häktade Raoul Wallenberg befann sig. Utrikesministern sade sig icke förstå interpellantens och herr Yngve Häckners uppgift att Raoul Wallenberg häktats av de sovjetiska myndigheterna. Svenska regeringen har med stöd av det faktum att Raoul Wallenberg tagits i beskydd av Sovjets militära myndigheter avgivit en framställning till dess utrikesministerium. Utrikesministern citerade den svenska noten, som besvarades av Sovjet den 18 augusti 1947.

L. Utställningar.

118. **Shindler**, Colin, A taste of honey : the story of Raoul Wallenberg. - [London : Canterbury House, 1980 ?] - 17 bl. : ill.
SAB: Lz Wallenberg, R. [Bh-ea : bf (p) Church of England] - Biografi: Wallenberg, R.
- Allmänna utställningar. England. Periodica (katalog). Visad i engelska statskyrkor.
UDK: 929 Wallenberg, R. : 061.46 (420) (085) - Biografi : Wallenberg, R. : Vandrings-
utställning. England. Kataloger.
Ämnesord: Information. - Kataloger. - Utställningar.

Annotation:

Texter till en katalog i samband med en utställning om Raoul Wallenberg och förföljelsen av judar i Budapest, som författaren fått tillstånd att visa i olika kyrkor i England. En översättning till svenska av denna katalog har gjorts av Thomas Carlsson, Torsten Hèrnod, Tomas Lenhammar och Johannes Åman och finns tillgänglig hos upphovsmannen till denna bibliografi.

Bilaga:

Sammanfattning.

Mycket har skrivits om Raoul Wallenberg sedan han "omhändertogs" av Sovjet i Budapest, den 17 januari 1945. Året därpå utkom den första biografien av en österrikisk flykting, Rudolph Philipp, som funnit en fristad i Sverige. Philipp hade två syften med sin bok; dels att skildra Raoul Wallenbergs räddningsaktion, dels att påvisa att han faktiskt levde i sovjetisk fångenskap. Samma år, 1946, publicerade Valdemar Langlet, chef för Svenska Röda Korset i Budapest 1944-45, sin ögonvitnesskildring "Verk och dagar i Budapest". Han fyllde 70 år 1942.

1948 utkom ungraren Jenő Lévais väldokumenterade biografi, vilken, tyvärr, beslagtogs p.g.a. att författaren anammade kommunisternas propaganda om Raoul Wallenbergs död. Enligt denna skulle han ha mördats av pilkorsfascister i krigets slutskede.

Det första vittnesmålet om att Raoul Wallenberg befann sig i sovjetisk fångenskap kom från en svensk, Edvard af Sandeberg, som tillfångatogs av ryssarna i Berlin i juni 1945. Vid sin frigivning ett år senare, avslöjade redaktör af Sandeberg att han hört talas om Raoul Wallenberg och dennes chaufför, Vilmos Langfelder, under sin fängelsevistelse i Sovjetunionen.

Elis Håstad tog upp Wallenbergs försvinnande till diskussion i en interpellation i Andra Kammaren i november 1946. Den besvarades av statsminister Tage Erlander, som redogjorde för regeringens åtgärder. I en personlig audiens, i juni 1946, för Sveriges avgående Moskvaambassadör, Staffan Söderblom, hade Josef Stalin lovat att bringa klarhet i "affären" Wallenberg. Vi vet att Stalin inte höll det löftet.

Lars G:son Berg gav i sin bok "Vad hände i Budapest?" (1949) en realistisk skildring av räddningsaktioner, slutstrider och Röda Arméns framfart mot civilbefolkningen. Berg, som var kollega till Raoul Wallenberg och Per Anger vid svenska legationen, avslöjade att ryssarna häktat Wallenberg p.g.a. misstanke om spioneri. Av en gåtfull anledning försvann Bergs bok från bokhandeln men gavs ut på nytt 1983 med titeln "Boken som försvann: Vad hände i Budapest?"

I en interpellation i Andra Kammaren i februari 1951 slog fru Ingrid Gärde-Widemar fast att Raoul Wallenberg icke tagits i beskydd av Sovjet, som vice utrikesminister Dekanosov hade meddelat i en skrivelse, den 16 januari 1945, utan häktats som misstänkt för spioneri. Hon ville veta hur regeringen tänkte agera. I sitt svar till interpellanten, i maj 1951, sade utrikesminister Östen Undén, att Sverige inte borde göra démarcher utan att ha några utsikter att nå positiva resultat. Undén återopade vice utrikesminister Vysjinskijs not, av den 18 augusti 1947, enligt vilken Raoul Wallenberg inte fanns i Sovjetunionen och var okänd för dem. Notens avslutades med en förmodan att Wallenberg omkommit eller tillfångatagits av pilkorsanhängare.

Hösten 1950 utväxlades några italienska diplomater, som suttit fängslade i Moskva sedan andra världskriget, mot tillfångatagna kommunister i Italien. En av dessa, Claudio de Mohr, avslöjade i december 1951, att han befunnit sig i cellen intill Raoul Wallenberg i Lefortovskafängelset mellan mars 1945 och april 1948. I en värdefull artikelserie av Arne Hamrin för Dagens Nyheter, i februari 1953, redogjorde Claudio de Mohr, Giovanni Ronchi och Armando Odenigo för sin fångenskap och sin knackningskontakt med Raoul Wallenberg. Dessa vittnesmål ledde till att Sverige för första gången i en not, den 11 februari 1952, officiellt krävde, att Sovjet skulle utlämna Raoul Wallenberg. I svaret, den 16 april s.å., hänvisade Kreml till vad som redan sagts i augusti 1947; att Wallenberg icke fanns i Sovjetunionen.

Efter förbundskansler Konrad Adenauers besök i Moskva i september 1955 frigavs ett stort antal tyska krigsfångar. Dessa förhördes i genomgångslägre Friedland vid Göttingen i Västtyskland. Några av dem hade antingen suttit i samma cell som Wallenberg eller varit i kontakt med honom via murtelegrafi. De italienska och tyska vittnesmålen utgjorde bevis nog för att Sovjet tillfångatagit Raoul Wallenberg. Dessa vittnesberättelser presenterades som bevismaterial när Tage Erlander och inrikesminister Gunnar Hedlund besökte Sovjetunionen, mars-april 1956. I ett memorandum, i februari 1957, erkände Sovjet, att Raoul Wallenberg suttit fängslad i Moskva, men att han avlidit - enligt ett utlåtande av fängelseläkaren Smoltsov - till följd av en hjärtattack, den 17 juli 1947. Regeringen gav 1957 ut en vitbok med anledning av det nedslående sovjetiska beskedet. Samtidigt redovisades skriftväxlingen med Kreml och de cirka aderton vittnesmålen från f.d. italienska och tyska krigsfångar om Wallenbergs och hans chaufför Vilmos Langfelders närvaro i Lefortovo- och Lubianka-fängelserna. Överläkare A.L. Smoltsov avled den 7 maj 1953.

Joseph Wulf gav, 1958, ut en biografi över Raoul Wallenberg med uppgifter om att han kan ha förts till kolgruvorna i Vorkuta, enligt vittnen som befriats efter 1951 och påstod sig ha sett honom där.

I en not till Kreml, av den 9 februari 1959, återopade Sveriges regering vittnesmål från en icke namngiven österrikare, schweizaren Emil Brugger samt två tyskar, Horst Theodor Mulle och Gustaf Rehekampff, som oberoende av varandra hävdade, att Raoul Wallenberg vistats i Vladimirfängelset, 200 km öster om Moskva. Bruggger daterade sin knackningskontakt med Wallenberg till den 3 eller 4 augusti 1954. Mulle och Rehekampff är andrahandsuppgifter enär de fått sina upplysningar av en georgier, vid namn Simon Gogoberidze, som varit internerad i Vladimir sedan 1945.

Den 9 februari 1961 skrev statsminister Tage Erlander i ett brev till Nikita Chrusjtjov, att den svenska läkaren, professor Nanna Svartz under en konferens i Moskva i januari s.å. fått veta av sin kollega, professor Alexander Myasnikov, att Raoul Wallenberg sannolikt befann sig på ett mentalsjukhus i Moskva i ett dåligt hälsotillstånd. Vid sitt nästa samtal med den ryske professorn, i mars 1961, sade denne, att han endast fick diskutera vetenskap. De träffades vid ännu en läkarkongress i Moskva, i mars 1962, då professor Myasnikov skall ha hänvisat till diplomatiska kanaler och inte önskat föra privata samtal om Wallenberg. De brevväxlade under våren 1964 och i juli 1965 möttes Nanna Svartz och Alexander Myasnikov för sista gången i Moskva. Sveriges ambassadör Gunnar Jarring och två sovjetiska UD-män var närvarande. Professor Myasnikov tillstod, att han, i januari 1961, sagt: "Om Wallenberg lever, kanske han är sjuk". Han ansåg, att Nanna Svartz misstolkat hans ord. Fyra månader senare avled Alexander Myasnikov. Dessa samtal, som ägde rum under åren 1961-1965 och föranledde notväxlingar mellan Sverige och Sovjet, offentliggjordes först genom regeringens andra vitbok 1965.

Den 2 februari 1965 sändes ett televisionsprogram om Raoul Wallenberg, producerat av Hans Villius och Staffan Lamm. Wallenbergs medarbetare, Göte Carlsson, samt Lars och Edith Ernster intervjuades om krigsåren i Budapest. Redaktör Villius redogjorde bl.a. för innehållet i Smoltsovrappporten och för Emil Bruggers vittnesutsaga om, att Raoul Wallenberg fanns i livet, den 4 augusti 1954, i Vladimirfängelset. 1966 utkom Elsa och Hans Villius' biografi "Fallet Wallenberg", i vilken historikerparet granskar tillgängliga källor på ett systematiskt och kritiskt sätt. Särskilt Smoltsovrappporten underkastades en noggrann undersökning. Deras slutsats blev att den sovjetiske fängelseläkarens utlåtande om Raoul Wallenbergs död i Lubiankafängelset, den 17 juli 1947, sannolikt var äkta. En intensiv pressdebatt följde på bokens utgivning.

Fredrik von Dardel gav, år 1970, ut en pocketbok, i vilken han sammanfattade de fakta, som hittills framkommit om sin styvsons öde. Författaren bemötte Elsa och Hans Villius slutsats, att Raoul Wallenberg skulle vara död.

1974 utkom Börje Isaksons intressanta biografi i serien Lindblads historiska ungdomsböcker.

Expressenjournalisten Eric Sjöquist, som följt Wallenbergfrågan sedan 1965, redogjorde för flera nya vittnesmål i "Affären Raoul Wallenberg" (1974). Han följde upp ämnet i ytterligare två böcker, 1981 och 1985. Eric Sjöquist och Rudolph Philipp engagerade sig aktivt i pressdebatten om Raoul Wallenberg. Även redaktör Ingmar Lindmarker har under flera år, vid Svenska Dagbladet, gjort en betydande insats i detta sammanhang. Ett flertal journalister har under årens lopp bidragit med olika pusselbitar i mysteriet Raoul Wallenberg.

I samband med att TV 1, i februari och mars 1974, sände tre delar av programmet "Vad hände Raoul Wallenberg?", skrev docent Bernt Schiller en artikel med samma namn, i Dagens Nyheter, där han framförde följande teori. Sovjet misstänkte, att Raoul Wallenbergs räddningsverksamhet i Budapest var ett kamouflage för samarbete med Nazityskland. I krigets slutskede utnyttjade SS-chefen Himmler försöken att rädda judar för att uppnå en ensidig kapitulation i väst. Han försökte köpslå om en miljon judars liv i utbyte mot 10.000 lastbilar avsedda att sättas in mot Sovjetunionen på östfronten. Docent Schiller var knuten till TV-serien som historisk konsult. Flera värdefulla intervjuer gjordes. Producent var Gunnar Möllerstedt. I sin bok "Varför ryssarna grep Wallenberg", utgiven 1991, utvecklar professor Bernt Schiller sin tidigare teori. Liksom Elsa och Hans Villius anser Bernt Schiller, att den s.k. Smoltsovrappporten, om Raoul Wallenbergs död, är sanningsenlig.

Nya vittnesmål återuppväckte intresset för Raoul Wallenberg mot slutet av 70-talet. Dessa härrörde bl.a. från Menahem Melzer, Jefim (Efim) Moshinsky, Avraham Kalinski, makarna Jan och Eugenia Kaplan samt deras dotter Anna Bilder. Redaktör Anders Hasselbohm redogjorde för dessa vittnesutsagor genom personliga intervjuer i VeckoJournalen 1978-79.

1977 publicerades i de stora svenska dagstidningarna och i VeckoJournalen ett upprop till bildandet av en Raoul Wallenbergförening med säte i Stockholm. Dess verksamhet inleddes 1979. Flera år tidigare hade en Raoul Wallenbergkommitté verkat effektivt för att informera och utöva påtryckningar.

En artikel i The New York Times Magazine, den 30 mars 1980, av Elenore Lester och Frederick E. Werbell väckte en internationell opinion för Raoul Wallenberg och krav på hans frigivning. Enligt uppgifter från Simon Wiesenthal kunde Wallenberg ännu befinna sig vid liv i Sovjetunionen.

I februari 1979 avled Raoul Wallenbergs mor och styvfar.

I två omgångar, 1980 och 1982, offentliggjorde regeringen tidigare hemligstämplade handlingar hos UD om Raoul Wallenberg. Dessa omfattar åren 1945-1969. UD har utlovat en publicering av återstoden.

I januari 1981 ägde en internationell Raoul Wallenberghearing rum, i Stockholm, i närvaro av ett antal personligheter, vittnen och journalister. Författaren Elie Wiesel sade: *"Allt som Raoul Wallenberg en gång gjorde för oss, det måste vi nu göra för honom!"*

I oktober 1981 undertecknade president Ronald Reagan en lagtext varmed Raoul Wallenberg utnämndes till hedersmedborgare i Förenta Staterna. Makarna Anette och Tom Lantos, som räddats av Wallenberg i Budapest, hade verkat för denna sak i Washington.

I början av 1980-talet utkom flera intressanta biografier om Raoul Wallenberg; på engelska av John Bierman, Kati Marton, Harvey Rosenfeld, Elenore Lester och duon Frederick E. Werbell & Thurston B. Clarke. På tyska utkom biografier av Heiner Liechtenstein, Rudolf Ströbinger och Viktor Karelin; på franska av Jacques Derogy och Gilbert Joseph.

I Sverige gav Per Anger, 1979, ut en ögonvittnesskildring från krigsåren i Ungern. Han var anställd vid Svenska legationen i Budapest 1942-45 och gav impuls till att skyddspass framställdes åt förföljda judar.

Rudolph Philipp avled sommaren 1980 och hedrades med en nyutgåva av sin biografi, från 1946, som utökades tack vare Sten Möllerströms försorg.

1982 gav ryskfödda Nina Langlet ut en bok om sina egna och maken Valdemar Langlets ansträngningar att upprätthålla Svenska Röda Korsets hjälparbete i Budapest 1944-45. - Andres Küngs överskådliga och rikt illustrerade biografi över Raoul Wallenberg utkom 1985.

Docent Rolf Karlbom utgav, 1987, en faktpäckad bok om "Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen". Författaren hävdar, att Smoltsovrappporten är en berättande källa som måste konfronteras med andra fångars vittnesmål. Genom studier i svenska, tyska, italienska och finska arkiv har docent Karlbom lyckats rekonstruera fångrullen i Lefortovo. Med stöd av en vittneskedja, vars länkar är Willy Bergemann, Helmut Styhler, Roland Gottlieb, Josef Böhm, André Schimkévitj (Lipschitz) och F. Bajer, i samtal med en pansarlöjtnant, har Rolf Karlbom fog för sitt antagande, att Raoul Wallenberg satt fångslad i Lefortovo vid årsskiftet 1947-48. Enligt vittnesmål av Romeo Moschetti (om Zoltan Rivo), Frans Rudolf Grofner, alias Fronia, och Victor de Latry skall Raoul Wallenberg ha befunnit sig i Lefortovo ännu 1948 och 1949. Docent Karlbom anser att Raoul Wallenberg kan ha dömts till en långvarig fångenskap och undersöker uppgifter om att han kan ha förts till tvångsarbete i Vorkutas kolgruvdistrikt.

Kenne Fant utgav, 1988, en dokumentärroman om Raoul Wallenberg efter att ha studerat fallet i sex år och samtalat med 63 sovjetiska dissidenter. Han tog fasta på en upplysning, förmedlad av Chronid Lubarsky, om att Raoul Wallenberg vistades på ett psykiatriskt sjukhus i Blagovesjtjensk 1978. Ännu i december 1986 skulle Raoul Wallenberg ha befunnit sig där enligt en källa, som Kenne Fant inte ville namnge av säkerhetshänsyn.

I januari 1989 startade i Uppsala ett forskningsprojekt om Raoul Wallenberg, som arbetade efter tre riktlinjer. Huvudsyftet var att i muntliga intervjuer insamla uppgifter om Wallenberg och hans medarbetares hjälpsamhet i Budapest 1944-45. Det andra målet var att lokalisera och insamla material om den svenska legationen i Budapest under samma tid. Det tredje var att stödja forskning om räddnings- och biståndsarbete under andra världskriget. Projektet avslutades 1991 och kunde redovisa 200 intervjuer, som gjorts i åtta länder och på sex språk. Dessa spelades in på band, översattes till engelska och försågs med sökbegrepp. Utskrifterna

utgörs av c:a 10.000 maskinskrivna sidor. Tack vare medarbetare i Ungern fick projektet tillgång till värdefulla dokument hos den ungerska vetenskapsakademien, vilka Jenö Lévai använt för sin grundläggande biografi från 1948. Projektet kopierade dokument i Franklin D. Roosevelts arkiv om War Refugee Board. The American Jewish Joint Distribution Committee, i New York, ställde sin dokumentfil om Raoul Wallenberg till förfogande. De muntliga intervjuerna med utskrifter, samt dokumentsamlingen, utgör Raoul Wallenbergprojektets arkiv och finns deponerat vid Uppsala universitetsbibliotek. I varsin tidskriftsartikel har Paul Levine och Karl Molin redogjort för detta.

En del ryska källor uppger, under senare år, att Raoul Wallenberg bortfördes till Moskva där han förhöordes av NKGB och t.o.m. erbjöds bli deras agent, om han erkände brottsliga gärningar mot Sovjetunionen. Dessvärre är dessa källor, d.v.s. Oleg Gordievsky, Boris Pankin, Vadim Bakatin, Pavel Sudoplatov och Jelisej Sinitsyn ense om att Raoul Wallenberg bragtes om livet. Gordievsky, Sudoplatov och Sinitsyn skriver, att Wallenberg arkebuserades eller eliminerades. Orsaken kan ha varit att han icke ville låta sig värvas till Sovjets kontraspionage SMERSJ. Bakatin skriver att dess chef, Viktor Abakumov, undanhöll för utrikesminister Molotov att Wallenberg tillfångatagits. Boris Pankin överlämnade, som rysk utrikesminister, i november 1991, dokument från sovjetiska arkiv om Wallenbergs öde till Sveriges Moskvaambassadör, Örjan Berner. Enligt Pankin ställer korrespondensen mellan Abakumov och Molotov utom allt tvivel att ett direktiv hade getts om att Raoul Wallenberg skulle dömas och domen verkställas. Något oklart skriver Pankin, att det inte finns några dokumentära vittnesbörd om detta, men han svävar inte på målet beträffande Wallenbergs död.

I denna bibliografi återfinns ett antal monografier, vilka behandlar Nazitysklands folkmord på Europas judiska befolkning. Beslut om vad nazismen kallade för "den slutliga lösningen", d.v.s. förintelsen fattades vid en konferens i Wannsee, intill en sjö i Berlin, den 20 januari 1942. Närvarande var bl.a. Reinhard Heydrich och Adolf Eichmann. År 1953 utgav Gerald R. Reitlinger "The final solution : the attempt to exterminate the Jews of Europe 1939-1945". Denna bok betraktas som ett standardverk och har utkommit i flera nyutgåvor. Nora Levin utgav 1968 "the Holocaust : the destruction of European Jewry 1933-1945".

F.o.m. 1968 började amerikanska historiker och journalister att kritiskt granska den amerikanska statsledningens politik gentemot Nazitysklands folkmord. Journalisten Arthur D. Morse utgav detta år "While six million died : a chronicle of American apathy", följd 1970 av professor Henry L. Feingold med "The politics of rescue : the Roosevelt administration and the Holocaust, 1938-1945". Samma ämne behandlades i betydande verk av Helen Fein år 1979, Monty Noam Penkower 1983, David Wyman 1984 och Richard Breitman / Alan M. Kraut 1987. 1)

Dagspressen i Förenta Staterna tryckte många artiklar med information om hur illa Tysklands judar behandlades. Några tidningar rapporterade, 1942, inträngande om massmord på miljoner judar. 2) Mestadels var dessa artiklar endast några centimeter långa och begrävda djupt inne i tidningen. I en resolution, den 17 december 1942, bekräftade de allierade sin kännedom om Nazitysklands judeutrotning. 3) President Franklin D. Roosevelt framhöll, att Förenta Staterna skulle bestraffa rasmord och politiska mord. Trots att Gerhart Riegners rapport från Genève, i januari 1943, om antalet offer i Polen och nazisternas grymheter i Rumänien visade sig vara sann förhalade och mörklade tjänstemän vid State Department denna viktiga information. 4)

I professor Henry L. Feingolds bok kan vi läsa om hur beslutet att anförtro Raoul Wallenberg sitt uppdrag, att rädda människoliv i Budapest, formades i Förenta Staterna vid en jättelik demonstration, den 1 mars 1943, i Madison Square Garden i New York. Stadens judiska befolkning oroades över rapporterna från Europa om antalet döda i Nazitysklands förintelseläger. Några punkter i en resolution från detta möte betonade önskvärdheten av att kontakta de neutrala länderna, så att dessa skulle ingripa för att hjälpa judiska flyktingar. Rabbinen Stephen S. Wise, född i Budapest och organisatör av World Jewish Congress 1936, tog informationen om effekterna av Hitlers raspolitik på allvar. Wise var ledare för en mer traditionsbunden sionism, i Förenta Staterna, än Peter Bergson, alias Hillel Kook, som anförde en liten grupp högnationalistiska Palestinaanhängare. Båda bidrog till att upplysa den amerikanska allmänheten om nazisternas folkmord. Stephen S. Wise var en av de ledande krafterna bakom massmötet i New York, den 1 mars 1943, och god vän till president Roosevelt. Dennes finansminister, Henry Morgenthau Jr., övertygade presidenten om att mer aktivt hjälpa Europas judar. På så sätt tillkom War Refugee Board (WRB), den 22 januari 1944. Dess representant i Stockholm, Iver C. Olsen, tillika attaché vid amerikanska ambassaden, kontaktade Raoul Wallenberg. WRB behövde en observatör i Budapest, som även kunde ingripa aktivt för att hjälpa judarna. De personer som rekommenderade Raoul Wallenberg för detta farliga uppdrag, var hans affärspartner, Koloman Lauer i en firma som bl.a. importerade livsmedel från Ungern, Gilel Storch och Norbert Masur, ombud för World Jewish Congress i Sverige samt överrabbinen Marcus Ehrenpreis. Efter vissa krav, som Raoul Wallenberg ställde för att kunna utföra sitt uppdrag i

Ungern, utsågs han till legationssekreterare av Kungliga Utrikesdepartementet. Han avreste till Budapest, den 6 juli 1944, via Berlin, efter att ha tagit del av rapporter hos UD om den livshotande situationen för Budapests judar. I själva verket hade Eichmann och hans hantlangare, på ett skrämmande effektivt sätt, ihopsamlat alla judar från den ungerska landsbygden och sänt iväg dem, under obarmhärtiga former, per järnväg till Auschwitz-Birkenau. Såväl Jenő Lévai som professor Randolph L. Braham har i flera böcker utförligt skildrat de ungerska judarnas martyrium. Raoul Wallenbergs och hans medarbetares insatser nämns i erkännssamma ordalag.

Hur finansierades räddningsaktionen i Budapest? John Bierman skriver, att Förenta Staternas utrikesminister, Cordell Hull, ställde 50.000 dollar till Iver C. Olsens förfogande i en fond, som han skulle förvalta efter bästa förmåga. Enligt Jacques Derogy skall WRB ha satt in 110.000 kronor, i "exportpremier", på ett särskilt konto i Enskilda Banken för Raoul Wallenbergs räkning. Han delade med sig av dessa pengar till Nina och Valdemar Langlet, som representerade Svenska Röda Korset, så att hemlösa barn kunde placeras i hus med exterritoriellt skydd. I Gerald R. Reitlingers bok, från 1953, förekommer en uppgift om, att Raoul Wallenberg, i krigets slutskede, bekymrade sig för de medel som tilldelats honom av Joint Distribution Committee (JDC). Flera av de historiker, som författat betydande verk om förintelsen, återkommer till namnet på en amerikansk judisk välgörenhetsorganisation; The American Jewish Joint Distribution Committee. Den bildades 1914 för att bistå krigsdrabbade judar. JDC deltog i det amerikanska biståndsarbetet i Sovjetunionen, som drabbades svårt av en hungersnöd 1921-24. Genom JDC kanaliserades sparmedel från amerikanska medborgare till hjälpbehövande judar i hela världen. Särskilt under andra världskriget blev detta behov överhängande och stora summor samlades in. Den verksamhet som War Refugee Board fick igång, 1944, finansierades huvudsakligen av Joint Distribution Committee. JDC hade egna kontor i Schweiz och Frankrike och finansierade Waadah, den sionistiska motståndorganisationen. Herbert Agar 5) och professor Oscar Handlin har skildrat JDC:s historia. 6) I denna bibliografi har jag valt att ta med professor Yehuda Bauers stora verk, från 1981, om the American Jewish Joint Distribution Committee under andra världskriget. Han har även skrivit en historik om denna filantropiska organisation från 1914 till 1939, "My brother's keeper" (1971). Professor Yehuda Bauer är verksam vid Yad Vashem i Jerusalem och författare till flera böcker om judarnas tragiska öde under 1900-talet. En av de första frågorna som ställs i Bibeln är Kains "skall jag taga vara på min broder?" (1 Mos. 4 : 9-10). Professor David Kranzler har kartlagt de ortodoxa judarnas försvar mot förintelsen i "Thy brother's blood" (1987).

Ett flertal intressanta föredrag har hållits om Raoul Wallenberg genom åren. I första hand åsyftas Raoul Wallenbergsföreningen i Stockholm, vars högtidsmöten förgyllts av föredrag sedan starten 1979. En studiecirkel om Raoul Wallenberg, i Uppsala, har under åren 1984-1993 fått lyssna till särskilt inbjudna talare. Flera av dessa anföranden finns bevarade som bandinspelning och/eller manuskript. De utgör ett givande material och bör följaktligen sammanställas och katalogiseras.

När jag hösten 1995 deltog i en Internetkurs vid BIIS i Borås, valde jag att som projektarbete skriva en hemsida om Raoul Wallenberg. Ett innehållsrikt material finns att tillgå on-line, d.v.s. på nätet, tack vare United States Holocaust Memorial Museum, som invigdes, i april 1993, i Washington. Simon Wiesenthal Center i Los Angeles har sammanställt en nyttig Holocaust Glossary om termer, platser och personligheter. Min uppgift bestod i att hitta dokument och resurser inom ämnet och presentera dessa i World Wide Web, i HTML-format d.v.s. Hypertext Mark-up Language, via s.k. länkar. Så småningom hamnade jag vid stationen Cybrary of the Holocaust, där jag fann flera länkar och adresser av värde.

United States Holocaust Memorial Museum har utfärdat riktlinjer för historiker, journalister och lärare, som skall undervisa om förintelsen. Tre av dessa riktlinjer betonar vikten av att vara klar och stringent i språket, att analysera fattade beslut och att kunna urskilja vad som är fakta, opinion och lögn. Istället för att utgå ifrån att förintelsen var något oundvikligt bör vi analysera vad som gjordes och icke gjordes för att förhindra den. Det är väsentligt att skilja mellan olika bevismaterial och vittnesmål, såväl muntliga som skriftliga. För att analysera en källa på rätt sätt kan vi använda de regler och möjligheter, som hermeneutiken erbjuder, d.v.s. läran om tolkning.

- 1.) Breitman, Richard, American refugee policy and European Jewry, 1933-1945. - Bloomington : Indiana University, 1987.
- 2.) Lipstadt, Deborah R., Beyond belief : the American press and the coming of the Holocaust, 1933-1945. - New York : Free Press, 1986.
- 3.) Bauer, Yehuda, Out of the ashes. - Oxford : Pergamon, 1989.
- 4.) Blum, John Morton, From the Morgenthau diaries. - Vol. 3: Years of War, 1941-1945. - Boston : Houghton Mifflin, 1967.
- 5.) Agar, Herbert, The Saving Remnant : an account of Jewish survival since 1914 : dedicated to the workers of the Joint Distribution Committee. - London : Rupert Hart-Davis, 1960.
- 6.) Handlin, Oscar, A continuing task : the American Jewish Joint Distribution Committee, 1914-1964. - New York : Random House, 1964.

Ämnesordsindex

OBS! Siffran efter ämnesordet hänvisar till numrerad post i bibliografin.

A

Administration 83
Agendor 101
Agenter 38, 86
Allierade 8
Ambassadörer 9
Amnesty International 28, 100
Andrahandsuppgift 30
Andra Kammaren 114, 115, 116, 117
Antisemitism 19, 40, 89
Arkiv 39, 60, 76, 107, 113
Arkivstudier 9
Arkitiska fängläger 18, 25, 98
Asyl 18
Audiens 86, 115
Avdelning C 54
Avrättning 38, 60, 66, 91

B

Befrielse 8
Beslag (Konfiskation) 3, 15
Bevis 33, 45, 50, 70, 117
Bibliografier 104, 105
Biografier 97
Brevväxling 4, 31, 32, 60

C

Censur 44
Chaufförer 2, 21, 102

D

Dagböcker 26, 92
Davidsstjärnor 68
Deportation 53, 56, 63, 64, 68, 95
Diagram 22
Diplomater 20, 36, 61, 93, 94
Dissidenter 17, 100

Dokument 39, 60, 66, 74, 75, 76, 83, 95, 110, 113
Dokumentationscenter 100
Domslut 10, 37, 60
Dödsmarsch 1, 49, 84

E

Efterforskning 20, 25, 36, 71, 100, 114, 117
Efterkrigsplan 6, 15

F

Familj 7, 9, 14, 29, 31, 32, 102
Feltolkning 97
Filantropi 40, 41, 55, 63
Filmer 89, 106, 107, 108
Flygplan 50
Flyktingbyrå 41, 46, 47, 55, 105
Forskningscenter 65
Fred 111
Frigivning 20, 81, 91, 96
Fångar 5, 9, 10, 28, 29, 30, 33, 34, 37, 45, 92, 93, 102
Fängläger 26, 28, 36, 37, 50, 58, 65, 69, 71, 78, 85, 100, 102
Fångregister 10, 18
Fångutväxling 1, 40, 62, 117
Fängelser 4, 5, 10, 11, 17, 30, 33, 34, 36, 39, 51, 58, 65, 74, 85, 90, 92, 94, 99, 102, 106
Fängelsehiss 4, 29
Fängelsesjukhus 4
Förenta Nationerna 77
Förfalskning 41, 42
Förföljelse 12, 13
Förhör 3, 45, 74, 75
Förintelsen 19, 46, 47, 52, 55, 61, 72, 79, 80, 82, 87, 89, 96, 108, 111
Försvinnande 15, 44, 58
Förräderianklagelse 17

G

Ghetto 2, 19, 43, 48
Glasnost 96, 99
Gulag 22, 23, 38, 65, 69, 104

H

Handlingsfrihet 64
Handstilsexperter 76
Hedersmedborgare 11, 32, 40, 96, 109
Hemligstämpel 27, 35, 40, 88
Historievetenskap 30, 82, 83, 90
Hjälparbete 1, 11, 12, 81, 113
Hänvändelse 59, 115

I

Information 14, 27, 53, 71, 118
Initiativförmåga 77
Instruktion 59, 115
Intervju 25, 29, 82, 83, 107, 113

J

Judiska församlingen 47
Judiska Rådet 21, 87
Järnvägsstationer 56
Järnvägsvagnar 68

K

Kabinettssekreterare 27, 57
Kapitulation 24
Karakter 32, 47, 72
Kartor 65, 104
Kataloger 118
Katalogisering 105
Knackningskontakt 30, 37, 93
Kolbrytning 37, 78
Kolgruvor 78
Kommuniké 50, 70
Koncentrationsläger 6, 47, 53, 61, 64, 80, 87
Kongress (USA) 96, 109
Kreativitet 32
Krigsförbrytelse 3
Kvinnoläger 98
Köldskada 7, 100
Körsång 112

L

Lagtexter 109
Lastbilar 16, 101
Ledtråd 98
Legend 103
Lidande 103
Lilla ghattot 54, 64, 73
Livstecken 5, 14, 30, 37, 81, 115
Lägersjukhus 7, 23
Läkare 71, 78

M

Martyr 20
Massaker 2, 48
Medarbetare 1, 6, 8, 21, 22, 25, 32, 52, 56, 79, 82, 89, 106
Mentalsjukhus 17, 28, 34, 58, 62, 67, 100
Militärtjänst 84
Minnesmärken 79
Mod 80
Motstånd 21, 46, 61, 76, 80, 87
Munkavle 67
Myndigheter 32
Myteri 69
Människovärde 61, 80, 96
Mänskliga Rättigheter 80, 109, 110, 111

N

Nansenpass 13
Nedrustning 111
Neutrala länder 6, 42, 46, 47, 54, 55, 72, 73, 77
Neutralitet 55, 57, 97
Nobels fredspris 77, 104
Notväxling 33, 34, 45, 57, 59, 75, 85, 117
Nätverk 56

O

Opinion 20, 44, 81, 85, 96, 105
Orkester 98

P

Parlament (England) 85
Personakter 38
Pilkorset 15, 41, 48, 52, 72, 84, 101
Populärmusik 112
Porträtt 19
President (USA) 109
Pressdebatt 14, 70, 105
Proviantering 6, 43, 54, 64
Präst 98

Q

R

Radioprogram 71
Rehabilitering 17, 92
Rekrytering 3, 38, 66, 91
Resolution 110
Riksdag (Sverige) 59, 88, 114, 115, 116, 117
Rikspolisstyrelsen 62
Räddningsaktion 8, 36, 55, 89, 95, 103, 106, 108
Rättegång 90
Rättfärdighet 79
Röda Armén 6, 8, 38, 48, 49, 64, 86
Röda Korset 9, 12, 13, 42, 52, 54, 63, 68, 72

S

Senat (USA) 62
Separatfred 16, 24
Skulpturer 68, 107
Skyddade hus 41, 42, 53, 96
Skyddsdokument 12, 13, 41, 42, 49, 53,
Skyddslingar 6
Skyddspass 13, 49, 106
Skyddsverksamhet 43, 54, 68, 69, 72, 73, 77, 82
Smoltsovrappporten 10, 22, 33, 45, 51, 57, 59, 75, 76, 79, 90, 99
Soppkök 43

Sovjets säkerhets-
organisation 18, 24, 29, 38, 39, 45, 59, 60, 66, 74, 75, 76, 91, 92, 98
Spioneri 59, 66, 69, 114, 116
Spår 84, 94
Spionerianklagelse 3, 24
SS 24, 42, 48, 69, 87
Statsbesök 33, 45, 50, 51, 70
Statsminister (Sverige) 51, 62, 97
Stora ghattot 64, 73
Studiecirkel 99
Svenska säkerhetspolisen (SÄPO) 62
Säkerhetshänsyn 35

T

Televisionsprogram 4, 24, 106, 107, 108
Terror 42, 58, 74
Tillfångatagning 3, 21, 24, 63, 70, 86, 91, 94, 102, 108, 114, 115, 116, 117
Tortyr 69, 75
Träd 1, 79

U

Underverk 103
Ungdomsorganisation 41, 42
Ungdomsvän 21
Universitet 19, 77, 80
Uppgift (Upplysning) 100, 114
Uppväxt 11, 31, 43
Utbildning 31, 84
Utredningar 117
Utresetillstånd 73
Utrikesdepartement (Sverige) 76, 95, 116
Utrikesdepartement (USA) 86
Utrikesförvaltning (Sverige) 57
Utrikesminister (Sverige) 57
Utställningar 118

V

Vetenskap 67

Version 15, 44

Videoband 107, 108

Vitböcker 33, 34, 88

Vittnesmål 4, 5, 7, 10, 11, 15,
17, 22, 23, 25, 26, 28, 30, 75,
81, 85, 88, 92, 93, 94, 99, 106,
109, 110

Västmakter 16

W

Waadah 6, 21

Wallenbergarkivet, Raoul
83

Wallenbergdonation 83

Wallenbergföreningen,
Raoul 104, 110

Wallenberghandlingarna,
Raoul 9, 27, 35, 88

Wallenberg-hearingen,
Raoul 11, 26, 110

Wallenbergprojektet,
Raoul 75, 82, 83, 113

X

Y

Z

Å

Ä

Ö

Östfronten 16, 24

Översättning 44, 82, 83, 113

Tesaurus - en inledande förklaring.

En tesaur innehåller en standardiserad lista på indexeringstermer inom ett avgränsat ämnesområde med korsvisa hänvisningar. En tesaur visar sambanden mellan vokabulärens termer.

Ämnesorden indelas i termblock, där en s.k. trädkonstruktion avgör vilken term, som är överordnad, d.v.s. broader term (BT) eller underordnad, d.v.s. narrower term (NT). En närbesläktad s.k. related term (RT) är en självständig term, som ej behöver höra till trädkonstruktionen men som ändå placeras på samma nivå med det ämnesord, som den anknyter till. En relaterad term hänvisar alltid till ett besläktat ämnesord. En s.k. scope note (SN) förklarar deskriptorns betydelse, d.v.s. den indexeringsterm eller det ämnesord i trädkonstruktionen som skall definieras hierarkiskt och som står längst upp i termblocket. Förkortningen (UF) innebär "used for" och anger det ämnesord som används istället för maximum fyra andra synonyma eller liknande ord. (UF) följes sålunda av uppslagstermer som ej får användas hierarkiskt i tesauren. Beteckningen USE har en spegelvänd innebörd, enär den hänvisar från en uppslagsterm som ej får användas till en godkänd indexeringsterm, som även blir deskriptor en gång inom sitt termblock. Härmed avses att eliminera synonymer till förmån för ett heltäckande ämnesord.

De ord som inte är indexeringstermer men som ändå leder till det godkända ämnesordet kallas för uppslagstermer. Ämnesorden, d.v.s. indexeringstermerna, skall uppvisas i alfabetisk ordning tillsammans med uppslagstermerna i själva tesauren. Ämnesorden redovisas i ett separat ämnesordsindex. På grund härav framgår inte termblocken tydligt, varför jag, i ett appendix, har valt att illustrera några exempel av tesauren med åtföljande trädkonstruktion.

Teckenförklaring:

SN - scope note. En kortfattad förklaring till deskriptorernas betydelse, deras omfattning och begränsningar.

UF - used for; används istället för. Följes av termer som ej får användas, s.k. uppslagstermer.

USE - hänvisar från uppslagsterm, som ej får användas till utvald eller godkänd term.

BT - broader term. Hänvisar från mer specifik term till en mer allmän och överordnad term.

NT - narrower term. Hänvisar från en mer allmän term till en mer specifik och underordnad term.

RT - related term. Hänvisar till en närbesläktad och parallell indexeringsterm, som dock inte är en synonym. Den relaterade termen är självständig och rörlig men placeras på samma nivå eller gren, som det närbesläktade ordet.

Tesaurus till bibliografi över Raoul Wallenberg.

A

Administration

SN Hur Raoul Wallenberg organiserade det lilla s.k. internationella ghattot i Budapest.

BT Efterkrigsplan

NT Avdelning C

Chaufförer

Medarbetare

Agendor

SN Den minnesbok eller kalender i vilken Raoul Wallenberg nedtecknade möten och annat av betydelse under 1944.

Agenter

SN Enligt några ryska källor erbjöds Raoul Wallenberg att bli agent inom det sovjetiska kontraspionaget.

BT Spioneri

NT Rekrytering

RT Spionerianklagelse

Allierade

SN De nationer som under andra världskriget bekämpade axelmakterna.

NT Befrielse

Krigsförbrytelse

Ambassadörer

BT Utrikesförvaltning (Sverige)

NT Audiens

RT Kabinetssekreterare

Diplomater

Utrikesminister (Sverige)

American Jewish Joint Distribution Committee

USE Filantropi

Amnesty International

SN Bildades av Peter Benenson 1961. Arbetar för frigivning av personer som berövats sin frihet p.g.a. rasistiska, religiösa eller politiska skäl.

BT Filantropi

RT Röda Korset

Andrahandsuppgift

SN Uppgift som ej hämtats från upphovskällan utan i andra hand.

BT Uppgift (Upplysning)

RT Spår

Ledtråd

Andra Kammaren

BT Riksdag (Sverige)

Anförvanter USE Familj

Antisemitism

SN Fientlighet mot människor av judisk börd och judendom. Nazittyskland igångsatte en systematisk förföljelse av judar efter maktövertagandet 1933, vilket manifesterades i Nürnbergslagarna 1935.

BT Deportation

RT Förföljelse

Pilkorset

SS

Arrestering USE Tillfångatagning

Arkebusering USE Avrättning

Arkiv

BT Forskningscenter

NT Arkivstudier

RT Dokumentationscenter

Arkivstudier

BT Arkiv

RT Dokument

Kartor

Arktiska fångläger

SN Avser arktiska öar i Sovjetunionen som t.ex. Wrangels land eller Wrangels ö.

UF Wrangels land

Wrangels ö

BT Gulag

RT Fångläger

Asyl

SN Det skydd som en stat ger till en person, inom sitt territorium, som är i behov av en fristad.

NT Utresetillstånd

Audiens

SN Mötet mellan Josef Stalin och Sveriges ambassadör, Staffan Söderblom, i Kreml 15 juni 1946.

BT Ambassadörer

RT Instruktion

Auschwitzprotokollet USE Koncentrationsläger

Avdelning C

SN Åsytar den avdelning vid Svenska legationen i Budapest, som hjälpte de livshotade judarna.

BT Administration

RT Chaufförer

Medarbetare

Avrättning

SN Vissa forskare anser att Raoul Wallenberg sannolikt avrättades i sovjetisk fångenskap 1947.

UF Arkebusering

Eliminering

Likvidering

BT Terror

RT Tillfångatagning

Version

Tortyr

B

Befrielse

SN Avser Paris' befrielse, i augusti 1944, av västmakterna samt Röda Arméns s.k. befrielse av Budapest 1944-1945.

BT Allierade

RT Krigsförbrytelse

Berättande källa USE Historievetenskap

Beslag (Konfiskation)

SN Såväl Jenö Levais (1948) som Lars G:son Bergs bok (1949) beslagtogs eller drogs in kort efter utgivningen.

BT Censur

Bevis

SN Avser det bevismaterial om Raoul Wallenbergs fångenskap, som svenska regeringen framlade vid statsbesöket i Sovjet, mars-april 1956.

UF Bevismaterial

NT Efterforskning

Munkavle

Uppgift (Upplysning)

Vittnesmål

Bevismaterial USE Bevis

Bibliografier

SN Förteckning över litteratur och uppgifter i olika media om ett visst ämne.

NT Biografier

Katalogisering

Bortrövande USE Tillfångatagning

Brevväxling

SN Avser bl.a. Raoul Wallenbergs brevväxling med sin familj och olika myndigheter i Sverige och utlandet. Även korrespondens mellan Eugenia Kaplan och sin dotter Anna Bilder samt mellan Molotov och Abakumov.

UF Korrespondens

BT Myndigheter

RT Familj

Biografier

BT Bibliografier

RT Katalogisering

Blå volymerna USE Wallenberghandlingarna, Raoul

C

Cellgrannar USE Fångar

Censur

NT Beslag (Konfiskation)

Chaufförer

SN Flera chaufförer hjälpte Raoul Wallenberg i Budapest. Här åsyftas främst Vilmos Langfelder som tillfångatogs samtidigt, i januari 1945, och bortfördes till Moskva. Ej heller frisläppt.

BT Administration

RT Avdelning C

Medarbetare

D

Dagböcker

SN General G. Kuprianovs dagboksmanuskript utsmugglades till Väst och presenterades i Sverige, 1979, av Avraham Kalinski, f.d. fänge i Gulag.

BT Rehabilitering

RT Förräderianklagelse

Davidstjärnor

SN Nazityskland anmodade den judiska befolkningen i de ockuperade länderna att sy fast gula Davidstjärnor av tyg på sina kläder.

BT Förföljelse

Deportation

SN Nazityskland tvångsförflyttade sex miljoner människor av judisk börd till koncentrationsläger där de sattes i hårt arbete och avlivades.

BT Koncentrationsläger

RT Dödsmarsch

NT Antisemitism

Förföljelse

Pilkorset

SS

Diplomater

BT Utrikesförvaltning (Sverige)

NT Utredningar

Vitböcker

RT Ambassadörer

Kabinettssekreterare

Utrikesminister (Sverige)

Dissidenter

SN Beteckning för "oliktänkande" i
Sovjetunionen och Östeuropa 1965-1990.
BT Glasnost

Dokument

BT Dokumentationscenter
RT Arkivstudier
Diagram
Kartor

Dokumentationscenter

SN Avser bl.a. framlidne Chronid Lubarskijs
dokumentationscenter i München
BT Forskningscenter
NT Diagram
Dokument
Kartor
RT Arkiv

Dokumentärfilmer USE Filmer

Domslut

SN Raoul Wallenberg kan ha dömts av Sovjet,
vid en rättegång, till långvarig fängenskap.
NT Rättegång

Dödsmarsch

SN När järnvägsförbindelsen till Auschwitz för-
störts av de allierades bomber tvingades 37.000
judar av nazister och pilkorsanhängare att mar-
schera från Budapest till Hegyeshalom, vid
gränsen till Österrike. Dessa s.k. dödsmarscher
varade mellan 13 november och 10 december 1944.
10.000 människor beräknas ha omkommit.
BT Koncentrationsläger
RT Deportation

E

Efterforskning

UF Efterspaning
BT Bevis
NT Ledtråd
Spår

Efterkrigsplan

SN Raoul Wallenberg hade en plan för Budapests
återuppbyggnad efter kriget.
UF Återuppbyggnadsplan
NT Administration

Efterspaning USE Efterforskning

SN Raoul Wallenbergs anförvanter och släkt.
UF Anförvanter
Släkt
BT Myndigheter
NT Uppväxt
RT Brevväxling

Feltolkning

SN Avser de felaktiga slutsatser som författare
och historiker kan dra av sitt källmaterial.
BT Historievetenskap
RT Intervju

Filantropi

SN Avser i första hand den amerikanska
välgörenhetsorganisationen American Jewish
Joint Distribution Committee.
UF The American Jewish Joint Distribution
Committee
NT Amnesty International
Flyktingbyrå
Röda Korset

Filmer

UF Dokumentärfilmer
BT Information
NT Videoband
RT Televisionsprogram
Pressdebatt
Radioprogram

Flygplan

SN Avser Flygvapnets DC-3:a, vilken försvann
öster om Gotska Sandön, 13 juni 1952, med åtta
mans besättning. Ett Catalinaplan besköts av sovje-
tiska MIG-plan, när det spaningsflög, 16 juni s.å.
BT Statsminister (Sverige)
RT Riksdag (Sverige)
Statsbesök

Flyktingbyrå

SN På inrådan av finansdepartementet och dess
chef, Henry Morgenthau Jr., inrättade president
Franklin D. Roosevelt War Refugee Board, i janu-
ari 1944, för att söka rädda de europeiska judar,
som Nazityskland ännu inte hade förintat.
UF War Refugee Board
BT Filantropi
RT Röda Korset

Frigivning

NT Fångutväxling

Forskningscenter

SN Här avses det forskningscenter som Avraham Shifrin förestår i Israel.
NT Arkiv
Dokumentationscenter

Fred

NT Förenta Nationerna
Nedrustning
Neutralitet

Fångar

UF Cellgrannar
Krigsfångar
Medfångar
BT Fångutväxling
NT Förhör
Knackningskontakt
Livstecken
Fångregister

Fångläger

UF Sibiriska fångläger
BT Gulag
NT Kolgruvor
Köldskada
Lägersjukhus
Myteri
Mentalsjukhus
RT Arktiska fångläger
Kvinnoläger

Fånglistor USE Fångregister**Fångregister**

SN Förteckning över fångar i ett visst fängelse eller fångläger.
UF Fånglistor
Fångrullor
BT Fångar
RT Förhör
Livstecken

Fångrullor USE Fångregister**Fångutväxling**

SN En del länder, t.ex. Schweiz och Italien, kvarhöll sovjetiska spioner för att kunna utväxla dem mot landsmän som tillfångatagits av Sovjet.
BT Frigivning
NT Fångar

Fängelser

NT Fängelsehiss
Fängelsesjukhus

Fängelsehiss

BT Fängelser

Fängelsesjukhus

BT Fängelser
NT Smoltsovrapporten

Förenta Nationerna

BT Fred
NT Nedrustning
Neutralitet

Förfalskning

SN Den judiska befolkningen i Ungern var hotad till livet. Därför var efterfrågan av skyddsdokument stor. Förfalskningar av godkända skyddspass skedde i stor skala. I slutet av kriget hamnade skyddshandlingar i orättmätiga händer d.v.s. hos nazister och pilkorsare.
BT Skyddspass

Förföljelse

BT Deportation
NT Davidsstjärnor
RT Antisemitism
Pilkorset
SS

Förhör

BT Fångar
RT Fångregister
Livstecken

Förintelsen

SN Nazitysklands folk mord på Europas judiska befolkning under andra världskriget. Sex miljoner människor beräknas ha bragts om livet.
NT Konzentrationsläger

Försvinnande

SN Avser uppgiften om att Raoul Wallenberg försvann eller omkom i Ungern. Denna version höll kommunisterna länge fast vid.
BT Terror
RT Tillfångatagning
Version

Förräderianklagelse

SN Förre krigshjälten, general Gennadij Kuprianov, som deltog i Vinterkriget mot Finland, arresterades 1948 för påstått samröre med partifinder. Han satt i fängelse i åtta år.
BT Rehabilitering
RT Dagböcker

G

Ghetto

SN Gemensam beteckning för såväl det stora som det lilla, internationella, ghattot i Budapest 1944-45.

NT Lilla ghattot
Massaker
Proviantering
Stora ghattot

Glasnost

SN Under 1970- och 1980-talen efterlyste sovjetiska samhällsvetare och dissidenter *glasnost* med innebörden informationsfrihet. I Michail Gorbatsjovs politiska programförklaring för sitt land ingick *glasnost* i betydelsen öppenhet, demokratisering, personligt ansvarstagande, kort sagt *perestrojka*, d.v.s. förändring.

NT Dissidenter

Gulag

SN Den administrativa ledningen för ett utbrett system av fång- och arbetsläger i Sovjetunionen.

NT Arktiska fångläger
Fångläger
Kvinnoläger

H

Handlingskraft

SN En av Raoul Wallenbergs karaktärsegenskaper.

BT Karaktär

RT Initiativförmåga
Mod
Rättfärdighet

Handstilsexperter

SN Fängelseläkaren Smoltsovs skriftliga besked, enligt vilket Raoul Wallenberg skulle ha avlidit i juli 1947, har granskats och prövats, i original, av såväl ryska som svenska handstilsexperter. Dess äkthet har godkänts.

BT Smoltsovrapporten

Hedersmedborgare

SN För att hedra Raoul Wallenberg och underlätta amerikansk efterspaning utsågs han till hedersmedborgare i Förenta Staterna den 5 oktober 1981.

BT President (USA)

NT Lagtexter

RT Kongress (USA)

Hjälparbete

UF Hjälperksamhet

BT Räddningsaktion

RT Järnvägsstationer
Nätverk

Hemligstämpel

SN I två omgångar, 1980 och 1982, offentliggjorde utrikesdepartementet (UD) tidigare hemligstämplade dokument i Wallenbergärendet. Dessa sträcker sig fram t.o.m. 1969. Återstoden är sekretessbelagd tillsvidare

UF Sekretess

BT Wallenberghandlingarna, Raoul

RT Säkerhetshänsyn

Hemställan USE Hänvändelse

Historisk kvarleva USE Historievetenskap

Historievetenskap

SN Åsytar olika historiska metoder och bedömningar som t.ex. källkritik, källstudier, muntlig historia, historisk kvarleva och berättande källa.

UF Berättande källa
Historisk kvarleva
Källkritik
Muntlig historia

BT Vetenskap

NT Feltolkning
Intervju

Hjälperksamhet USE Hjälparbete

Hänvändelse

SN Åsytar en diplomatisk uppmaning till eller förfrågan hos Kreml i fallet Raoul Wallenberg och andra ouppklarade övergrepp.

UF Hemställan

BT Utrikesminister (Sverige)

RT Notväxling

I

Information

SN Avser information om Raoul Wallenberg.

BT Opinion

NT Filmer
Pressdebatt
Radioprogram
Studiecirkel
Televisionsprogram
Utställningar

Initiativförmåga

SN Avser ett karaktärsdrag hos Raoul Wallenberg.

BT Karaktär

RT Handlingskraft
Mod

Internationell opinion USE Opinion

Internationella ghattot USE Lilla ghattot

Internationella Röda Korset USE Röda Korset

Instruktion

SN Avser utrikesdepartementets instruktioner, i fallet Wallenberg, till svenska ambassaden i Moskva.

BT Kabinettssekreterare

RT Notväxling

Audiens

Intervju

SN Avser såväl skriftliga som muntliga intervjuer.

BT Historievetenskap

RT Feltolkning

J

Judiska Församlingen

SN Avser den Mosaiska församlingen i Stockholm. Överrabbin Marcus Ehrenpreis var dess församlingledare 1914-1941.

Judiska Rådet

SN Dess uppgift var att orientera den inre fronten i Ungern om nazisternas avsikter, att varna landsmännen och uppmana dem att gå under jorden istället för att lyda order. Dessutom skulle dess ledare orientera utlandet och be om hjälp samt förhandla med SS om uppskov och upphörande av deportationer. Det tvingades till samarbete med SS.

BT Motstånd

NT Ungdomsvän

RT Waadah

Järnvägsstationer

SN Raoul Wallenberg och hans medarbetare utförde räddningsverk vid järnvägsstationen Jósefváros i Budapest samt vid olika anhalter på väg till Hegyeshalom och Auschwitz-Birkenau.

BT Räddningsaktion

NT Järnvägsvagnar

RT Nätverk

Hjälparbete

Järnvägsvagnar

SN Raoul Wallenberg och hans medarbetare räddade många judiska liv, som redan befann sig i järnvägsvagnar, genom att be dem uppvisa skyddshandlingar och allsköns dokument med officiell prägel, t.ex. körkort, skattekvitton och vaccinationsintyg.

BT Järnvägsstationer

K

Katalogisering

SN Bibliografisk beskrivning av en bok eller ett annat verk.

BT Bibliografier

RT Biografier

Kabinettssekreterare

SN Utrikesdepartementets högste ämbetsman, motsvarande statssekreterare i andra departement. Titeln infördes av Gustaf III år 1791.

BT Utrikesförvaltning (Sverige)

NT Instruktion

RT Ambassadörer

Diplomater

Utrikesminister (Sverige)

Karaktär

SN Avser Raoul Wallenbergs karaktär och egenskaper.

NT Handlingskraft

Initiativförmåga

Kreativitet

Mod

Rättfärdighet

Kapitulation

SN I krigets slutskede köpslog SS' Reichsführer Heinrich Himmler med 1 miljon judars liv i ersättning för 10.000 lastbilar att sättas in på östfronten. Syftet var att uppnå en ensidig kapitulation i väst för att sedan fortsätta kriget mot Sovjetunionen.

BT Separatfred

RT Lastbilar

Kartor

SN Avser kartor över sovjetiska fångläger och fängelser.

BT Dokumentationscenter

RT Arkivstudier

Diagram

Dokument

Kataloger

SN Avser kataloger vid utställningar om Raoul Wallenberg.

BT Utställningar

KGB USE Sovjets säkerhetsorganisation

Kidnappning USE Tillfångatagning

Knackningsförbindelse USE Knackningskontakt

Knackningskontakt

SN Raoul Wallenberg telegraferade meddelanden till sina cellgrannar via knackningar i cellväggen.

UF Murtelgrafi

Knackningsförbindelse

BT Fångar

RT Livstecken

Kolbrytning

BT Kolgruvor

Kolgruvor

SN Avser kolgruvorna i Sovjetunionen, främst i Vorkuta, Pechora och Chalmer-Ju.
BT Fångläger
NT Kolbrytning
RT Myteri

Kommuniké

SN Efter det svenska statsbesöket i Sovjetunionen, mars-april 1956, utfärdades en kommuniké, i vilken Raoul Wallenberg omnämndes. Den publicerades i sovjetisk och svensk press.
BT Statsbesök

Koncentrationsläger

SN Används som samlingsrubrik för lägren i Auschwitz-Birkenau och det s.k. Auschwitzprotokoll, vilket författades på grundval av de vittnesmål, som Rudolf Vrba och Alfred Wetzler avgav efter att ha lyckats fly därifrån i april 1944.
UF Auschwitzprotokollet
BT Förintelsen
NT Deportation
Dödsmarsch

Kongress (USA)

BT President (USA)
NT Senat (USA)
RT Hedersmedborgare
Utrikesdepartement (USA)

Kontraspionage USE Sovjets säkerhetsorganisation

Korrespondens USE Brevväxling

Kreativitet

BT Karaktär
RT Mod
Rättfärdighet

Krigsfångar USE Fångar

Krigsförbrytelse

SN Avser såväl nazisternas, pilkorsarnas som Röda Arméns krigsförbrytelser i Ungern 1944-45.
BT Allierade
NT Röda Armén
RT Befrielse

Kvinnoläger

SN Det fanns kvinnoläger i Gulag, bl.a. i Gorkijregionen.
BT Gulag
RT Fångläger

Körsång

SN Asyftar kören i den "Hyllningssång till Raoul Wallenberg", av Ann Pollack, som Carola Häggkvist-Sörgaard har sjungit in.
BT Populärmusik
RT Orkester

Köldskada

SN Enligt ett av säkerhetshänsyn icke namngivet vittne vårdades en "äldre och kutryggig svensk", i december 1986, för köldskador på foten i Blagovestjenks lägersjukhus i Sovjetunionens Amur-region (se post nr 7 och nr 100).
BT Fångläger
RT Läkare

Källkritik USE Historievetenskap

L

Lagtexter

SN Avser den lagtext varigenom Raoul Wallenberg blev hedersmedborgare i Förenta Staterna 1981.
BT Hedersmedborgare
RT Senat (USA)

Lastbilar

SN I krigets slutskede försökte H. Himmler och Nazitysklands utrikesminister, J. von Ribbentrop, att få kontakt med de allierade och utnyttja kvarlevande judar i lägren för att uppnå en separatfred. A. Eichmann erbjöd den judiska motståndsgenerationen Waadah en miljon judar mot 10.000 lastbilar att sättas in enbart på östfronten.
BT Östfronten
RT Kapitulation

Ledtråd

BT Efterforskning
RT Andrahandsuppgift
Präst
Spår

Legend

SN Raoul Wallenbergs räddningsaktion i Budapest är legendarisk.
NT Lidande
Martyr
Underverk

Lidande

SN Raoul Wallenberg fick både se och utstå mycket lidande
BT Legend
RT Martyr
Underverk

Likvidering USE Avrättning

Lilla ghettot

SN De cirka 37.000 judar i Budapest som ansökte om skyddsdokument och utresetillstånd härbärgerades i hus, vilka stod under de neutrala ländernas beskydd genom exterritorialrätt. Detta s.k. internationella ghetto kom att ligga intill det stora, allmänna, ghattot på Pest-sidan.
UF Internationella ghattot
BT Ghetto
RT Massaker
Provisionering
Stora ghattot

Livstecken

SN Avser olika tecken på att Raoul Wallenberg skulle kunna befinna sig vid liv.
BT Fångar
RT Fångeregister
Förhör
Knackningskontakt

Lägersjukhus

SN Vid Raoul Wallenberghearingen i Stockholm, i januari 1981, framkom uppgifter, förmedlade av Chronid Lubarskij, att en "gammal svensk man" vårdats på ett lägersjukhus i Blagovestjensk, i Amurregionen, vid gränsen till Kina. - Åsytar även att Jurij Belov fördes till sjukhuslägret i Barashevko (se post nr. 23). Enligt A. Shiffrins guide fanns ett sjukhusläger och ett kvinnoläger i Barashevo, Mordvinien (se post nr. 65).
BT Fångläger
NT Läkare
RT Mentalsjukhus

Läkare

SN Menahem Melzer meddelade Simon Wiesenthal, i mars 1974, att han, som läkare, undersökte Raoul Wallenberg i lägret Chalmer-Ju, norr om Vorkuta, sommaren 1948.
BT Lägersjukhus
RT Köldskada

M

Martyr

BT Legend
RT Lidande
Underverk

Massaker

SN I slutet av 1944 planerade nazisterna en massaker på det stora ghattot i Budapest med dess 70.000 invånare. Även det lilla ghattot var hotat.
BT Ghetto
RT Lilla ghattot
Stora ghattot

Medarbetare

SN Samlingsbegrepp för Raoul Wallenbergs medarbetare i Budapest inklusive kolleger vid Svenska legationen.
BT Administration
RT Avdelning C
Chaufför

Minnesmärken

SN För att hedra Raoul Wallenberg.
NT Nobels Fredspris
Porträtt
Skulpturer
Träd

Medfångar USE Fångar

Mentalsjukhus

SN Enligt Nanna Svartz skulle professor Alexandr Myasnikov ha sagt till henne i Moskva, i januari 1961, att Raoul Wallenberg befann sig på ett mentalsjukhus i ett mycket dåligt tillstånd.
UF Psykiatriska sjukhus
BT Fångläger
RT Lägersjukhus

Militärtjänst

SN Avser Raoul Wallenbergs militärtjänst. Han blev sergeant och var aktiv inom Hemvärnet, som instruktör.
BT Myndigheter
RT Uppväxt

Mod

SN Avser ett karaktärsdrag hos Raoul Wallenberg.
BT Karaktär
RT Handlingskraft
Initiativförmåga
Kreativitet
Rättfärdighet

Motstånd

SN Avser den inre, judiska, fronten i Budapest och Ungern.
NT Judiska Rådet
Waadah

Munkavle

SN Enligt Nanna Svartz beordrades Aleksandr Myasnikov, efter deras samtal i januari 1961, av Nikita Chrusjtjov att inte avslöja vad han visste om Raoul Wallenberg.
BT Bevis
RT Uppgift (Upplysning)
Vittnesmål

Muntlig historia USE Historievetenskap

Murtelegrafi USE Knackningkontakt.

Myndigheter

SN Raoul Wallenberg sände brev till sin familj och till olika myndigheter i Ungern, Sverige och Förenta Staterna år 1944. I fångenskap skrev han, sommaren 1946, ett protestbrev till Josef Stalin.

NT Brevväxling
Familj
Militärtjänst

Människovärde

NT Mänskliga Rättigheter

Myteri

SN Avser myterierna i Sovjetunionens kolgruve-distrikt; Pechora 1948 och Vorkuta 1953.

BT Fångläger
RT Kolgruvor

Mänskliga Rättigheter

BT Människovärde

N

Nansenpass

SN Identitetshandling vilken ger rättslig status och allmänt rättsskydd åt "statslös" flykting. Skapades, 1922, på initiativ av Fridtjov Nansen.

BT Skyddsdocument
RT Skyddspass

Nedrustning

BT Fred
RT Förenta Nationerna
Neutralitet

Neutrala länder

SN Avser de neutrala länderna under andra världskriget och deras beskickningar i Budapest, d.v.s. Sverige, Schweiz, Spanien, Portugal, Turkiet och Vatikanstaten.

NT Skyddsverksamhet

Neutralitet

SN Åsyftar Sveriges alliansfrihet i fredstid och neutralitet i krig.

BT Fred
RT Förenta Nationerna
Nedrustning

Notväxling

SN Utbyte av diplomatiska skrivelser mellan Sverige och Sovjetunionen om Raoul Wallenberg.

BT Utrikesminister (Sverige)
RT Hänvändelse
Instruktion

NKGB (1943-46) USE Sovjets säkerhetsorganisation

Nätverk

SN Avser det nätverk av personer, som höll Raoul Wallenberg och hans medarbetare underrättade om förestående deportationer och livshotande aktioner mot judarna.

BT Räddningsaktion
RT Hjälparbete
Järnvägsstationer

Nobels fredspris

SN Redan 1947 föreslogs Raoul Wallenberg till Nobels fredspris av framstående personligheter, bl.a. Albert Einstein och Martin Buber.

BT Minnesmärken
RT Porträtt
Träd

O

Omhändertagning USE Tillfångatagning

Opinion

SN Övergripande begrepp för olika faktorer, som samverkar till att ge information om och skapa opinion för Raoul Wallenberg.

UF Internationell opinion
Svensk opinion
Världsopinion
NT Information

Orkester

SN Enligt Natalia Sjinkarenko skulle Raoul Wallenberg ha sjungit och spelat handklaver i en orkester, som, i september 1955, besökte det kvinnoläger i Gorkijregionen, där hon befann sig. (Se post nr. 98).

BT Populärmusik
RT Körsång

P

Parlament (England)

SN Åsyftar medlemmar av underhuset, House of Commons, och överhuset, House of Lords.

Personakter

SN Dossier över Raoul Wallenberg inom Sovjets säkerhetsorganisation.
BT Spionerianklagelse
RT Rekrytering

Proviantering

BT Ghetto
NT Soppök
RT Lilla ghettot
Stora ghettot

Porträtt

SN Avser porträtt, vilka föreställer Raoul Wallenberg.
BT Minnesmärken
RT Nobels Fredspris
Skulpturer

Pilkorset

SN Ungersk fascistisk och antisemitisk organisation, bildad 1939. Anhängarna till Pilkorset (Nyilas) var nazisternas villiga redskap vid deportationerna av den judiska befolkningen i Ungern. Upplöstes 1945.
BT Deportation
RT Antisemitism
Förföljelse
SS

Populärmusik

SN Avser en hyllningssång till Raoul Wallenberg.
NT Körsång
Orkester

President (USA)

NT Hedersmedborgare
Kongress (USA)
Utrikesdepartement (USA)

Pressdebatt

BT Information
RT Filmer
Radioprogram
Televisionsprogram
Utställningar

Präst

SN En katolsk präst, Dmitrij Diduj, uppgav för Natalija Sjinkarenko i ett kvinnoläger i Gorkij-regionen, i september 1955, att en medlem i en besökande orkester var Raulis Valenbergis, d.v.s. egentligen Raoul Wallenberg (se nr. 98).
BT Vittnesmål
RT Ledtråd
Spår

Psykiatriska sjukhus USE Mentalsjukhus

Q

R

Radioprogram

BT Information
RT Filmer
Pressdebatt
Televisionsprogram

Rehabilitering

SN General Gennadij G. Kuprianov återupprättades 1956 och frisläpptes ur fängelse i ett dåligt hälsotillstånd.
NT Dagböcker
Förräderianklagelse

Resolution

SN Samfällt uttalande efter Raoul Wallenberg-hearingen i Stockholm, i januari 1981, med krav på att Sovjetunionen skulle frige honom.
BT Wallenberghearingen, Raoul

Rekrytering

SN Vissa sovjetiska källor uppger att Raoul Wallenberg erbjöds arbeta för Sovjets säkerhetsorganisation (se t.ex. 38, 66 och 91). - Greve Tolstoy-Kutusov, anställd vid Svenska legationen i Budapest, rekryterades av Sovjets hemliga polis för att handlägga utlänningsfrågor (se post nr. 3).
BT Agenter
RT Personakter

Riksdag (Sverige)

BT Statsminister (Sverige)
NT Andra Kammaren
RT Flygplan
Statsbesök

Rikspolisstyrelsen

BT Statsminister (Sverige)
NT Svenska säkerhetspolisen (SÄPO)

Räddningsaktion

NT Hjälparbete
Järnvägsstationer
Nätverk

Rättegång

SN En del analytiker anser, att Sovjet avrättade Raoul Wallenberg, medan andra menar att han vid en rättegång dömdes till ett långvarigt straff (se t.ex. post nr. 90).
BT Domslut

Rättfärdighet

BT Karaktär
RT Handlingskraft
Kreativitet
Mod

Röda Armén

SN Annat namn för Sovjetunionens bolsjevik-armé. Namnbyte till Sovjetarmén efter andra världskriget.
BT Krigsförbrytelse

Röda Korset

- SN Innefattar såväl Svenska som Internationella Röda Korset.
- UF Internationella Röda Korset Svenska Röda Korset
- BT Filantropi
- RT Amnesty International Flyktingbyrå

S

Sekretess USE Hemligstämpel

Sibiriska fångläger USE Fångläger

Senat (USA)

- SN Ett senatsförhör ägde rum i Washington D.C., den 1 februari 1973, med bl.a Avraham Shifrin.
- BT Kongress (USA)
- RT Lagtexter

Separatfred

- SN När allt hopp om seger var ute önskade SS-ledaren H. Himmler förhandla med västmakterna om bl.a. en separatfred för att koncentrera resurserna mot Sovjetunionen.
- BT Västmakter
- NT Kapitulation
- RT Östfronten

Skulpturer

- SN Avser Pál Pátzais relief av Raoul Wallenberg på sockeln till en större skulptur, vilken bortfördes av kommunisterna i Budapest natten före avtäckningen, i april 1948. Imre Vargass staty avtäcktes i Budapest 1987. Den hyllar föregångaren.
- BT Minnesmärken
- RT Porträtt

Skyddshandlingar USE skyddsdokument

Skyddade hus

- SN Ca 35 hus ställdes till Raoul Wallenbergs förfogande av välvilliga Budapestbor. De bepryddes med svenska flaggor och beskickningsskyltar. Tack vare exterritorialrätt stod husen under svenskt beskydd, där antisemitiska lagar inte fick tillämpas. Andra neutrala ambassader och Röda Korset följde snart exemplet.
- BT Skyddslingar
- RT Skyddspass

Skyddslingar

- SN Beteckning för de livshotade judar, som inkvarterades i det lilla s.k. internationella ghettot.
- BT Skyddsverksamhet
- NT Skyddsdokument
- Skyddade hus

Skyddsdokument

- SN Avser skyddshandlingar i stort men särskilt de skyddsdokument, vilka utfärdades av Röda Korset i Budapest och undertecknades av dess chef Valdemar Langlet. De såg annorlunda ut än Svenska legationens skyddspass.
- UF Skyddshandlingar
- BT Skyddslingar
- NT Nansenpass
- Skyddspass

Soppkök

- BT Proviantering

Skyddspass

- SN Utfärdades av Svenska legationen i Budapest och undertecknades av ministern, envoyé Carl-Ivan Danielsson samt, efter den 7 juli 1944, även av Raoul Wallenberg.
- BT Skyddsdokument
- NT Förfälskning
- RT Nansenpass
- Skyddade hus

Skyddsverksamhet

- SN Avser den skyddsverksamhet som Raoul Wallenberg och representanter för de neutrala beskickningarna, inklusive den påvlige nuntien, organiserade i Budapest 1944-45.
- BT Neutrala länder
- NT Skyddslingar

Släkt USE Familj

Smoltsovrapporten

- SN Fängelseläkaren A.L. Smoltsovs handskrivna besked enligt vilket Raoul Wallenberg skulle ha avlidit i Ljubljankafängelset, natten till den 17 juli 1947, till följd av en hjärtinfarkt.
- BT Fängelsesjukhus
- NT Handstilsexperter

Sovjets säkerhetsorganisation

- SN Samlingsrubrik för NKVD (1934-1943), NKGB (1943-1946), MGB (1946-1953) och KGB (1954-1991) inklusive den militära underrättelseorganisationen GRU samt spionage, kontraspionage, inre säkerhet och gränsövervakning.
- UF Kontraspionage
- UF NKGB
- UF KGB
- NT Spioneri

Spioneri

- BT Sovjets säkerhetsorganisation
- NT Agenter
- Spionerianklagelse

Spionerianklagelse

SN Raoul Wallenberg anklagades av Sovjets säkerhetsorganisation för att ha spionerat dels åt Nazityskland, dels åt Förenta Staterna.

BT Spioneri

NT Personakter

RT Agenter

Spår

BT Efterforskning

RT Andrahandsuppgift

Ledtråd

Präst

SS

SN (ty. Schutz-Staffel, eg. skyddsskvadron).

Nazitysklands säkerhetsorganisation. Inbegriper

SD (Sicherheitdienst) och Gestapo (Geheime Staatspolizei).

BT Deportation

RT Antisemitism

Förföljelse

Pilkorset

Statsbesök

SN Avser bl.a. det svenska statsbesöket i Sovjetunionen mars-april 1956.

BT Statsminister (Sverige)

NT Kommuniké

RT Flygplan

Riksdag (Sverige)

Statsminister (Sverige)

NT Flygplan

Riksdag (Sverige)

Rikspolisstyrelsen

Statsbesök

Stora ghettot

SN I november 1944 tvingades 70.000 människor av judisk börd samman kring sina synagogor och skolor i ett allmänt inhägnat ghetto i Budapest.

BT Ghetto

RT Lilla ghettot

Massaker

Provisionering

Studiecirkel

SN I Uppsala startades 1984 en studiecirkel om Raoul Wallenberg. Dess verksamhet pågick t.o.m. 1993, d.v.s. i tio år.

BT Information

RT Utställningar

Svensk opinion USE Opinion

Svenska Röda Korset USE Röda Korset

Svenska säkerhetspolisen (SÄPO)

BT Rikspolisstyrelsen

Säkerhetshänsyn

SN Av hänsyn till uppgiftsgivares anhöriga, som befunnit sig i Sovjetunionen eller Östeuropa, har Sveriges regering ännu icke offentliggjort återstoden av Raoul Wallenberghandlingarna; från 1970 till i dag. Enligt UD kommer detta att ske.

BT Wallenberghandlingarna, Raoul

RT Hemligstämpel

T

Televisionsprogram

SN Om Raoul Wallenberg.

BT Information

RT Filmer

Radioprogram

Pressdebatt

Utställningar

Terror

SN Många oskyldiga människor omkom under Hitlers och Stalins terror.

NT Avrättning

Försvinnande

Tillfångatagning

Tortyr

Version

Tillfångatagning

SN Raoul Wallenberg tillfångatogs av Röda Armén och Sovjets säkerhetsorganisation i Budapest, i januari 1945.

UF Arrestering

Bortrövande

Kidnappning

Omhändertagning

BT Terror

RT Avrättning

Försvinnande

Tortyr

Version

Tortyr

BT Terror

RT Avrättning

Tillfångatagning

Träd

SN Minst fem träd har planterats vid Yad Vashem i Jerusalem till minne av Raoul Wallenberg och hans medarbetares insatser i Ungern under andra världskriget.

BT Minnesmärken

RT Nobels Fredspris

U

Underverk

SN Raoul Wallenbergs räddningsaktion i Budapest har i många fall karaktären av underverk.
BT Legend
RT Lidande
Martyr

Ungdomsvän

SN Raoul Wallenberg lärde känna Lászlo Petö i Thonon-les-Bains, intill Genève, där han vistades för att lära sig franska 1929.
BT Judiska Rådet

Ungdomsorganisation

SN De sionistiska ungdomsrörelserna förfalskade tiotusentals skyddsdokumentet och såg till att allt fungerade i det lilla ghetton. De organiserade sig i arbetsgrupper.
BT Waadah

Universitet

BT Utbildning
RT Vetenskap

Uppgift (Upplysning)

BT Bevis
NT Andrahandsuppgift
RT Munkavle
Vittnesmål

Uppväxt

BT Familj
RT Militärtjänst

Utbildning

SN Gäller i första hand Raoul Wallenbergs utbildning.
NT Universitet
Vetenskap

Utredningar

SN Avser främst envoyé Erik Sjöborgs utredning om Wallenbergärendet, åberopad av utrikesminister Östen Undén i ett interpellationssvar, den 22 maj 1951, men även Anders Örnes utredning, vilken fru Ingrid Gärde-Widemar hänvisar till i en interpellation, den 27 februari 1951, i Andra Kammaren.
BT Diplomater
RT Vitböcker

Utrikesminister (Sverige)

BT Utrikesförvaltning (Sverige)
NT Hänvändelse
Notväxling
RT Ambassadörer
Diplomater
Kabinettssekreterare

Utrisetillstånd

SN Adolf Hitler accepterade, 9 april 1944, ungerske riksföreståndaren Miklos Horthys förslag att bevilja utresetillstånd åt 17.500 judar. Av dessa var 10.000 barn under tio år. Englands klartecken kom först den 17 augusti 1944, men då var det för sent. Utrisetillstånd beviljades icke längre åt judar.
BT Asyl

Utrikesdepartement (Sverige)

NT Wallenberghandlingarna, Raoul

Utsagor USE Vittnesmål

Utrikesdepartement (USA)

SN Avser State Department, d.v.s. Förenta Staternas utrikesdepartement.
BT President (USA)
RT Kongress (USA)

Utrikesförvaltning (Sverige)

NT Ambassadörer
Diplomater
Kabinettssekreterare
Utrikesminister (Sverige)

Utställningar

SN Avser utställningar om Raoul Wallenberg, visade i England och i andra länder.
BT Information
NT Kataloger
RT Pressdebatt
Studiecirkel
Televisionsprogram

V

Vetenskap

BT Utbildning
NT Historievetenskap
RT Universitet

Version

SN Avser olika framställningssätt av en händelse. I detta fall åsyftas Raoul Wallenbergs försvinnande från Budapest, den 17 januari 1945.
BT Terror
RT Avrättning
Försvinnande
Tillfångatagning

Vitböcker

SN Avser officiella aktstycken och dokument-samlingar om Raoul Wallenberg.
BT Diplomater
RT Utredningar

Videoband

BT Filmer

Vittnesmål

SN Avser vittnesmål om Raoul Wallenbergs existens från medfångar, som i de flesta fall frigivits ur sin fångenskap i Sovjetunionen.

UF Utsagor
Vittnesberättelser
Vittnesutsagor

BT Bevis
NT Präst
RT Uppgift (Upplysning)
Munkavle

Vittnesberättelser USE Vittnesmål

Vittnesutsagor USE Vittnesmål

Västmakter

NT Separatfred
Östfronten

Världsopinion USE Opinion

W

Waadah

SN Sionister i Budapest bildade, i januari 1943, hjälp- och räddningskommittén Waada Ezra Ve-Hatzala. Målet var att hjälpa judar på ungersk mark och om möjligt se till att de kom vidare till Israel.

BT Motstånd
NT Ungdomsorganisation
RT Judiska Rådet

Wallenbergarkivet, Raoul

SN Innehåller Raoul Wallenbergprojektets dokument och ljudupptagningar. Förvaras av Uppsala Universitetsbibliotek.

BT Wallenbergprojektet, Raoul
RT Översättning

Wallenbergdonation

SN Raoul Wallenbergprojektet vid Uppsala universitet finansierades med medel ur Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse samt ur Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond.

NT Wallenbergprojektet, Raoul

Wallenbergföreningen, Raoul

SN Bildades i Stockholm 1977 och startade sin verksamhet 1979. Informerar om Raoul Wallenbergs liv och gärning samt verkar för hans frigivning.

NT Wallenberghearingen, Raoul

Wallenberghandlingarna, Raoul

SN De s.k. blå volymerna med utrikesdepartementets dokument i Wallenbergärendet. Offentliggjordes 1980 och 1982. Omfattar åren 1945-1969. Återstoden är hemligstämplad tillsvidare.

UF Blå volymerna
BT Utrikesdepartement (Sverige)
NT Hemligstämpel
Säkerhetshänsyn

Wallenberg-hearingen, Raoul

SN Utfrågningar av f.d. fångar i Sovjetunionen, som haft kontakt med Raoul Wallenberg. Ägde rum i Stockholm, 15-16 januari 1981.

BT Wallenbergföreningen, Raoul
NT Resolution

Wallenbergprojektet, Raoul

SN Genomfördes åren 1989-1991 av historiker, knutna till Uppsala universitet.

BT Wallenbergdonation
NT Wallenbergarkivet, Raoul
Översättning

War Refugee Board USE Flyktingbyrå

Wrangels land USE Arktiska fångläger

Wrangels ö USE Arktiska fångläger

X

Y

Z

Å

Återuppbyggnadsplan USE Efterkrigsplan

Ä

Ö

Östfronten

BT Västmakter
NT Lastbilar
RT Separatfred

Översättning

SN Avser bl.a. de muntliga intervjuer som utfördes inom ramen för Raoul Wallenbergprojektet i flera länder. Dessa upptogs på band och översattes i flera fall till svenska och engelska.

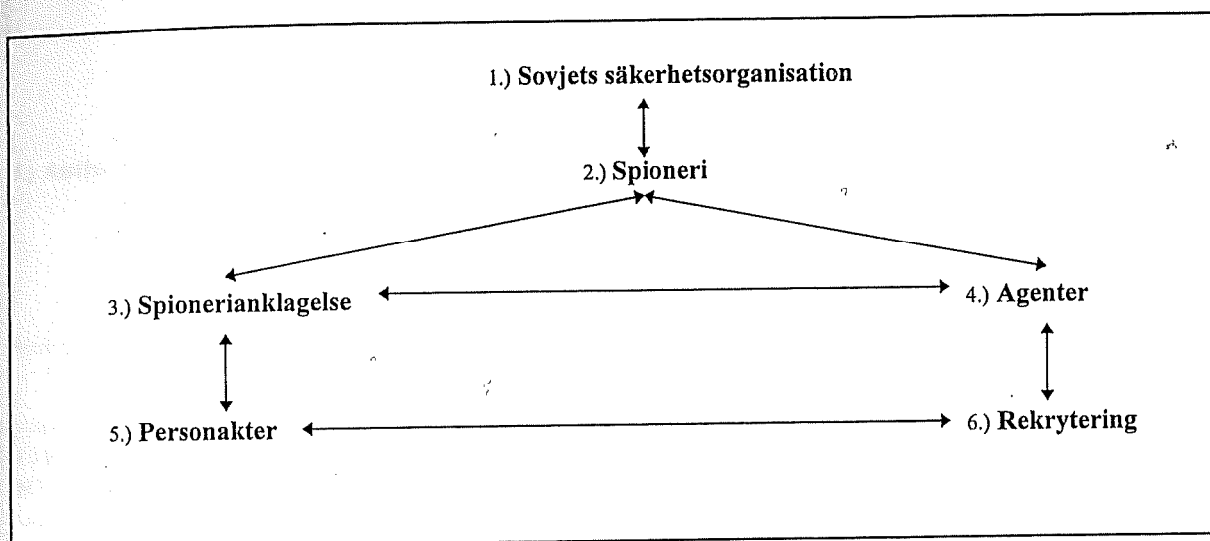
BT Wallenbergprojektet, Raoul
RT Wallenbergarkivet, Raoul

Appendix:

Här nedan återger jag några av de s.k. trädkonstruktioner, som utgör stommen i min tesaur. I anslutning härtill visar jag deskriptorerna i varje termblock och den hierarkiska ordningen i dessa.

Ämnesord som har en konkret innebörd återges i pluralform. När ämnesorden innebär en process eller ett skeende återges de i singularis.

I.

1.) Sovjets säkerhetsorganisation
NT Spioneri

2.) Spioneri
BT Sovjets säkerhetsorganisation
NT Spionerianklagelse
Agenter

3.) Spionerianklagelse
BT Spioneri
NT Personakter
RT Agenter

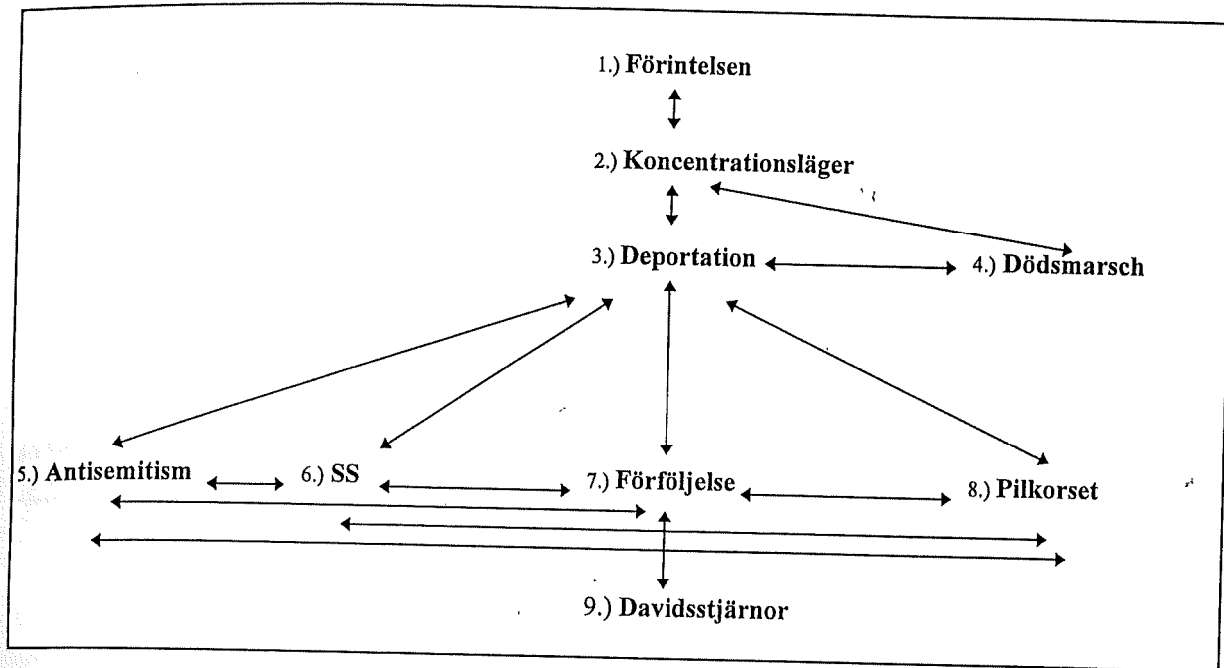
4.) Agenter
BT Spioneri
NT Rekrytering
RT Spionerianklagelse

5.) Personakter
BT Spionerianklagelse
RT Rekrytering

6.) Rekrytering
BT Agenter
RT Personakter

Appendix:

II.

1.) Förintelsen
NT Konzentrationsläger

2.) Konzentrationsläger
BT Förintelsen
NT Deportation
Dödsmarsch

3.) Deportation
BT Konzentrationsläger
NT Antisemitism
SS
Förföljelse
Pilkorset
RT Dödsmarsch

4.) Dödsmarsch
BT Konzentrationsläger
RT Deportation

5.) Antisemitism
BT Deportation
RT SS
Förföljelse
Pilkorset

6.) SS
BT Deportation
RT Antisemitism
Förföljelse
Pilkorset

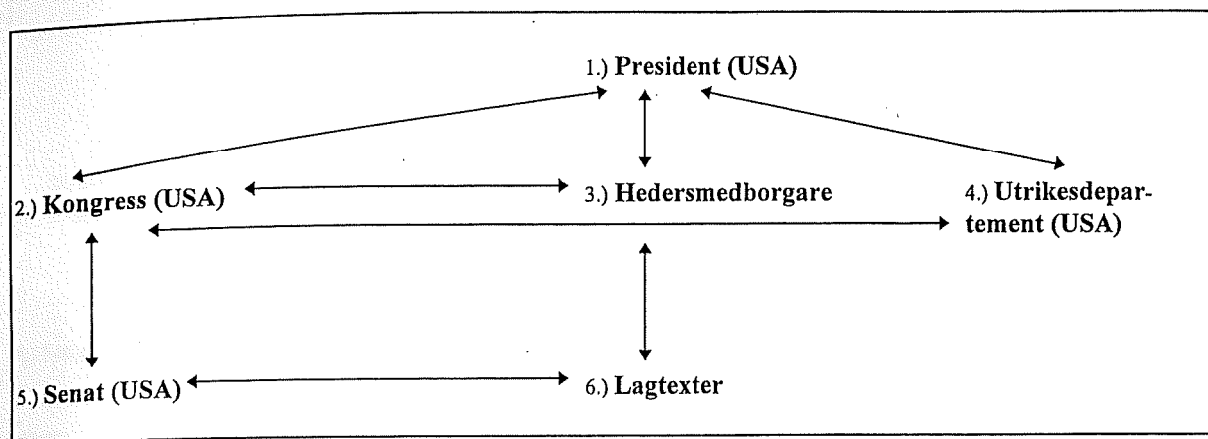
8.) Pilkorset
RT Deportation
RT Antisemitism
SS
Förföljelse

7.) Förföljelse
BT Deportation
NT Davidsstjärnor
RT Antisemitism
SS
Pilkorset

9.) Davidsstjärnor
BT Förföljelse

Appendix:

III.

1.) **President (USA)**
 NT Kongress (USA)
 Hedersmedborgare
 Utrikesdepartement (USA)

2.) **Kongress (USA)**
 BT President (USA)
 NT Senat (USA)
 RT Hedersmedborgare
 Utrikesdepartement (USA)

3.) **Hedersmedborgare**
 BT President (USA)
 NT Lagtexter
 RT Kongress (USA)

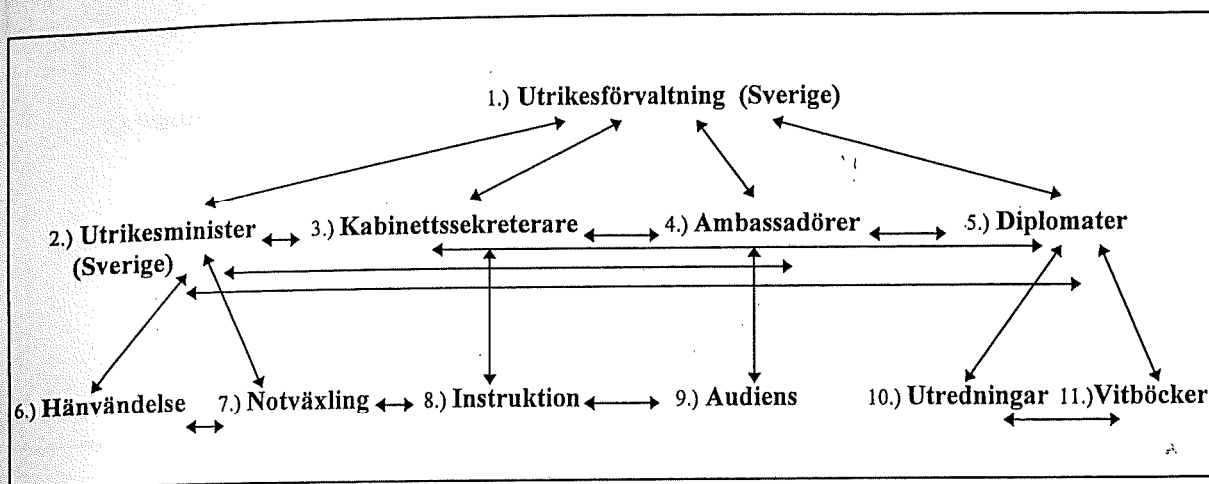
4.) **Utrikesdepartement (USA)**
 BT President (USA)
 RT Kongress (USA)

5.) **Senat (USA)**
 BT Kongress (USA)
 RT Lagtexter (USA)

6.) **Lagtexter**
 BT Hedersmedborgare
 RT Senat (USA)

Appendix:

IV.

1.) Utrikesförvaltning (Sverige)

NT Utrikesminister (Sverige)
Kabinetssekreterare
Ambassadörer
Diplomater

2.) Utrikesminister (Sverige)

BT Utrikesförvaltning (Sverige)
NT Hänvändelse
Notväxling
RT Kabinetssekreterare
Ambassadörer
Diplomater

3.) Kabinetssekreterare

BT Utrikesförvaltning (Sverige)
NT Instruktion
RT Utrikesminister (Sverige)
Ambassadörer
Diplomater

4.) Ambassadörer

BT Utrikesförvaltning (Sverige)
NT Audiens
RT Kabinetssekreterare
Diplomater
Utrikesminister (Sverige)

5.) Diplomater

BT Utrikesförvaltning (Sverige)
NT Utredningar
Vitböcker
RT Ambassadörer
Kabinetssekreterare
Utrikesminister (Sverige)

6.) Hänvändelse

BT Utrikesminister (Sverige)
RT Notväxling

7.) Notväxling

BT Utrikesminister (Sverige)
RT Hänvändelse
Instruktion

8.) Instruktion

BT Kabinetssekreterare
RT Notväxling
Audiens

9.) Audiens

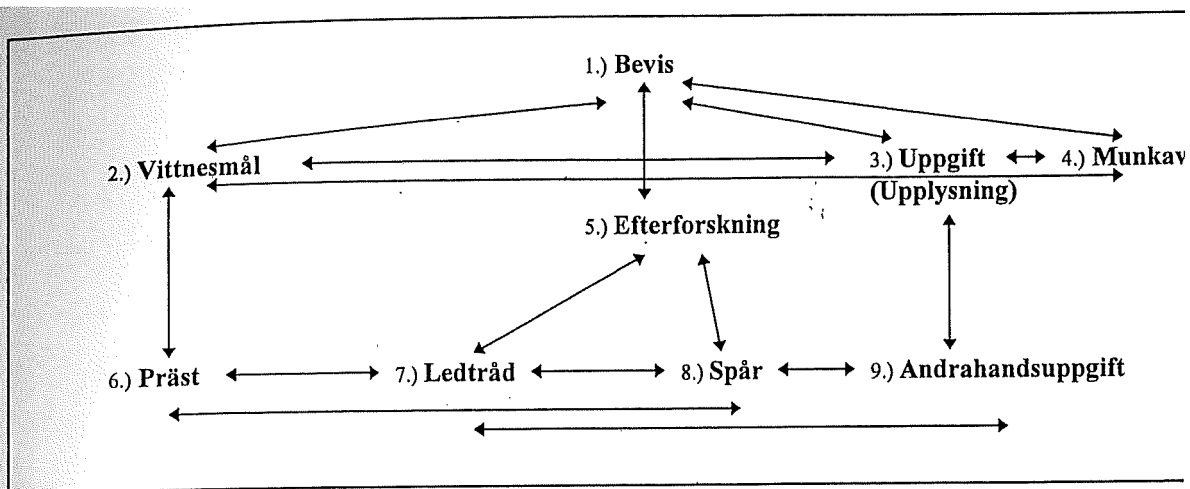
BT Ambassadörer
RT Instruktion

10.) Utredningar

BT Diplomater
RT Vitböcker

11.) Vitböcker

BT Diplomater
RT Utredningar

1.) **Bevis**
 NT Vittnesmål
 Uppgift (Upplysning)
 Munkavle
 Efterforskning

2.) **Vittnesmål**
 BT Bevis
 NT Präst
 RT Uppgift (Upplysning)
 Munkavle

3.) **Uppgift (Upplysning)**
 BT Bevis
 NT Andrahandsuppgift
 RT Vittnesmål
 Munkavle

4.) **Munkavle**
 BT Bevis
 RT Vittnesmål
 Uppgift (Upplysning)

5.) **Efterforskning**
 BT Bevis
 NT Ledtråd
 Spår

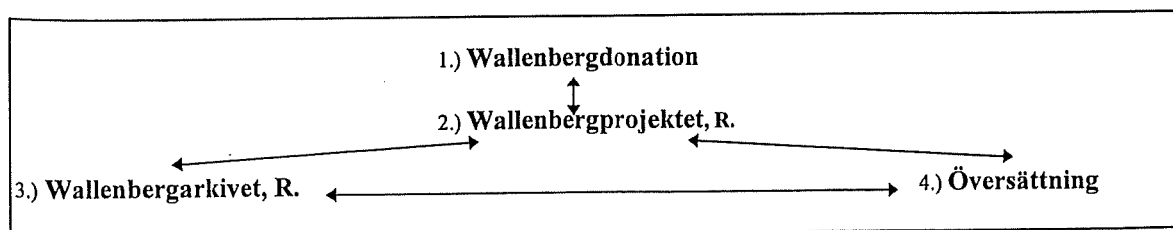
6.) **Präst**
 BT Vittnesmål
 RT Ledtråd
 Spår

7.) **Ledtråd**
 BT Efterforskning
 RT Präst
 Spår
 Andrahandsuppgift

8.) **Spår**
 BT Efterforskning
 RT Ledtråd
 Präst
 Andrahandsuppgift

9.) **Andrahandsuppgift**
 BT Uppgift (Upplysning)
 RT Spår
 Ledtråd

VI.

1.) **Wallenbergdonation**
 NT Wallenbergprojektet, R.

2.) **Wallenbergprojektet, R.**
 BT Wallenbergdonation
 NT Wallenbergarkivet, R.
 Översättning

3.) **Wallenbergarkivet, R.**
 BT Wallenbergprojektet, R.
 RT Översättning

4.) **Översättning**
 BT Wallenb
 projektet
 RT Wallenb
 arkivet, l

Porträttmålning gjord av *W.C. Burgard* vid Ann Arbor för University of Michigan, där Raoul Wallenberg studerade vid College of Architecture and Urban Planning, 1931-1935. Efter ett recentiorsfotografi i september 1931. Återfinns i en biografi av Michael Nicholson och David Winner (orig. 1989, sv. öv. 1990).

HÖGSKOLAN I BORÅS

